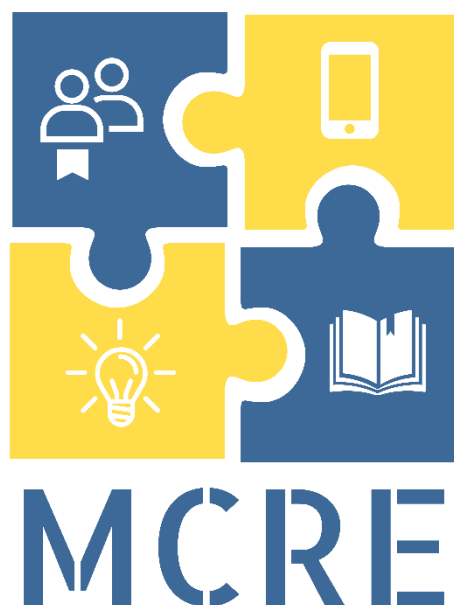

E-book MCRE

Opracowany przez konsorcjum projektu MCRE

MCRE - Umiejętność korzystania z mediów, krytyczny ogląd i KREatywna wizja
jako skuteczne podejście do uczenia się dla osób z mniejszymi szansami

PARTNERSTWO:

Spis treści

WPROWADZENIE.....	7
1. KONTEKST I CEL E-BOOKA.....	8
1.1. KONTEKST	8
1.2. CEL E-BOOKA.....	9
MODUŁ 1: Czym są dezinformacja i fake newsy?	10
1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	11
1.1. CEL MODUŁU	11
1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	11
2. TREŚĆ NAUCZANIA	11
2.1. CO TO JEST FAKE NEWS?	11
2.1.1. Pojęcie i rodzaje fake newsów	11
2.1.2. Sposób rozprzestrzeniania.....	16
2.1.3. Dlaczego ludzie w to wierzą.....	18
2.2. POJĘCIA ZWIĄZANE Z FAKE NEWSAMI	19
2.2.1. Dezinformacja	19
2.2.2. Postprawda.....	20
2.2.3. Infodemia	20
2.2.4. Mistyfikacje (Hoaxes)	20
2.2.5. Deepfake	20
2.2.6. Oszustwa (Scams).....	20
2.2.7. Wyzwania internetowe	21
2.3. JAK ROZPOZNAĆ FAKE NEWSY	21
2.3.1. Znaczenie prawdy	21
2.3.2. Nauka obalania fake newsów	23
2.3.3. Co robi Europa w sprawie fake newsów?	24
3. DALSZA LEKTURA.....	27
4. BIBLIOGRAFIA.....	28
MODUŁ 2: Dlaczego potrzebujemy krytycznego myślenia i krytycznego spojrzenia	29
1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	30
1.1. CEL MODUŁU	30
1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	30
2. TREŚĆ NAUCZANIA	30
2.1. KONCEPCJA KRYTYCZNEGO MYŚLENIA I KRYTYCZNEGO SPOJRZENIA	30
2.1.1. Umiejętności krytycznego myślenia	31
2.1.2. Proces krytycznego myślenia	33
2.2. KIEDY KONIECZNE JEST KRYTYCZNE MYŚLENIE	34
2.2.1. Krytyczne myślenie w życiu codziennym	35

2.3. KORZYŚCI PŁYNĄCE Z KRYTYCZNEGO MYŚLENIA	37
2.3.1. Krytyczne myślenie promuje kreatywność	39
2.3.2. Krytyczne myślenie poprawia relacje	40
2.3.3. Krytyczne myślenie ćwiczy umysł	42
2.3.4. Krytyczne myślenie pomaga podejmować świadome wybory i decyzje	44
2.3.5. Krytyczne myślenie pomaga rozwiązywać problemy	46
2.3.6. Krytyczne myślenie i praca zespołowa	48
2.3.7. Krytyczne myślenie pomaga w zarządzaniu finansami	50
2.3.8. Krytyczne myślenie pomaga się skuteczniej komunikować	51
2.4. ZMIANA ZDANIA PO OTRZYMANIU NOWYCH DOWODÓW PRZY UŻYCIU KRYTYCZNEGO SPOJRZENIA.....	53
3. DALSZĄ LEKTURĄ.....	55
4. BIBLIOGRAFIA.....	56
MODUŁ 3: Krytyczne myślenie - jak poprawić swoje umiejętności	57
1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	58
1.1. CEL MODUŁU	58
1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	58
2. SAMOOCENA - CZY JESTEŚ KRYTYCZNYM MYŚLICIELEM?	58
3. TREŚĆ NAUCZANIA	60
3.1. CHARAKTERYSTYKA ROZWOJU UMIEJĘTNOŚCI KRYTYCZNEGO MYŚLENIA	61
3.2. ZASADY KRYTYCZNEGO MYŚLENIA W PROCESIE UCZENIA SIĘ	68
3.3. METODY I PRAKTYKI	70
3.3.1. Krytyczna analiza.....	70
3.3.2. Zespoły dyskusyjne.....	71
3.3.3. Dramatyzacja	71
3.3.4. Labirynt działań.....	72
3.3.5. Zdarzenie krytyczne.....	72
3.3.6. Pytania sokratejskie	72
3.3.7. Kreatywna wizualizacja.....	73
3.3.8. Pisanie dziennika.....	73
3.4. KLUCZOWE WNIOSKI – WPROWADZANIE CODZIENNYCH NAWYKÓW	73
3. DALSZĄ LEKTURĄ.....	75
4. BIBLIOGRAFIA.....	75
MODUŁ 4: Jak analizować otrzymywane informacje	77
1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	78
1.1. CEL MODUŁU	78
1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	78
2. TREŚĆ NAUCZANIA	78
2.1. DOMENY INTERNETOWE	78

2.1.1.	Czym jest nazwa domeny?.....	79
2.1.2.	Jak zarejestrować domenę?.....	79
2.1.3.	Jakie są rodzaje nazw domen i ich końcówek?	79
2.2.	JAK ZIDENTYFIKOWAĆ WIARYGODNE ŹRÓDŁA	81
2.2.1.	Metoda C.R.A.A.P.....	85
2.2.2.	Metoda SIFT.....	86
2.2.3.	Metoda ACT UP.....	89
2.2.4.	Czytanie Lateralne.....	92
3.	DALSZA LEKTURA.....	95
4.	BIBLIOGRAFIA.....	95
	MODUŁ 5: Skuteczne korzystanie z mediów	96
1.	CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	97
1.1.	CEL MODUŁU	97
1.2.	ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	97
2.	TREŚĆ NAUCZANIA	97
2.1.	ZARYS KOMUNIKACJI ZASTOSOWANY DO KOMUNIKACJI CYFROWEJ.....	98
2.1.1.	Teoria komunikacji:.....	98
2.2.	MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE I TEORIA KONWERSACJI.....	100
2.3.	JAK MOŻEMY WYKORZYSTAĆ CZTERY MAKSYMUMY KONWERSACJI W EDUKACJI?	100
2.4.	EDUKACJA MEDIALNA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA.	101
2.5.	ZASADY KOMUNIKACJI: MODEL LASSWELLA	101
2.6.	PRZEMYŚLENIA NA TEMAT MODELU HAROLDA LASSWELLA W ODNIESIENIU DO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....	102
2.7.	JAK MOŻEMY WYKORZYSTAĆ TEORIĘ "5W" W NAUCZANIU?	103
2.8.	KRYTYCZNE MYŚLENIE I MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE	104
2.9.	JAK MOŻEMY PROMOWAĆ ROZWÓJ KRYTYCZNEGO MYŚLENIA?	106
2.10.	SKŁADNIA I ZASADY SKUTECZNEJ KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ - MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE NIE SĄ TAKIE SAME	108
2.10.1.	FACEBOOK	110
2.10.2.	LINKEDIN.....	112
2.10.3.	INSTAGRAM	114
2.10.4.	WHATSAPP	116
2.10.5.	E-MAIL	118
3.	DALSZA LEKTURA.....	120
4.	BIBLIOGRAFIA.....	120
	MODUŁ 6: Narzędzia internetowe wspierające Twoją pracę	121
1.	CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	122
1.1.	CEL MODUŁU	122

1.2.	ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	122
2.	TREŚĆ NAUCZANIA	122
2.1.	DOSTĘPNE NARZĘDZIA INTERNETOWE DO WERYFIKACJI INFORMACJI	122
2.2.	PLATFORMY INTERNETOWE I APLIKACJE DO SPRAWDZANIA FAKTÓW	123
2.2.1.	AdblockPlus	123
2.2.2.	Factual	123
2.2.3.	"Biała Lista" Witryn (Website Whitelist)	125
2.2.4.	"Biała lista" Domen (Domain Whitelist)	125
2.2.5.	Logically	126
2.2.6.	Ocena MediaBias	127
2.2.7.	Snopes	128
2.2.8.	FactCheck.org	129
2.3.	NARZĘDZIA INTERNETOWE DO WERYFIKACJI FILMÓW I ZDJĘĆ	129
2.3.1.	Odwrotne wyszukiwanie obrazów w Google	129
2.3.2.	TinEye	130
2.3.3.	Forensically	131
2.3.4.	InVID	133
2.4.	NARZĘDZIA INTERNETOWE DLA MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH	134
2.4.1.	Narzędzie Social Fixer dla Facebooka	134
2.4.2.	Hoaxy	135
2.4.3.	TwitterTrails	137
2.4.4.	BobSentinel	138
2.5.	INTERNETOWE NARZĘDZIA SZKOLENIOWE DO ROZWIJANIA UMIEJĘTNOŚCI ROZPOZNAWANIA FAKE NEWSÓW	139
2.5.1.	Factitious	139
2.5.2.	Bad News	140
3.	DALSZA LEKTURA	141
4.	BIBLIOGRAFIA	141
	MODUŁ 7: #fake news – Analiza popularnych wiadomości w mediach społecznościowych	143
1.	CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	144
1.1.	CEL MODUŁU	144
1.2.	ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE	144
2.	TREŚĆ NAUCZANIA	144
2.1.	WIADOMOŚCI W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH: PRAWDA CZY FAŁSZ?	145
2.1.1.	Potencjał, szanse i zagrożenia związane z korzystaniem z mediów społecznościowych	145
2.1.2.	Jakie są korzyści z korzystania z mediów społecznościowych?	152
2.1.3.	...a co z zagrożeniami?	154
2.1.4.	Media społecznościowe i newsy	156
2.1.5.	Jak rozpoznać fake news krążący w mediach społecznościowych?	158
2.2.	POPULARNE FAKE NEWSY W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH	160
2.2.1.	Najpopularniejsze obszary	160
2.2.2.	Kilka przykładów	160

2.3. KRYTYCZNE WYKORZYSTANIE MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH W CELU UNIKNIĘCIA ROZPOWSZECHNIANIA FAKE NEWSÓW	163
3. DALSZA LEKTURA.....	165
4. BIBLIOGRAFIA.....	166

WPROWADZENIE

1. KONTEKST I CEL E-BOOKA

1.1. KONTEKST

Niniejszy E-BOOK został opracowany w ramach projektu MCRE (Media literacy, critical viewing and CREative vision as effective learning approach for people with fewer opportunities), nr. 2021-1-RO01-KA220-ADU-000033435, finansowanego przez UE w ramach programu Erasmus+, akcja kluczowa 2 (Partnerstwa współpracy w dziedzinie edukacji dorosłych) i realizowanego przez konsorcjum 7 organizacji w 6 krajach partnerskich - ADES (Rumunia), CWEP (Polska), LOVILA (Cypr), MEUS (Hiszpania), TUCEP (Włochy), LABC (Włochy) i E&D (Portugalia).

Celem projektu jest zwiększenie umiejętności korzystania z mediów i krytycznego spojrzenia wśród osób o mniejszych szansach oraz edukacja dorosłych z Rumunii, Polski, Włoch, Cypru, Hiszpanii i Portugalii. Celem projektu jest wspieranie dorosłych w analizowaniu informacji, aby mogli być bardziej odporni na fałszywe wiadomości i dezinformację oraz wyposażenie ich w narzędzia, takie jak aplikacja mobilna do analizowania fałszywych wiadomości.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez rozwój:

1. E-booka MCRE, który zawiera informacje i techniki zwiększające zdolność do analizowania otrzymywanych treści;
2. Aplikacji mobilnej MCRE, która będzie bezpłatną aplikacją mobilną dla systemów iOS i Android, składającą się z kilku elementów wspierających grupę docelową w sprawdzaniu informacji uzyskanych w mediach i szkoleniu ich w krytycznym myśleniu.

Grupami docelowymi projektu MCRE i beneficjentami jego wyników są osoby o mniejszych szansach (osoby o niskich kwalifikacjach, bezrobotna młodzież, dorośli zagrożeni ubóstwem itp).

E-book MCRE to zbiór treści zaprojektowanych, aby pomóc ludziom w Europie, zwłaszcza grupie docelowej, poprawić umiejętności krytycznego myślenia. Uczy ich, jak lepiej rozumieć i analizować informacje z różnych źródeł.

Wybuch epidemii Covid-19 pokazał, że społeczności europejskie mają trudności ze zrozumieniem i analizowaniem otrzymywanych informacji. Ten podręcznik zawiera informacje i techniki, które pomogą ci analizować otrzymywane treści i lepiej je rozumieć. Pomoże to uczynić społeczeństwo lepiej wykształconym i bardziej odpornym, zwłaszcza dla tych, którzy znajdują się w niekorzystnej sytuacji.

Podręcznik MCRE pomoże zwalczać fałszywe informacje i mity, na które narażone są społeczności europejskie.

E-book MCRE zawiera treści dotyczące następujących tematów:

1. Czym są dezinformacja i fake newsy

2. Dlaczego potrzebujemy krytycznego myślenia i krytycznego spojrzenia
3. Krytyczne myślenie - jak poprawić swoje umiejętności
4. Jak analizować otrzymywane informacje
5. Skuteczne korzystanie z mediów
6. Narzędzia online wspierające pracę
7. #fake news - analiza popularnych wiadomości w mediach społecznościowych.

1.2. CEL E-BOOKA

Ten e-book ma na celu:

- Przedstawienie zjawiska dezinformacji w oparciu o rzeczywiste przykłady i pokazanie skali tego zjawiska w Europie,
- Zademonstrowanie umiejętności krytycznego myślenia i krytycznej wizji jako kluczowych umiejętności skutecznego i świadomego korzystania z mediów,
- Zapewnienie grupie docelowej umiejętności i technik umożliwiających im skuteczniejszą ocenę prawdziwości otrzymywanych informacji,
- Dostarczenie grupie docelowej informacji na temat skutecznego korzystania z różnych mediów (zarówno tradycyjnych, jak i nowych),
- Dostarczenie informacji na temat dostępnych narzędzi, aplikacji i platform internetowych, które będą wspierać zarówno umiejętności krytycznego myślenia, jak i wspierać grupę docelową w analizowaniu otrzymywanych informacji.

Edukatorzy dorosłych będą mogli wykorzystywać e-book MCRE na wiele sposobów, korzystając lub nie z aplikacji mobilnej MCRE:

- Aby poszerzyć swoją wiedzę na tematy przedstawione w e-booku.
- Jako podstawa ich działań edukacyjnych.
- Jako dodatkowy materiał dla swoich praktykantów/studentów.

Mogą wykorzystać tekst w obecnej formie lub dostosować go do potrzeb swoich klas.

Osoby o mniejszych szansach (osoby o niskich kwalifikacjach, bezrobotna młodzież, dorośli zagrożeni ubóstwem itp.) mogą również korzystać z tego e-booka, aby poszerzyć swoją wiedzę, po skorzystaniu z aplikacji mobilnej MCRE.

MODUŁ 1: Czym są dezinformacja i fake newsy?

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Celem tego modułu jest wprowadzenie uczestnika w podstawowe pojęcia dezinformacji i fake newsów w taki sposób, aby poprzez ich zrozumienie i po przeszkoleniu z następujących modułów e-booka MCRE, był/a w stanie zwiększyć swoje umiejętności korzystania z mediów i krytycznego spojrzenia na nie.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Do końca tego modułu uczestnik/uczestniczka będzie wiedział/a:

- o Kluczowe pojęcia dezinformacji i fake newsów.
- o Jak ważne jest życie w prawdzie i mówienie prawdy.
- o Jak wykryć fake newsy.

2. TREŚĆ NAUCZANIA

2.1. CO TO JEST FAKE NEWS?

Wprowadzające w błąd wiadomości zawsze istniały, ale od czasu pojawienia się Internetu i nowych technologii komunikacyjnych i informacyjnych, fake newsy rozprzestrzeniły się na całym świecie. W tej sekcji odkryjesz kilka podstawowych pojęć, które pomogą ci zagłębić się w ten rodzaj wprowadzających w błąd wiadomości.

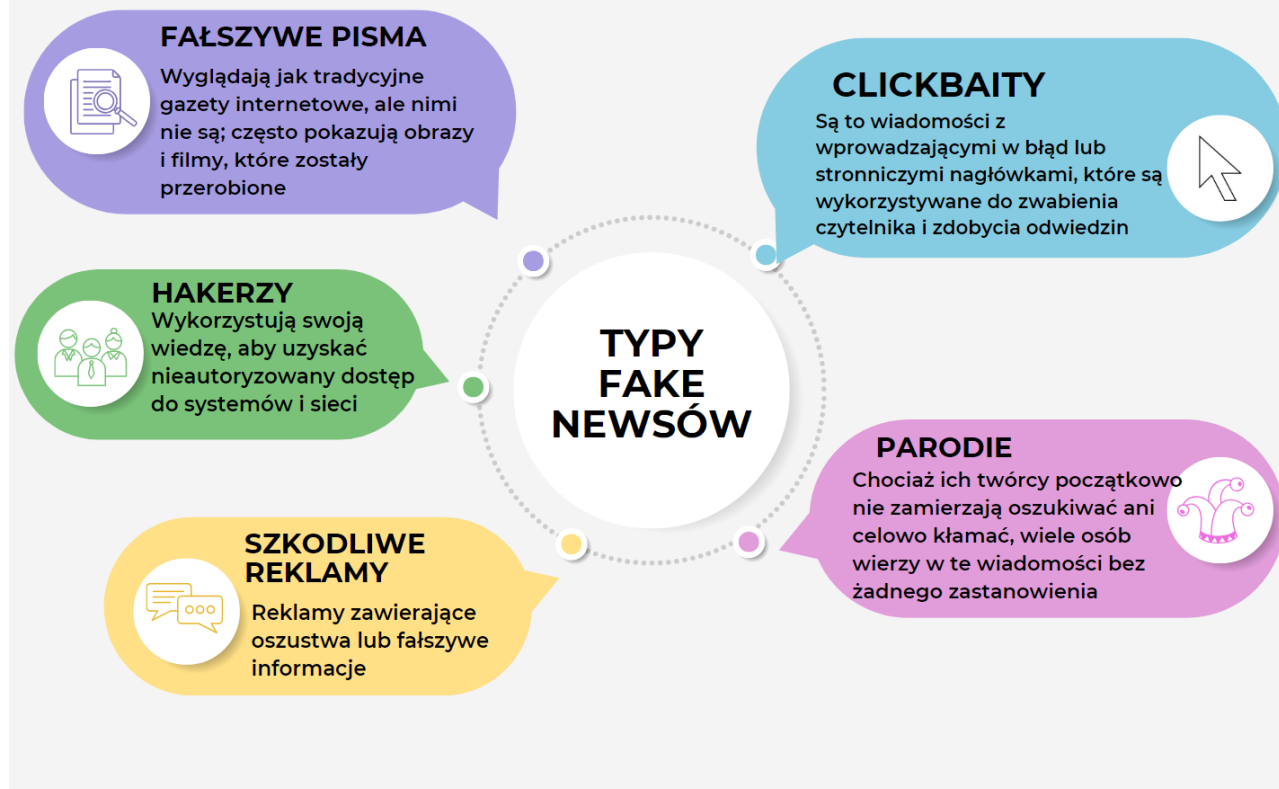
2.1.1. Pojęcie i rodzaje fake newsów

Fake newsy to informacje, które zostały celowo wygenerowane w celu wprowadzenia w błąd lub poinformowania czytelników. Są one między innymi często wykorzystywane do rozpowszechniania dezinformacji, kształtowania programu politycznego lub wpływania na opinie użytkowników.

Ogólnie rzecz biorąc, mają one tendencję do bycia wpływowymi wiadomościami, które mogą szybko krążyć, są trudne do zatrzymania po ich rozpoznaniu i są podatne na zwirtualizowanie, zanim zostaną podważone. Mimo że opinia publiczna jest już świadoma tego rodzaju wiadomości, nadal ewoluują i rozprzestrzeniają się w postaci danych, obrazów, a nawet filmów.

Na poniższej ilustracji przedstawiamy niektóre z istniejących rodzajów fake newsów:

Typy fake newsów

Rysunek 1 – Opracowany przez MEUS

Tuż przed wyborami prezydenckimi w USA miliony ludzi udostępniły na Twitterze informację o tym, że Hillary Clinton i jej menedżer kampanii wyborczej trzymali zamknięte dzieci w charakterze niewolników seksualnych w piwnicy waszyngtońskiej pizzerii.

Facet uzbrojony w karabin przeprowadził szturm na pizzerię, by ratować dzieci, ale nie było tam nawet piwnicy. Tak więc 46% osób, które głosowały na Donalda Trumpa, wierzyło, że tak zwana "pizzagate" była prawdziwa.

Istnieje więc wiele przykładów, które pokazują nam, że "fake newsy" nie są żartem, są celowe, a zdecydowana większość z nich ma na celu wpłynięcie na opinię publiczną, aby osiągnąć określony cel. W następnej sekcji przyjrzymy się niektórym sposobom rozpowszechniania fake newsów.

Ale dlaczego tworzy się tego typu treści? *First Draft* przedstawia osiem "P", powodów, które pomagają to wyjaśnić:

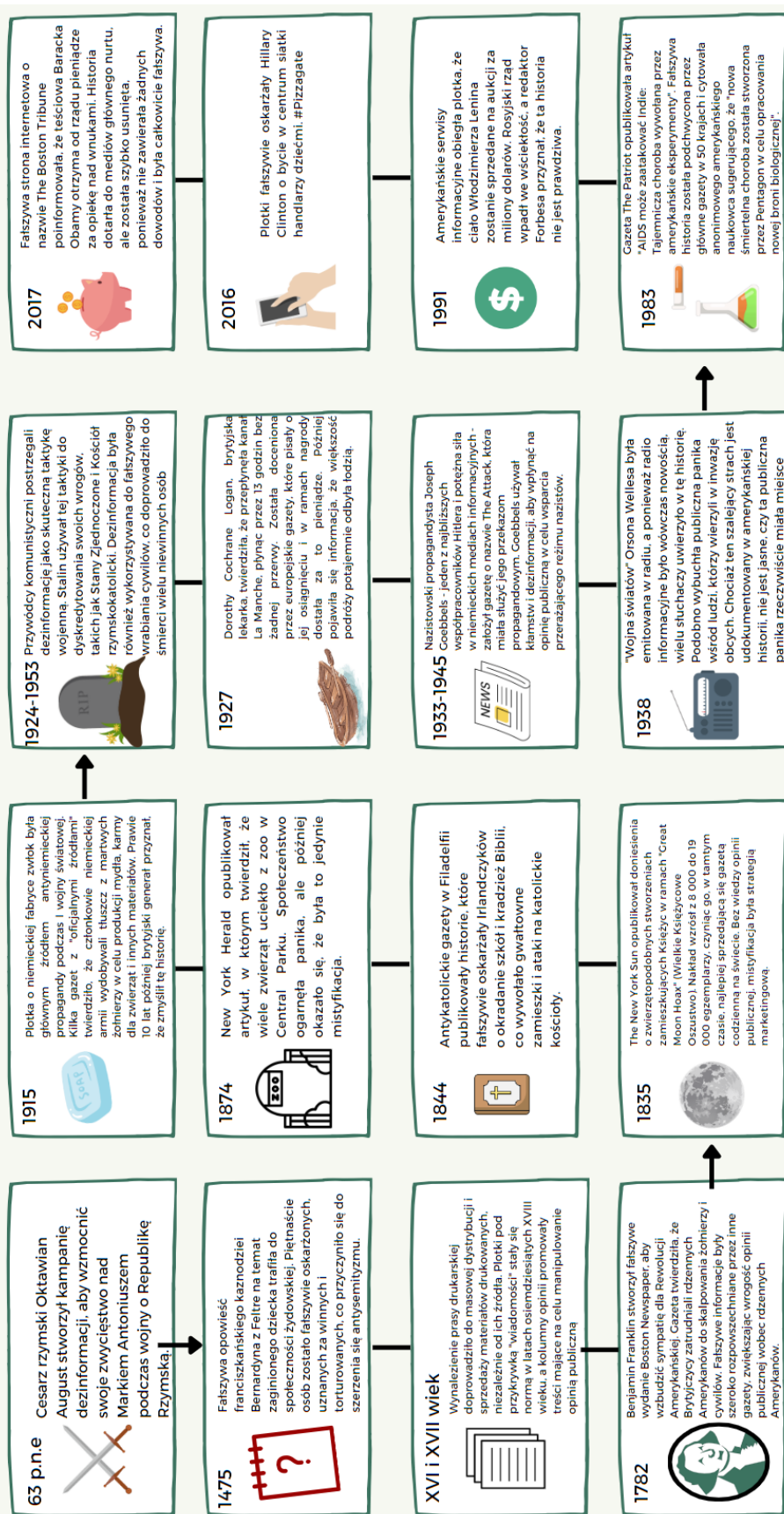
1. Partackie dziennikarstwo,
2. Parodia,
3. Prowokacja,
4. Pasja,
5. Partyjniactwo,

6. Profit,
7. Polityczna władza lub wpływy,
8. Propaganda.

Każdy z rodzajów dezinformacji i wprowadzających w błąd treści zawiera w sobie jedno z ośmiu "P".

Jednak fake newsy nie są czymś nowym. To dzięki zastosowaniu nowych technologii tego rodzaju wiadomości rozprzestrzeniają się teraz szybciej, ale przyjrzyjmy się historii!

FAKE NEWS: HISTORYCZNA OŚ CZASU

Rysunek 2 - Obraz opracowany przez MEUS na podstawie treści opracowanych przez www.commonsense.org

A co **dziennikarstwo ma do powiedzenia na temat fake newsów?** Strona internetowa UNESCO zawiera kilka cytatów od profesjonalnych dziennikarzy, którymi dzielimy się poniżej:

“Wraz z rosnącą liczbą dowodów na ingerencję w procesy demokratyczne na całym świecie, debata na temat tego, jak ujawniać i eliminować fake newsy, z pewnością się nasili. Jednak dyskusja już teraz jest zagmatwana z powodu braku zrozumienia tego zjawiska, jego pochodzenia i tego, dlaczego w ogóle stanowi zagrożenie.

Aby zilustrować ten problem, Ethical Journalism Network (EJN) opracowała definicję fake newsa: "Informacje celowo sfabrykowane i opublikowane w celu oszukania i wprowadzenia w błąd innych, aby uwierzyli w fałsz lub wątpili w możliwe do zweryfikowania fakty". Korzystając z tej definicji, łatwiej jest oddzielić propagandę, "alternatywne" fakty i złośliwe kłamstwa od dziennikarstwa."

**Aidan White, Dyrektor,
Ethical Journalism Network**

“Fake newsy zatruwają atmosferę, w której wszyscy funkcjonujemy. Ze względu na istnienie fake newsów, odbiorcy mają teraz wątpliwości co do wszystkich otrzymywanych wiadomości. To naprawdę zniszczyło relacje między odbiorcami a mediami.”

**Verashni Pillay,
Redaktorka naczelna,
Huffington Post, Republika
Południowej Afryki.**

“Z łatwością wyolbrzymiamy wpływ fake newsów na dziennikarstwo. Nie chcę być gołosłowny - to poważne wyzwanie dla społeczeństwa i instytucjonalności. Celem fake newsów nie jest opowiadanie innej narracji, głównym celem fake newsów jest podważenie wiarygodności instytucji, w tym dziennikarstwa, ale nie tylko.”

**Kari Huhta, Redaktor dyplomatyczny,
Helsingin Sanomat, Finlandia**

“Fake newsy istnieją od zawsze - odkąd ludzie zdali sobie sprawę z siły mediów w zakresie wpływania na opinię publiczną. Jednak obecnie różnica polega na tym, że media społecznościowe i platformy takie jak Google i Facebook umożliwiają rozprzestrzenianie się fake newsów szybciej i na szerszą skalę niż kiedykolwiek wcześniej, i to jest problem.

Fake newsy zmieniają dziennikarstwo, stanowiąc dla niego prawdziwe wyzwanie, ponieważ nie zawsze łatwo jest odróżnić fake newsa od prawdziwych wiadomości, ale także sprawiają, że dziennikarstwo staje się o wiele ważniejsze. Bo jeśli ktoś ma ujawniać fake newsy, to właśnie dziennikarze - odpowiedzialni dziennikarze. Powiedziałbym, że na krótką metę fake newsy to problem dla dziennikarzy. Ale w dłuższej perspektywie to ich umacnia i nadaje im większe znaczenie w społeczeństwie.”

Ivor Gaber, Profesor dziennikarstwa,

Uniwersytet w Sussex, Wielka Brytania.

“Fake newsy podkreślają tradycyjną misję dziennikarstwa, którą jest próba rozświecenia ciemności społeczeństwu i opinii publicznej. Nasza misja musi być wzmocniona w oparciu o tę podstawową wartość, próbując rozjaśnić dyskusję, próbując pokazać opinii publicznej, gdzie są prawdziwe fakty i prawdziwe debaty.”

**Ricardo Gandour, Dyrektor ds.
dziennikarstwa,**

CBN, Brazylijska Sieć Radiowa, Brazylia

2.1.2. Sposób rozprzestrzeniania

Niektóre ze sposobów rozpowszechniania fake newsów:

MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

Kanałem, za pośrednictwem którego fake newsy rozprzestrzeniają się najsilniej, są sieci społecznościowe, ponieważ w dzisiejszych czasach każdy może tworzyć i udostępniać informacje w Internecie: wszyscy jesteśmy jednocześnie producentami i konsumentami informacji, co oznacza, że każdy może rozpowszechniać fake newsy za pośrednictwem sieci społecznościowych i mogą one łatwo stać się “wiralami”, szczególnie jeśli nawiązują do uczuć i emocji.

WIRALNOŚĆ

Jest to zdolność niektórych treści do szybkiego rozprzestrzeniania się w Internecie i wiąże się z nimi znaczący element psychologiczny. W sieciach społecznościowych osoby dzielą się treściami, które wywołują w nich emocje, z którymi pozytywnie się identyfikują lub wobec których odczuwają negatywne emocje.

ALGORYTM

Algorytmy Big Data analizują dane konsumentów, prognozują wyniki wyborów i znają ludzkie preferencje. Najbardziej znanym algorytmem jest PageRank, który został opracowany przez Google w 1998 roku. Jego sukces wynikał z indeksowania witryn i dostarczanych wyników wyszukiwania według ważności. Od tego czasu algorytm zmienił się, aby uwzględnić preferencje użytkownika w swoich obliczeniach (bycie dorosłym nie jest tym samym, co bycie dzieckiem, lub wyszukiwanie internetowe w Hiszpanii różni się od tego w Stanach Zjednoczonych).

BOTY

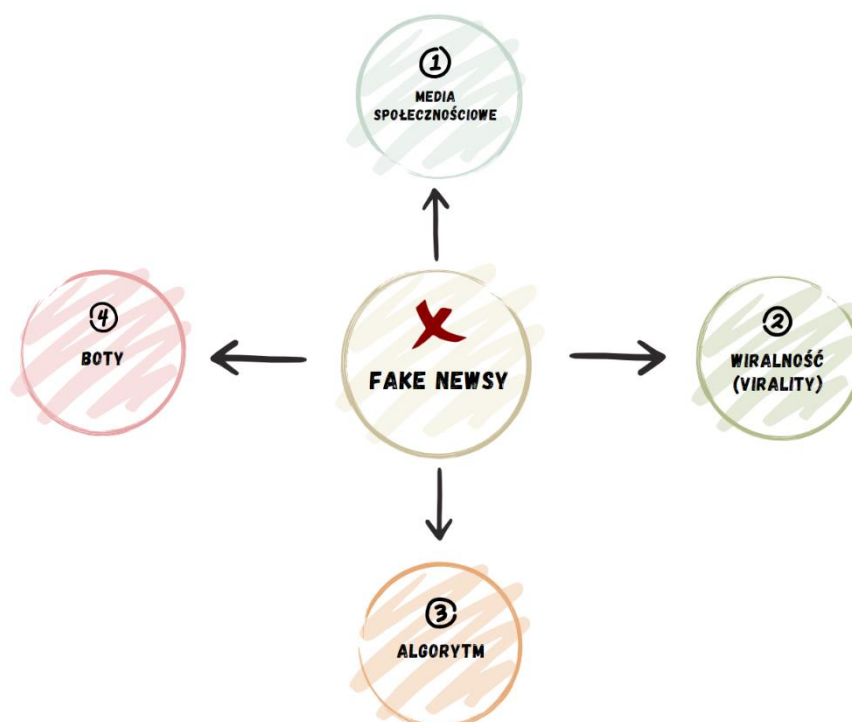
Rozprzestrzenianie pochodzi również od organizacji, które wykorzystują botnety i farmy trolli, aby próbować wpływać na opinię publiczną. Boty, czyli programy komputerowe

zaprojektowane do automatycznego gromadzenia danych, wyświetlania, które strony internetowe są odwiedzane i jakie rzeczy są kupowane, a także przez kogo i jak często.

W kontekście fake newsów na scenę wkroczyły boty, fałszywe profile, które są głównymi propagatorami fałszywych informacji na Twitterze. Uważa się, że od 9 do 15% aktywnych kont na Twitterze to boty. Boty społeczne i polityczne mają na celu zmanipulowanie populacji do określonego sposobu myślenia, dezinformacji i propagandy na temat określonych osób lub kwestii. Potęga tych botów została udowodniona w kampaniach wyborczych, takich jak wybory prezydenckie w USA w 2016 r. lub referendum w sprawie Brexitu, w debacie na temat szczepionek, w rozpowszechnianiu fałszywych pogłosek o atakach terrorystycznych, w manipulowaniu rynkami finansowymi, a ostatnio w kryzysie związanym z koronawirusem. Odpowiednio skoordynowane, mogą narobić wiele zamieszania i zepchnąć inne wiadomości na dalszy plan.

Według firmy konsultingowej Gartner, do 2021 roku ponad połowa wszystkich firm będzie wydawać rocznie więcej pieniędzy na tworzenie botów i chatbotów niż na rozwój tradycyjnych aplikacji mobilnych.

Dzięki szybkości, z jaką się rozprzestrzeniają i zasięgowi, jaki mają, docierają szybciej i do większej liczby osób niż prawdziwe informacje. Badanie opublikowane w [dzienniku Science](#) wykazało, że fałszywe informacje rozprzestrzeniały się "znacznie dalej, szybciej, głębiej i szerzej" niż prawdziwe informacje "we wszystkich kategoriach informacji, a efekty były najbardziej widoczne w przypadku fałszywych wiadomości dotyczących polityki"¹.

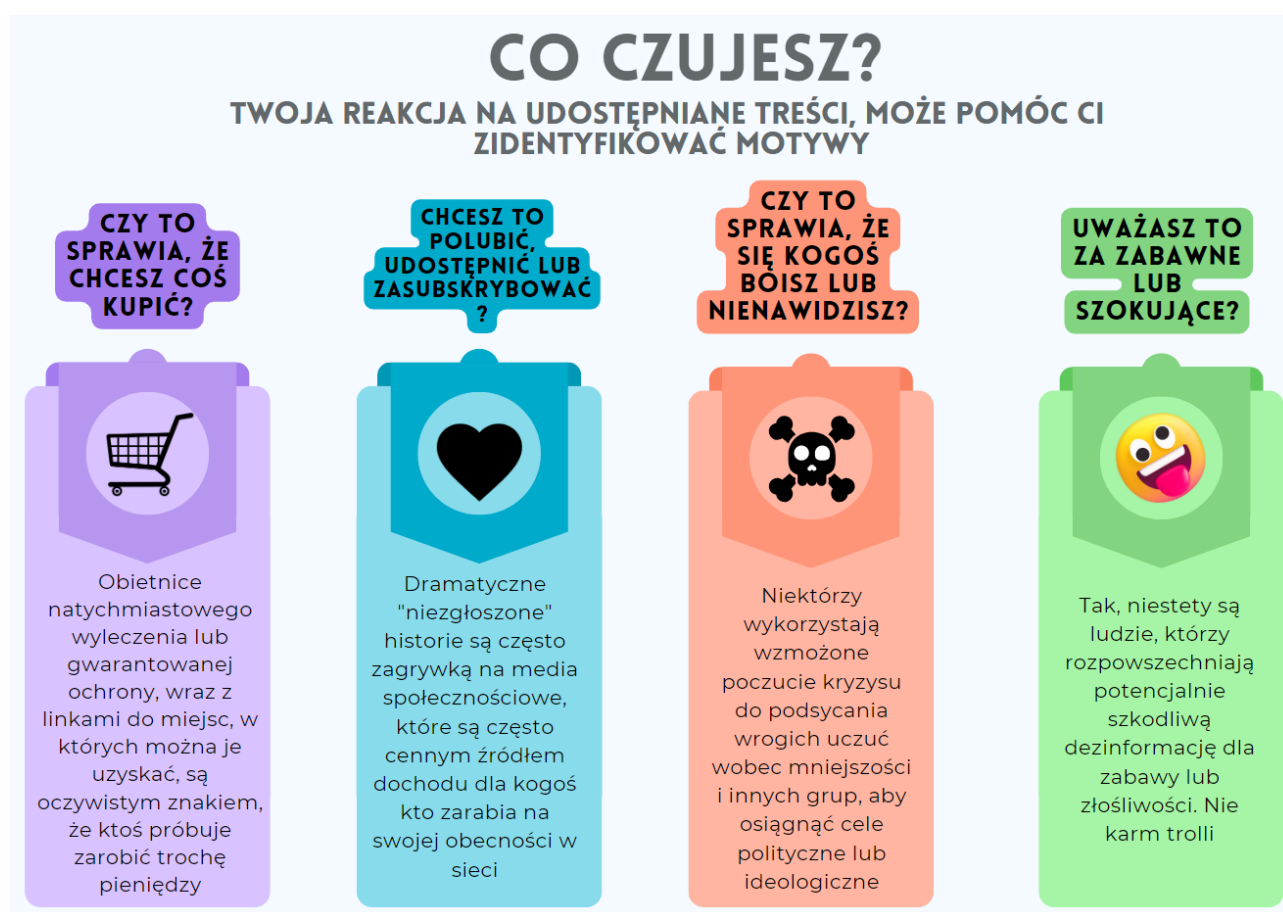
Rysunek 3 - Obraz opracowany przez MEUS

¹ Dziennik Science, "Rozprzestrzenianie się prawdziwych i fałszywych wiadomości w sieci"

2.1.3. Dlaczego ludzie w to wierzą

Kluczowym czynnikiem, który sprawia, że wierzymy w fake newsy, są emocje, jakie w nas wzbudzają. Fake news gra na naszych emocjach, starając się wywołać emocjonalną i impulsywną reakcję, która przeważa nad naszym krytycznym osądem.

Infografika autorstwa Eoghana Sweeneya bardzo dobrze podsumowuje uczucia, jakie wywołują w nas pewne treści, wykorzystaliśmy jego infografikę jako podstawę do opracowania naszej infografiki, która odzwierciedla tę samą treść, co ta przedstawiona przez Eoghana Sweeneya:

Rysunek 3 – Obraz opracowany przez MEUS zawartość Eoghan Sweeney

Ale **dlaczego ludzie wierzą w fake newsy?** Niektóre czynniki to:

1. Błąd przypisania: Dzieje się tak, gdy coś nam się kojarzy, ale nie pamiętamy, gdzie to widzieliśmy. Wystarczy zobaczyć fałszywy nagłówek, na przykład "imigranci dostaną darmowe mieszkania w Hiszpanii", by w przyszłości ludzie stali się bardziej wyczuleni na fake newsy dotyczące imigracji.

Co więcej, gdy kłamstwo jest powtarzane, daje nam fałszywe poczucie zgodności, że wszyscy myślą w ten sposób. Może to prowadzić do zbiorowych fałszywych przekonań, zwanych efektem Mandeli, nazwa wzięta się od przekonania, że prezydent RPA zmarł w więzieniu w latach 80. ubiegłego wieku. W rzeczywistości zmarł w domu w 2013 roku. Albo, na przykład, słynny człowiek w plastikowej torbie

nie został przejechany przez czołg podczas protestów na placu Tiananmen, choć wiele osób uważa, że tak było.

2. Efekt potwierdzenia: Jest to naturalna tendencja mózgu do wierzenia, że to, co odpowiada naszym gustom lub opiniom, jest prawdziwe, nawet jeśli jest fałszywe. Ponadto, gdy wiadomość wzbudza emocje, łatwiej jest w nią uwierzyć.
3. Wzmocnienie społeczne lub dyskredytowanie tych, którzy myślą inaczej. Przekonania związane z silnymi uczuciami dążą do wzmocnienia społecznego, aby wspierać tych, którzy myślą tak samo jak my i odrzucać lub dyskredytować tych, którzy myślą inaczej (nawet jeśli dostarczają danych i dowodów). To uprzedzenie pojawia się w sytuacjach, w których temat wzbudza silne reakcje emocjonalne np. tematy polityczne - i o których wnioskujemy bardziej na podstawie źródła lub tego, kto dzieli się informacją. Oszustwa pojawiają się pod fałszywym złudzeniem, że są udostępniane przez wiele osób, podczas gdy w rzeczywistości są rozpowszechniane przez boty.

Na Uniwersytecie Michigan opracowano sztuczną inteligencję, która identyfikowała "fake newsy" w 76% przypadków, podczas gdy ludziom udało się to tylko w 50% przypadków.

Co możemy zrobić? Rozwijać nasze krytyczne myślenie! Dlatego właśnie narodził się projekt MCRE, który pomoże ci rozwinąć niezbędne umiejętności i kompetencje do wykrywania fake newsów i analizowania, kto jest ich źródłem, w jakim kanale są rozpowszechniane itp. przed naciśnięciem przycisku "dalej".

2.2. POJĘCIA ZWIĄZANE Z FAKE NEWSAMI

W tej sekcji przedstawiamy słowniczek pojęć związanych z dezinformacją. Im więcej wiesz o tych pojęciach, tym łatwiej będzie Ci wykryć fake newsy.

2.2.1. Dezinformacja

Fałszywe informacje są celowo rozpowszechniane w celu wprowadzenia w błąd.

Ponieważ nie ma powszechnej zgody co do jej definicji, dezinformacja jest obecnie określana jako fake news. Zaleca to raport grupy ekspertów Komisji Europejskiej ["Multidyscyplinarne podejście do dezinformacji"](#), który odrzuca stosowanie terminu "fake news". Aby położyć kres niedokładności tego terminu, Komisja Europejska (KE) ukuła pojęcie "zaburzenia informacyjnego", które obejmuje:

- "wprowadzanie w błąd", tj. fałszywe informacje udostępniane w sieci, ale bez zamiaru wyrządzenia jakiegokolwiek szkody.
- "Dezinformacja" lub fałszywe informacje są udostępniane z zamiarem wyrządzenia szkody.
- "Malinformation", gdzie prawdziwe informacje są udostępniane w celu wyrządzenia szkody, np. poprzez ujawnienie prywatnych informacji w sferze publicznej.

2.2.2. Postprawda

Oxford definiuje postprawdę jako zjawisko, które występuje, gdy "obiektywne fakty mają mniejszy wpływ na definiowanie opinii publicznej niż te odwołujące się do emocji i osobistych przekonań", a termin ten był szeroko stosowany podczas kampanii wyborczej prezydenta Trumpa, a także podczas kampanii Brexit w Wielkiej Brytanii. Post-prawda została uznana za słowo roku 2016 przez The English Oxford Dictionary, a jej użycie wzrosło o 2000%.

2.2.3. Infodemia

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) używa słowa infodemia w odniesieniu do nadmiaru fałszywych informacji i ich szybkiego rozprzestrzeniania się, co utrudnia znalezienie wiarygodnych i godnych zaufania źródeł.

2.2.4. Mistyfikacje (Hoaxes)

Chociaż mistyfikacje nie są nowym zjawiskiem, nowoczesna technologia dała tym kłamstwom zdolność do rozpowszechniania i wpływ wiralowy, który wcześniej był nie do pomyślenia, a nawet miał wpływ na sposób przeprowadzania wyborów w krajach demokratycznych. Ponieważ ułatwia on tworzenie i rozpowszechnianie fałszywych informacji, Internet przyczynił się do rozprzestrzeniania się fake newsów.

2.2.5. Deepfake

Według Andrésa Visusa, profesora studiów licencjackich, podyplomowych i edukacji menedżerskiej w ESIC, "deep fake to wideo, które wyświetla fałszywe obrazy, zazwyczaj przedstawiające ludzi, które wydają się być prawdziwe i zostały stworzone przy użyciu sztucznej inteligencji. W tym przypadku odnosi się to do technik uczenia maszynowego zwanych "głębokim uczeniem", które wykorzystują techniki algorytmiczne sieci neuronowych."²

2.2.6. Oszustwa (Scams)

W oszustwach internetowych przestępcy wykorzystują platformy internetowe, aby zmusić ofiarę do ujawnienia danych osobowych, takich jak loginy do kont bankowych lub dane logowania do kont. Oszustwa mogą mieć miejsce w każdej usłudze online.

Niektóre przykłady to:

- **Wiadomości lub e-maile phishingowe** wysyłane na urządzenia osobiste, które żądają pieniędzy lub proszą o podanie danych osobowych. Czasami mogą one sprawiać wrażenie, że pochodzą od renomowanych organizacji lub firm.

² <https://www.esic.edu/rethink/tecnologia/deep-fakes-que-es-como-se-crean-primeros-y-futuros>

- **Promowanie produktów lub wprowadzające w błąd reklamy**, które zachęcają do zakupu produktów oferujących rzeczy, których w rzeczywistości nie są w stanie zapewnić.
- **Konkursy lub quizy**, które sprawiają, że użytkownik wierzy, że za udział w nich otrzyma nagrodę.
- **Catfishing**, w którym niektórzy udają kogoś innego, aby nakłonić tę osobę do zrobienia czegoś.
- **Kradzież tożsamości**, gdzie ludzie są podstępnie nakłaniani do udostępniania swoich danych osobowych, aby ułatwić im włamywanie się na inne konta.

2.2.7. Wyzwania internetowe

Wyzwania internetowe to zadania, które zazwyczaj wiąże się z opublikowaniem zdjęcia lub filmu przedstawiającego wykonanie przydzielonego zadania. Mogą one występować na prawie wszystkich platformach internetowych, ale YouTube i TikTok to miejsca, w których pojawiają się najczęściej.

Młodzi ludzie mogą brać udział w różnych wyzwaniach internetowych. Na przykład w konkursach obejmujących taniec lub wspierających cele charytatywne. Jeśli jednak obejmują one ryzykowne akrobacje lub działania, które mogą zranić młodą osobę lub inne osoby fizycznie lub psychicznie, wyzwania internetowe mogą stać się niebezpieczne. Twórcy filmów mogą z łatwością zmodyfikować swoją pracę, aby wyglądało na to, że podjęli ryzyko lub zrobili coś szkodliwego, podczas gdy w rzeczywistości tego nie zrobili.

2.3. JAK ROZPOZNAĆ FAKE NEWSY

Teraz, gdy znasz już podstawy, w tej ostatniej części modułu omówimy znaczenie prawdy i przedstawimy narzędzia potrzebne do wykrywania fake newsów.

2.3.1. Znaczenie prawdy

Kłamstwo i brak zainteresowania mówieniem całej prawdy stały się częścią naszej kultury, co ma ogromne konsekwencje, ponieważ jesteśmy przyzwyczajeni do przyjmowania informacji w miarę ich napływania, bez zwracania sobie głowy poszukiwaniem prawdy. Słyszymy informacje, które są później obalane, ale nie ma to żadnych konsekwencji dla osoby, która nie powiedziała prawdy, i zwykle nie jest to poprawiane.

Prawda, ponieważ nadaje sens szacunkowi dla innych, jest wartością etyczną, jednym z podstawowych filarów leżących u podstaw moralnego sumienia społeczności i obejmuje wszystkie sfery ludzkiego życia.

Mówienie prawdy pomaga nam się wczuć oraz budować silne i trwałe relacje. Sprawia, że stajemy się bardziej ludzcy, bliżsi i pozwala nam lepiej odnosić się do ludzi, których kochamy.

Dzieje się tak również na płaszczyźnie osobistej. Zostaliśmy wyedukowani, by być politycznie poprawnymi, a kiedy stajemy przed szansą bycia szczerym i skonfrontowania się z konkretnym problemem, uciekamy, karmiąc kłamstwo w kółko. Nie tylko na poziomie osobistym, ale przede wszystkim w miejscu pracy. Uciekamy od konfliktów i tracimy okazje, by powiedzieć prawdę, kiedy poprzez uprzejme wyrażanie wartościowych ocen możemy pomóc sobie nawzajem w budowaniu trwałych relacji.

Konsekwencje bycia nieprawdomównym powodują, że problemy rosną w nieskończoność, ponieważ nie odważyliśmy się powiedzieć prawdy. Gdybyśmy wszyscy starali się żyć w prawdzie i szukali prawdy, powstawałoby mniej fake newsów, a przynajmniej mielibyśmy ducha do walki z kłamstwami, do ciągłego poszukiwania prawdy.

A co prawda ma wspólnego z dziennikarstwem?

Większość kodeksów etycznych uznaje szacunek dla prawdy za pierwszą zasadę etyczną, która musi inspirować zachowanie wszystkich osób zawodowo zajmujących się informacją. Jednak codzienna praktyka dziennikarska zbyt często odbiega od tego moralnego kryterium. Dziennikarz jako jednostka, jest pod presją różnego rodzaju nacisków: biznesmen lub redaktor wyznacza kierunki informacji, a interesy polityczne lub gospodarcze, którym podporządkowane jest jego medium, promują zachowania o niskiej jakości moralnej.

W wielu przypadkach prawda nie jest podstawowym celem informacji dziennikarskiej. Czasami osiąga się ją poprzez pomijanie istotnych informacji o fakcie, zniekształcanie materiału informacyjnego, nie wspominając o przypadkach, gdy celem jest indoktrynacja, manipulacja i krótko mówiąc, oszukiwanie, a nie przekazywanie złożoności faktów z najwyższą dokładnością.

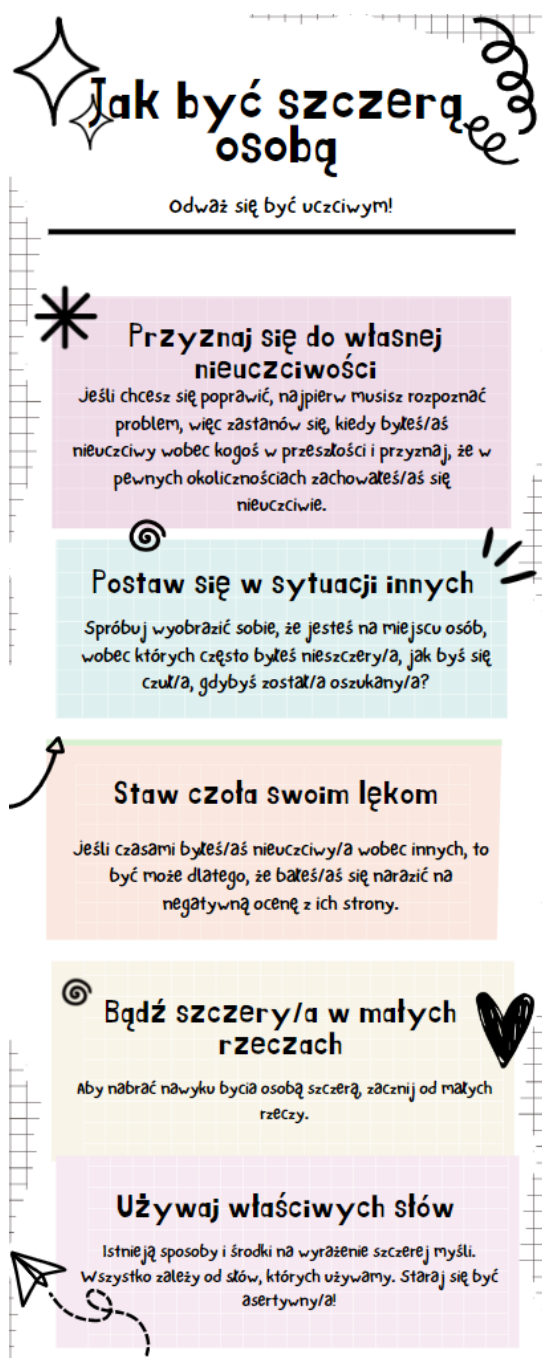
Dla dziennikarzy słowo prawda oznacza wierność faktom, które relacjonują. Dlatego ich prawdy są tymczasowe, czyli są przedostatnimi słowami, ponieważ fakty ewoluują i zawsze będzie można coś do nich dodać. Dziennikarz jest zatem zawsze gotowy do poprawienia, dodania lub wyjaśnienia swoich informacji o faktach, jednak nie zawsze tak jest.

Gdybyśmy edukowali obywateli i pomagali im być "prawdomównymi", gdybyśmy mieli społeczeństwo, które wymaga prawdy i ją ceni, dziennikarze, firmy i wszyscy ci, którzy wykorzystują fake newsy do osiągnięcia określonych interesów, zmieniliby zdanie i przynajmniej zastanowili się, czy warto żyć w społeczeństwie kłamstw.

Odważ się być szczerym!

Jeśli już zrozumiałeś, dlaczego szczerowość jest ważna, możesz być zainteresowany tym, jak być szczerą osobą. Powinieneś wiedzieć, że zajmie to trochę czasu. Nie stajesz się szczerą osobą z dnia na dzień, ponieważ nie wystarczy tylko ograniczyć liczby kłamstw lub szczerze wyrazić to, co myślisz.

Możesz zacząć bycie szczerym od małych kroków, które pomogą ci stopniowo zintegrować cechy szczerej i uczciwej osoby. Aby rozpocząć, zalecamy przestrzeganie poniższych wskazówek:

Rysunek 4 – Opracowany przez MEUS

2.3.2. Nauka obalania fake newsów

Musimy rozwijać praktykę zdrowego sceptycyzmu, aby przeciwdziałać tym mistyfikacjom i fałszywym informacjom. Aby zweryfikować informacje, należy pamiętać o następujących kwestiach:

1. **Weryfikacja wiarygodności autora i źródła.** Zweryfikuj sygnaturę newsa. Najlepiej jest, gdy oprócz pełnego imienia i nazwiska podane są informacje takie jak adres e-mail, konto na Twitterze lub profil na stronie internetowej lub portalu społecznościowym, ponieważ pokazuje to, że za informacją stoi osoba, która jest w stanie wziąć za nią odpowiedzialność.
2. **Nie zatrzymuj się na nagłówku.** Wskazane jest przeczytanie całej historii. Rzucające się w oczy nagłówki szukają naszych kliknięć, konieczne jest zapoznanie się z całą treścią tych newsów, które wyjątkowo zwracają naszą uwagę.
3. **Uważaj na uproszczony, przesadzony język** lub język, który bardziej koncentruje się na emocjach niż na przekazywaniu wiarygodnych informacji.
4. **Czy news zawiera dane, wykresy i stwierdzenia?** Należy sprawdzić, czy dane zawierają odnośniki do źródeł, z których korzystano, a wypowiedzi muszą pochodzić od możliwej do zidentyfikowania osoby.
5. **Ignoruj łańcuszki na WhatsAppie**, a przede wszystkim ich nie kontynuuj! W tym samym sensie nie należy brać pod uwagę nagrań audio lub wideo, których pochodzenia nie znamy. Znajdź oryginalną treść, aby dowiedzieć się, gdzie i kiedy została wygenerowana i przez kogo. Powinniśmy zadać sobie pytanie, w jaki sposób te newsy do nas dotarły: nasi znajomi i rodzina również mogą popełnić błąd, nie sprawdzając podejrzanych treści i przekazując je dalej do najbliższego kręgu odbiorców.
6. Czy news jest tak szokujący, że nie możesz w niego uwierzyć? Czy jest tak szokujący, że w niego wierzysz? **Przeanalizuj swoją reakcję emocjonalną.** Obie reakcje są znakami ostrzegawczymi. Wiele fake newsów bazuje na naszych istniejących już przekonaniach.
7. **Sprawdź i porównaj z innymi wiarygodnymi źródłami informacji**, jeśli masz jakiegokolwiek wątpliwości co do danej informacji. Porównaj wyniki wyszukiwania w Google.
8. Rozważ **ideologiczną stronniczość nadmiernie upolitycznionych treści.** W sytuacjach skrajnej niepewności, takich jak ta, w której żyjemy, dezinformacja jest przedmiotem zainteresowania dla korzyści politycznych lub gospodarczych.
9. **Strzeż się pseudo terapii.** Naukę można udowodnić za pomocą faktów, a jej publikacja podlega systemowi kontroli, podczas gdy pseudonauka opiera się na niesprawdzonych hipotezach i teoriach.
10. Sprawdzimy **prawdziwość podejrzanych obrazów i filmów**, które otrzymamy, korzystając z odwrotnego wyszukiwania obrazów Google. Samouczek można znaleźć w rozdziale 3 "Dalsza lektura", a także pod tym [linkiem](#).

2.3.3. Co robi Europa w sprawie fake newsów?

Plan Działania Przeciwko Dezinformacji" został opracowany przez Komisję Europejską w 2019 roku. Rada Europejska zwróciła się w okresie od czerwca do października 2018 r. o opracowanie planu działania w celu rozwiązania kwestii w tym obszarze, w szczególności w świetle zbliżających się wyborów europejskich. Zwalczanie dezinformacji jest kluczowym tematem, zarówno w UE, jak i w krajach z nią sąsiadujących.

Plan Działania Przeciwko Dezinformacji ma na celu:

- o Lepsze wykrywanie, analizę i ujawnianie dezinformacji.
- o Wzmocnienie współpracy i wspólne reagowanie na dezinformację.
- o Mobilizowanie sektora prywatnego do walki z dezinformacją.
- o Podnoszenie świadomości i zwiększanie odporności społecznej.

W niniejszym Planie Działania, dezinformacja jest definiowana jako możliwe do zweryfikowania fałszywe lub wprowadzające w błąd informacje, które są tworzone, prezentowane i rozpowszechniane w celu uzyskania korzyści ekonomicznych lub celowego wprowadzenia w błąd opinii publicznej i mogące powodować szkody publiczne.

Według ankiety przeprowadzonej w celu opracowania tego Planu Działania, 83% Europejczyków uważa fake newsy za zagrożenie dla demokracji, a 73% internautów jest zaniepokojonych dezinformacją w sieci w okresie przedwyborczym.

Oprócz europejskiego planu zwalczania dezinformacji, w Europie podjęto wiele działań mających na celu zwalczanie dezinformacji. Poniżej znajduje się chronologia działań, które zostały przeprowadzone przez instytucje Unii Europejskiej, które są udostępnione na [stronie internetowej Komisji Europejskiej](#).

Chronologia działań UE przeciwko dezinformacji

Od 2015 r. UE i państwa członkowskie wzmocniły swoje podejście do zwalczania dezinformacji.

Marzec 2015

Uruchomienie grupy zadaniowej [East StratCom](#) w Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych.

Kwiecień 2016

Wspólne ramy przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym

[Kompleksowe podejście](#) mające na celu poprawę wspólnej reakcji na wyzwania stwarzane przez zagrożenia hybrydowe dla państw członkowskich, obywateli i zbiorowego bezpieczeństwa Europy.

Marzec 2018

[Raport niezależnej grupy ekspertów wysokiego szczebla ds. fake newsów i dezinformacji w Internecie](#) zawierający zalecenia dotyczące rozwiązania pilnych problemów i długoterminowych reakcji w celu zwiększenia odporności społeczeństwa na dezinformację.

Kwiecień 2018

[Komunikat w sprawie zwalczania dezinformacji w Internecie](#), m.in. ogłaszający kodeks postępowania w zakresie dezinformacji

- **Wrzesień 2018**

Komunikat w sprawie zapewnienia wolnych i uczciwych wyborów europejskich.

- **Październik 2018**

- **Kodeks postępowania w zakresie dezinformacji.**

- Innowacyjne narzędzie samoregulacji zapewniające większą przejrzystość i odpowiedzialność platform internetowych oraz ramy monitorowania i ulepszania polityki platform internetowych w zakresie dezinformacji.

- **Grudzień 2018**

- **Plan Działania przeciwko dezinformacji.**

- Określa ramy działań UE poprzez poprawę zdolności wykrywania i analizy, podnoszenie świadomości, wzmacnianie odporności społecznej, zwiększanie skoordynowanych reakcji oraz mobilizowanie platform internetowych i sektora reklamowego.

- **Marzec 2019**

Uruchomienie Systemu Szybkiego Ostrzegania przed dezinformacją.

- **Czerwiec 2020**

- **Komunikat: Zwalczanie dezinformacji związanej z COVID-19 i uruchomienie programu monitorowania dezinformacji związanej z COVID-19.**

Środki przejrzystości podjęte w celu zapewnienia odpowiedzialności wobec opinii publicznej za wysiłki podejmowane przez sygnatariuszy Kodeksu w celu ograniczenia dezinformacji online związanej z COVID-19.

- **Uruchomienie Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych**
Tworzy i wspiera multidyscyplinarną społeczność, w tym weryfikatorów faktów, badaczy akademickich i innych istotnych interesariuszy przyczyniających się do zwalczania dezinformacji.
- **Sprawozdanie z wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2019 roku.**

- **Grudzień 2020**

- **Wniosek dotyczący Aktu o Usługach Cyfrowych**
Określa bardziej przejrzyste obowiązki i odpowiedzialność platform internetowych, dostosowane do ich roli, wielkości i wpływu w ekosystemie internetowym.
- **Europejski Plan Działania na rzecz Demokracji**

Obejmuje działania mające na celu ulepszenie istniejącego zestawu narzędzi UE do przeciwdziałania zagranicznej ingerencji, takie jak nakładanie grzywien i wytyczne dotyczące wzmocnienia Kodeksu Postępowania w zakresie Dezinformacji.

○ Maj 2021

- **Wytyczne dotyczące wzmocnienia Kodeksu Postępowania w zakresie Dezinformacji**

Poglądy Komisji na temat tego, w jaki sposób platformy powinny wyeliminować luki i niedociągnięcia w Kodeksie oraz stworzyć bardziej przejrzyste, bezpieczne i godne zaufania środowisko w sieci.

- **Uruchomienie krajowych ośrodków Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych**

Zwiększenie zdolności wykrywania, analizowania i ujawniania kampanii dezinformacyjnych.

○ Czerwiec 2021

Rozpoczęcie procesu rewizji przez sygnatariuszy Kodeksu 2018 i dodatkowych nowych potencjalnych sygnatariuszy.

○ Listopad 2021

Wniosek ustawodawczy w sprawie przejrzystości i ukierunkowania reklam politycznych.

○ Czerwiec 2022

- Wzmocniony Kodeks Postępowania

Dezinformacja jest powodem do niepokoju dla obywateli Europy i demokratycznych rządów, ponieważ za fałszywymi informacjami zawsze kryje się interes w manipulowaniu opinią publiczną i destabilizowaniu państw i ich instytucji, zagrażając demokracji i wolności, dlatego Komisja Europejska pracuje nad tym problemem.

3. DALSZĄ LEKTURA

W tym miejscu udostępniamy dodatkową zawartość, aby zagłębić się w temat tego modułu:

MATERIAŁY WIDEO

- [Wyszukiwarka obrazów Google: Jak mogę zweryfikować, śledzić lub znaleźć informacje o obrazie?](#)

- [Oto jak działają fake newsy \(i jak internet może je powstrzymać\)](#)
- [Dlaczego nasze mózgi kochają fake newsy?](#)
- [Jak "fake" news staje się newsem?](#)
- [5 sposobów na wykrycie fake newsów](#)
- [Jak serwisy z fake newsami zarabiają pieniądze?](#)
- [Jak wybrać newsa?](#)

STRONY INTERNETOWE WERYFIKUJĄCE FAKTY:

- [FactCheck.org](#)
- [Politifact.com](#)
- [Snopes](#)
- [TruthorFiction](#)
- [Hoax-Slayer](#)

Plan Działania Przeciwko Dezinformacji

4. BIBLIOGRAFIA

<https://www.arimetrics.com/glosario-digital/fake-news>

[A multi-dimensional approach to disinformation](#)

<https://www.psicologia-online.com/caracteristicas-de-una-persona-sincera-6043.html>

<https://www.realinstitutoelcano.org/analisis/desinformacion-concepto-y-perspectivas/>

https://uned.libguides.com/noticias_falsas/herramientas/cajas

MODUŁ 2: Dlaczego potrzebujemy krytycznego myślenia i krytycznego spojrzenia

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Celem modułu jest zapoznanie uczestników z koncepcjami krytycznego myślenia i krytycznego spojrzenia, które odgrywają szczególną rolę w dzisiejszych czasach, zwłaszcza jeśli chodzi o organizowanie i identyfikowanie informacji, które można znaleźć w Internecie każdego dnia. Moduł ma na celu przedstawienie uczestnikom powodów, dla których potrzebują krytycznego myślenia, dlaczego jest ono ważne i konieczne, a także zidentyfikowanie obszarów, w których krytyczne myślenie i krytyczne spojrzenie przynosi wymierne korzyści osobom korzystającym z obu technik.

Dlaczego krytyczne myślenie jest tak ważne i dlaczego skupiamy się na tym temacie? Wybory, których dokonujesz, wpływają na jakość Twojego życia. A jeśli chcesz przeżyć swoje najlepsze, najbardziej udane i najszczęśliwsze życie, musisz podejmować świadome decyzje. Można to osiągnąć za pomocą prostej metody znanej jako krytyczne myślenie.

Krytyczne myślenie jest niezwykle ważne, zwłaszcza w dzisiejszych czasach, gdy informacje rozprzestrzeniają się bardzo szybko za pośrednictwem mediów społecznościowych i innych platform internetowych. Nie możemy po prostu zakładać, że wszystko, co widzimy lub czytamy w mediach, jest prawdą. Między innymi ta kwestia zostanie poruszona w tym module. Dzięki zawartym tu treściom uczestnik dowie się, w jaki sposób umiejętności krytycznego myślenia są w stanie zapewnić wymierne korzyści i dlaczego trudno jest działać w różnych dziedzinach życia bez tej umiejętności.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Pod koniec tego modułu będziesz w stanie:

- o Zrozumieć, czym jest krytyczne myślenie i co się z nim wiąże;
- o Zidentyfikować obszary, w których krytyczne myślenie jest niezbędne w życiu codziennym;
- o Zidentyfikować korzyści, jakie krytyczne myślenie wnosi do poszczególnych aspektów życia codziennego;
- o Zrozumieć, czym jest krytyczne spojrzenie i w jakich sytuacjach jest wykorzystywane.

2. TREŚĆ NAUCZANIA

2.1. KONCEPCJA KRYTYCZNEGO MYŚLENIA I KRYTYCZNEGO SPOJRZENIA

Aby dobrze zrozumieć temat i móc zastosować w praktyce zagadnienia omawiane w tym module, zacznijmy od prostych definicji.

Zacznijmy od tego, że koncepcja krytycznego myślenia sięga połowy XX wieku. Wielu wielkich światowych filozofów, myślicieli i reformatorów zdefiniowało termin "krytyczne myślenie" własnymi słowami. Chociaż istnieje wiele definicji tego terminu, każda z nich zasadniczo zawiera istotę tego, czym jest krytyczne myślenie. Przyjrzyjmy się jednej z takich definicji.

Krytyczne myślenie to **umiejętność analizowania i oceniania informacji i argumentów w sposób niezależny i obiektywny**. Obejmuje krytyczne podejście do różnych idei, teorii, twierdzeń i sytuacji w celu skutecznego rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji i wyciągania wniosków.

Jest to **proces**, w którym osoba **dokładnie analizuje** dane, argumenty lub sytuacje, zamiast bezwarunkowo je akceptować. Krytyczne myślenie obejmuje zdolność do identyfikowania dwuznaczności, rozpoznawania błędów logicznych, oceny źródeł informacji, rozważania różnych perspektyw i wyciągania wniosków w oparciu o **rzetelną analizę**.

Mówiąc najprościej, krytyczne myślenie pozwala rozwijać nowe pomysły i perspektywy, które różnią się od innych. Pomaga również podejmować właściwe decyzje. Ponadto ludzie, którzy myślą krytycznie, oszczędzają dużo czasu, pieniędzy, zasobów i wysiłku, wybierając właściwe rzeczy i usuwając te niewłaściwe i bezużyteczne.

Umiejętność krytycznego myślenia pomaga ludziom zarówno w życiu osobistym, jak i zawodowym i jest ceniona przez większość pracodawców.

Krytyczne spojrzenie, z drugiej strony, jest koncepcją podobną do krytycznego myślenia i stanowi jego uzupełnienie. Krytyczne spojrzenie odnosi się do **umiejętności badania i analizowania informacji, pomysłów i sytuacji w obiektywny i sceptyczny sposób**. Obejmuje kwestionowanie założeń, ocenę dowodów, identyfikację uprzedzeń i rozważanie alternatywnych perspektyw. Krytyczne spojrzenie pozwala nam wyjść poza powierzchowne zrozumienie i zachęca do głębszego zbadania podstawowych czynników, implikacji i potencjalnych konsekwencji.

Kultywowanie krytycznego spojrzenia jest niezbędne do świadomego podejmowania decyzji, rozwoju intelektualnego oraz bardziej wnikliwego i przemyślanego zaangażowania w otaczający nas świat. Umożliwia nam poruszanie się w złożonych kwestiach, kwestionowanie ustalonych norm i przyczynianie się do bardziej racjonalnego, integracyjnego i świadomego społeczeństwa.

2.1.1. Umiejętności krytycznego myślenia

Trudno jest znaleźć uniwersalny schemat reprezentujący umiejętności składające się na krytyczne myślenie. Możliwe jest jednak wyodrębnienie niektórych z tych powszechnie uważanych za najważniejsze w tej dziedzinie. Skupienie się na nich może sprawić, że każdy z nas stanie się wyjątkowym krytycznym myślicielem.

Przyjrzyjmy się zatem liście kluczowych umiejętności, związanych z krytycznym myśleniem:

- o Związek między krytycznym myśleniem a **identyfikacją**. Krytyczne myślenie i identyfikacja są ze sobą powiązane, ponieważ krytyczne myślenie opiera się na zdolności do dokładnej analizy i rozpoznawania różnych elementów sytuacji lub

problemu. Identyfikacja obejmuje dokładną identyfikację i zrozumienie istotnych informacji, które wspierają proces krytycznego myślenia, podczas gdy krytyczne myślenie umożliwia skuteczną ocenę i interpretację tych informacji.

- o **Istotność badań.** Niezależne wyszukiwanie informacji jest bardzo cenne. Argumenty mają być przekonujące, co oznacza, że fakty i liczby mogą być prezentowane poza kontekstem lub pochodzić z niewiarygodnych źródeł.
- o **Identyfikacja stronniczości.** Trudna umiejętność obiektywnej oceny informacji i rozpoznawania stronniczości.
- o **Wnioskowanie.** Umiejętność wnioskowania i wyciągania wniosków na podstawie przedstawionych informacji. Umiejętność wnioskowania pozwala badać i odkrywać możliwe wyniki podczas oceny scenariusza. Ważne jest, aby pamiętać, że nie wszystkie wnioski będą dokładne.
- o **Ciekawość.** Łącząc ciekawość z krytycznym myśleniem, możemy zwiększyć naszą zdolność do rozumienia, analizowania i kompleksowej oceny informacji. Są to niezbędne umiejętności, które pozwalają nam stać się niezależnymi myślicielami i podejmować lepsze decyzje w różnych aspektach życia.

Ważne jest rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia przy jednoczesnym zachowaniu umiaru i elastyczności. Praca nad tymi umiejętnościami wymaga świadomej równowagi między analizą a otwartością na nowe pomysły, a także nowe perspektywy.

Umiejętności krytycznego myślenia rozwijają się stopniowo i mogą wymagać praktyki. Nie zawsze łatwo jest pokazać wszystkie cechy we wszystkich sytuacjach, ale dążenie do krytycznego myślenia może pomóc ci lepiej zrozumieć otaczający cię świat i podejmować bardziej racjonalne decyzje. W rzeczywistości, im więcej ćwiczysz, tym więcej pozytywnych rezultatów doświadczysz.

Obraz 1: Stworzony przez ADES

2.1.2. Proces krytycznego myślenia

Ważne jest, aby przyznać, że krytyczne myślenie nie zawsze jest obecne w naszych myślach. Są chwile, kiedy nasze myślenie odbiega od krytycznej analizy, na przykład, gdy nasze emocje, takie jak złość, smutek lub radość, wpływają na naszą samokontrolę lub gdy jesteśmy po prostu uparci. Jednak pozytywnym aspektem jest to, że nasza zdolność krytycznego myślenia nie jest stała; może się różnić w zależności od naszego obecnego nastawienia. Oznacza to, że przez większość czasu mamy potencjał, aby poprawić nasze umiejętności krytycznego myślenia poprzez włączenie pewnych rutynowych czynności i zastosowanie ich do wszelkich napotkanych problemów.

Po zrozumieniu podstawowych zasad krytycznego myślenia, kluczem do poprawy naszych umiejętności krytycznego myślenia jest wytrwałość i praktyka. Aby pomóc ci zacząć myśleć krytycznie, możesz wypróbować poniższe ćwiczenie³. Obejmuje analizę tego, co zostało ci powiedziane, przy użyciu pytań.

Pomyśl o czymś, co ktoś ci ostatnio powiedział. Następnie zadaj sobie następujące pytania:

³Źródło: <https://www.skillsyouneed.com/learn/critical-thinking.html>

Kto to powiedział?	Ktoś, kogo znasz? Ktoś z autorytetem lub władzą? Czy ma znaczenie, kto ci to powiedział?
Co powiedzieli?	Czy przedstawili fakty czy opinie? Czy podali wszystkie fakty? Czy coś pominęli?
Gdzie to powiedzieli?	Czy było to publicznie czy prywatnie? Czy inne osoby miały szansę zareagować i przedstawić alternatywną narrację?
Kiedy to powiedzieli?	Czy było to przed, w trakcie czy po ważnym wydarzeniu? Czy czas miał tutaj znaczenie?
Dlaczego to powiedzieli?	Czy wyjaśnili powody swojej opinii? Czy próbowali sprawić, by ktoś wypadł dobrze lub źle?
W jaki sposób to powiedzieli?	Byli szczęśliwi czy smutni, źli czy obojętni? Napisali to czy powiedzieli? Czy mogłeś zrozumieć, co zostało powiedziane?

2.2. KIEDY KONIECZNE JEST KRYTYCZNE MYŚLENIE

Krytyczne myślenie jest niezbędne w różnych aspektach życia, gdy napotykamy złożone sytuacje, trudne problemy lub potrzebę podejmowania świadomych decyzji. Jest to niezbędna umiejętność, która pomaga nam analizować informacje, oceniać argumenty i dochodzić do dobrze uzasadnionych wniosków. Niezależnie od tego, czy chodzi o kontekst osobisty, zawodowy czy akademicki, krytyczne myślenie pozwala nam poruszać się w złożoności świata, myśleć niezależnie i dokonywać świadomych osądów. Pozwala nam kwestionować założenia, identyfikować uprzedzenia i podchodzić do spraw z otwartym umysłem, co prowadzi do bardziej efektywnego rozwiązywania problemów, lepszego podejmowania decyzji i głębszego zrozumienia otaczającego nas świata. Ostatecznie krytyczne myślenie jest cennym zestawem umiejętności, który pozwala nam poruszać się po złożoności życia z jasnością, logiką i intelektualnym rygorem.

Ogólnie rzecz biorąc, krytyczne myślenie jest niezbędne w różnych aspektach życia i w różnych kontekstach.

Oto kilka sytuacji, w których krytyczne myślenie jest szczególnie ważne:

- **Rozwiązywanie problemów.** W obliczu trudnych lub złożonych problemów krytyczne myślenie pomaga analizować sytuację, identyfikować potencjalne rozwiązania i podejmować świadome decyzje w oparciu o dostępne dowody i logiczne rozumowanie.
- **Podejmowanie decyzji.** Krytyczne myślenie odgrywa kluczową rolę w ocenie opcji, wazieniu za i przeciw oraz rozważaniu potencjalnych konsekwencji przed dokonaniem wyboru. Pomaga zminimalizować stronniczość i podejmować świadome decyzje.
- **Ocena informacji.** W dobie nadmiaru informacji, krytyczne myślenie pomaga jednostkom ocenić wiarygodność, rzetelność i trafność napotykanych informacji. Obejmuje to analizę źródeł, weryfikację faktów i rozróżnianie wiarygodnych informacji od informacji wprowadzających w błąd.

- **Analiza argumentów.** Krytyczne myślenie umożliwia jednostkom ocenę siły argumentów, identyfikację błędów logicznych, stronniczości i błędnego rozumowania. Obejmuje kwestionowanie założeń, badanie dowodów oraz ocenę spójności i ważności twierdzeń.
- **Zaangażowanie w debatę i dyskusję.** Krytyczne myślenie jest niezbędne do konstruktywnego i znaczącego zaangażowania w debaty i dyskusje. Umożliwia aktywne słuchanie, rozważanie różnych perspektyw, ocenę dowodów i wnoszenie świadomego wkładu w wymianę pomysłów.
- **Kontekst zawodowy i akademicki.** Krytyczne myślenie jest wysoko cenione w miejscu pracy i w środowisku akademickim. Pomaga profesjonalistom rozwiązywać problemy, dokonywać świadomych osądów i dostosowywać się do zmieniających się okoliczności. W środowisku akademickim krytyczne myślenie jest niezbędne do prowadzenia badań, analiz i opracowywania solidnych argumentów.
- **Kwestie etyczne.** Krytyczne myślenie pomaga w podejmowaniu decyzji etycznych poprzez ocenę konsekwencji etycznych, rozważanie wielu perspektyw i ocenę konsekwencji działań.

Ogólnie rzecz biorąc, krytyczne myślenie jest niezbędne w sytuacjach wymagających obiektywnej analizy, świadomego osądu, rozwiązywania problemów i skutecznego podejmowania decyzji. Zwiększa autonomię intelektualną, umożliwia jednostkom niezależne myślenie i sprzyja głębszemu zrozumieniu otaczającego ich świata.

2.2.1. Krytyczne myślenie w życiu codziennym

Krytyczne myślenie jest nieocenione w codziennym życiu, ponieważ pozwala nam poruszać się w różnych sytuacjach z jasnością i racjonalnością. Pomaga nam podejmować świadome decyzje, analizować informacje, rozwiązywać problemy i oceniać sytuacje.

Mówiąc bardziej ogólnie, krytyczne myślenie jest podstawową umiejętnością, która zwiększa naszą zdolność do angażowania się w otaczający nas świat. Umożliwia nam dokonywanie bardziej świadomych wyborów, skuteczne rozwiązywanie problemów, krytyczną ocenę informacji i przemyślaną komunikację. Stosując krytyczne myślenie w codziennym życiu, możemy radzić sobie z wyzwaniami, podejmować lepsze decyzje i prowadzić bardziej satysfakcjonujące i intelektualnie wzbogacone życie.

Oto kilka przykładów na to, jak krytyczne myślenie może być przydatne w różnych sferach życia:

- **Praca.** W miejscu pracy krytyczne myślenie pozwala nam analizować dane, oceniać opcje i podejmować świadome decyzje. Wspiera rozwiązywanie problemów, pomaga identyfikować związki przyczynowo skutkowe i zachęca do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań. Umiejętności krytycznego myślenia są ważnym zasobem dla pracownika, ponieważ szefowie cenią kandydatów, którzy potrafią dokładnie zbadać okoliczności i znaleźć spójne rozwiązanie. Czas może być cennym zasobem dla większości menedżerów, a pracownik kompetentny do

dokonywania właściwych wyborów bez nadzoru zaoszczędzi zarówno dyrektorowi, jak i całej firmie mnóstwo opłacalnego czasu.

- **Życie osobiste.** Krytyczne myślenie jest cenne także w życiu osobistym. Umożliwia nam ocenę informacji napotkanych w mediach, wiadomościach lub artykułach naukowych, pomagając nam poruszać się po stronicznych lub wprowadzających w błąd wiadomościach. Wspiera autorefleksję, umożliwiając nam bardziej obiektywną analizę naszych przekonań, działań i wyborów.
- **Relacje międzyludzkie.** Krytyczne myślenie poprawia naszą zdolność do budowania zdrowych relacji międzyludzkich. Analizując własne postawy i zachowania, możemy lepiej zrozumieć ich wpływ na innych. Krytyczne myślenie pomaga nam również aktywnie słuchać innych, rozumieć ich perspektywy i rozpoznawać zachowania manipulacyjne lub wykorzystujące.
- **Konsumpcja i robienie zakupów.** W sferze konsumpcji i zakupów krytyczne myślenie jest niezbędne. Umożliwia nam ono krytyczną ocenę reklam, recenzji i informacji o produktach. Dzięki analizie możemy ocenić jakość, korzyści i koszty produktów, unikając wpadania w pułapki marketingowe i podejmując świadome decyzje zakupowe.

Ogólnie rzecz biorąc, krytyczne myślenie odgrywa ważną rolę w miejscu pracy, życiu osobistym, relacjach międzyludzkich i podejmowaniu decyzji konsumenckich. Umożliwia nam niezależne myślenie, dokonywanie rozsądnych osądów i poruszanie się po złożoności naszego codziennego życia.

Warto wspomnieć, że krytyczne myślenie jest niezwykle ważnym zestawem umiejętności w dzisiejszym świecie pełnym informacji i różnorodnych perspektyw.

Oto kilka przykładów tego, jak krytyczne myślenie może pomóc nam w codziennym życiu:

- **Media i informacje.** Krytyczne myślenie odgrywa kluczową rolę w ochronie nas przed wpływem dezinformacji i fake newsów. Umożliwia nam krytyczną ocenę napotkanych informacji, odróżnianie wiarygodnych źródeł od tych niewiarygodnych.
- **Polityka i debaty publiczne.** Krytyczne myślenie pozwala nam podejmować bardziej świadome decyzje w sferze polityki. Pozwala nam analizować i oceniać argumenty przedstawiane w debatach publicznych, umożliwiając nam formułowanie dobrze uzasadnionych opinii i angażowanie się w konstruktywne dyskusje.
- **Kultura konsumencka.** Krytyczne myślenie umożliwia nam krytyczną analizę reklam i promocji. Wyposaża nas w umiejętność oceny jakości produktów i usług, podejmowania decyzji zakupowych zgodnych z naszymi indywidualnymi potrzebami i wartościami.
- **Relacje społeczne.** Krytyczne myślenie pomaga nam analizować sytuacje społeczne, oceniać zachowanie innych i podejmować decyzje w oparciu o nasze wartości i intencje. Umożliwia nam poruszanie się po manipulacjach emocjonalnych i dokonywanie świadomych wyborów dotyczących naszych relacji.

- **Edukacja i rozwój osobisty:** Krytyczne myślenie sprzyja sceptycyzmowi, dociekaniu i dążeniu do pogłębiania wiedzy. Promuje lepsze zrozumienie świata i zachęca do osobistego wzrostu i rozwoju.

Obraz 2: Stworzony przez ADES

2.3. KORZYŚCI PŁYNĄCE Z KRYTYCZNEGO MYŚLENIA

Krytyczne myślenie ma wiele następstw i korzyści zarówno na poziomie osobistym, jak i społecznym. Oto kilka z nich:

- zwiększenie kreatywności,
- zwiększenie innowacyjności,
- otwartość umysłu i tolerancja dla różnych perspektyw,
- podejmowanie lepszych, bardziej świadomych decyzji,
- budowanie lepszych relacji,
- skuteczniejsze rozwiązywanie problemów,
- rozwój osobisty,
- silniejsze umiejętności analityczne,
- skuteczna komunikacja,
- bezpieczne rozwiązywanie konfliktów etycznych,
- optymalne zarządzanie zasobami,

- zwiększona samoświadomość,
- zdolność adaptacji i elastyczność,
- bardziej szczegółowa ocena ryzyka,
- uczenie się przez całe życie.

Krytyczne myślenie pozwala jednostkom podchodzić do złożonych problemów z logicznym i systematycznym nastawieniem, co prowadzi do bardziej efektywnego i skutecznego rozwiązywania problemów. Pomaga również w unikaniu pochopnych lub impulsywnych decyzji i wspiera zdolność do wydawania rozsądnych osądów opartych na dowodach i logicznym rozumowaniu. Krytyczne myślenie wzmacnia umiejętności analityczne poprzez poprawę zdolności do oceny informacji, identyfikowania wzorców i wyciągania logicznych wniosków. Zwiększa zdolność jednostek do oceny wiarygodności i rzetelności źródeł, krytycznej analizy argumentów i dokonywania dobrze uzasadnionych osądów. Promuje skuteczne umiejętności komunikacyjne, zachęcając jednostki do jasnego wyrażania swoich myśli, aktywnego słuchania i rozważania różnych perspektyw. Zwiększa zdolność do wyrażania pomysłów, przedstawiania logicznych argumentów i angażowania się w konstruktywny dialog, sprzyjając lepszemu zrozumieniu i współpracy w relacjach osobistych i zawodowych. Pomaga jednostkom rozpoznać własne uprzedzenia i kwestionuje z góry przyjęte poglądy, prowadząc do bardziej integracyjnych i empatycznych interakcji z innymi. Skłania jednostki do zbadania własnych przekonań, uprzedzeń i założeń, umożliwiając osobisty wzrost i rozwój.

Będąc świadomymi własnych procesów myślowych i uprzedzeń poznawczych, jednostki mogą dokonywać bardziej świadomych wyborów i stale doskonalić swoje umiejętności myślenia. Krytyczne myślenie promuje zdolność adaptacji i elastyczność w obliczu zmieniających się okoliczności lub nowych informacji. Zachęca jednostki do ponownej oceny swoich założeń, dostosowania sposobu myślenia i modyfikacji podejścia, gdy jest to konieczne. Ta zdolność adaptacji jest cenna w poruszaniu się po złożonych i dynamicznych środowiskach. Krytyczne myślenie sprzyja również nastawieniu na ciągłe uczenie się i ciekawość intelektualną. Zachęca jednostki do poszukiwania nowej wiedzy, odkrywania różnych perspektyw i angażowania się w wyzwania intelektualne. Zwiększa zdolność do krytycznej oceny informacji i angażowania się w uczenie się przez całe życie w celu rozwoju osobistego i zawodowego. Umiejętność krytycznego myślenia i krytycznego spojrzenia nie tylko pomagają rozwiązywać istniejące problemy, ale także przewidywać potencjalne kłopoty. Poprzez krytyczną analizę sytuacji, identyfikację wzorców i ocenę ryzyka, jednostki mogą proaktywnie podejmować wyzwania, zanim dojdzie do ich eskalacji, co prowadzi do skuteczniejszego zapobiegania problemom i zarządzania ryzykiem.

Ogólnie rzecz biorąc, krytyczne myślenie oferuje szereg korzyści, w tym skuteczne rozwiązywanie problemów, lepsze podejmowanie decyzji, zwiększoną kreatywność i innowacyjność, lepsze umiejętności analityczne, skuteczną komunikację, otwartość umysłu, zwiększoną samoświadomość, zdolność adaptacji, uczenie się przez całe życie i skuteczniejsze przewidywanie problemów. Kultuwując i stosując umiejętności krytycznego myślenia, jednostki mogą poruszać się w złożonych sytuacjach, dokonywać świadomych wyborów i rozwijać się w różnych przedsięwzięciach osobistych i zawodowych.

Poniższa sekcja omówi bardziej szczegółowo kluczowe korzyści, które można osiągnąć poprzez zastosowanie umiejętności krytycznego myślenia w praktyce.

2.3.1. Krytyczne myślenie promuje kreatywność

Czy krytyczne myślenie może promować kreatywność? Jak najbardziej! Jak już wiemy, krytyczne myślenie to zdolność do analizy, oceny i łączenia informacji w celu opracowania własnych wniosków i rozwiązań. Kiedy jesteśmy w stanie krytycznie myśleć o problemach i wyzwaniach, stawiamy pytania, badamy różne perspektywy, rozważamy alternatywy i badamy konsekwencje. Ważna jest tutaj równowaga między krytycznym myśleniem a wykazywaniem się kreatywnością.

Krytyczne myślenie zachęca jednostki do nieszablonowego myślenia, kwestionowania założeń i odkrywania alternatywnych możliwości. Sprzyja kreatywności i innowacyjności, promując generowanie unikalnych pomysłów, tworzenie powiązań między różnymi koncepcjami i podchodzenie do problemów z różnych punktów widzenia. Krytyczne myślenie jest ściśle powiązane z kreatywnością i często działa jako katalizator innowacyjnych pomysłów i rozwiązywania problemów.

Zaangażowanie w krytyczne myślenie pozwala nam odkrywać nieoczywiste powiązania między faktami, wykrywać ukryte wzorce i generować oryginalne pomysły. Stawiając pytania i pobudzając naszą ciekawość, krytyczne myślenie stymuluje proces twórczy, prowadząc do powstawania nowych koncepcji.

Co więcej, krytyczne myślenie odgrywa istotną rolę w ocenie i ulepszaniu istniejących pomysłów. Analizując mocne i słabe strony różnych rozwiązań, możemy udoskonalać nasze koncepcje, wprowadzać innowacje i opracowywać bardziej kreatywne i skuteczne podejście. Krytyczne myślenie pozwala nam krytycznie oceniać i rozwijać nasze pomysły, aby napędzać innowacje i postęp.

Krytyczne myślenie ma wiele zalet, które zachęcają do kreatywności. Najważniejsze z nich to:

- analizowanie problemów,
- wychwytywanie błędów,
- kreatywne rozwiązywanie problemów,
- ocenianie i udoskonalanie pomysłów.

Należy jednak zauważyć, że krytyczne myślenie i kreatywność nie zawsze muszą działać w połączeniu. Krytyczne myślenie może czasami hamować kreatywność, zwłaszcza gdy jest zbyt krytyczne lub ograniczone do tradycyjnych ram i schematów myślowych. Dlatego ważne jest, aby znaleźć równowagę między analizą a wyobraźnią, aby rozwijać zarówno krytyczne myślenie, jak i kreatywność.

Obraz 3.

Źródło: https://www.freepik.com/free-photo/idea-concept-with-light-bulb_18493766.htm#query=CREATIVITY&position=1&from_view=search&track=sph

Istnieją różne ćwiczenia mające na celu promowanie krytycznego myślenia, a jednocześnie rozwijanie kreatywności. Jednym z nich jest ćwiczenie o nazwie "Sześć kapeluszy myślenia". Jest to popularne ćwiczenie opracowane przez Edwarda de Bono. Chcesz dowiedzieć się, na czym ono polega? Ten link dostarczy Ci informacji: [Technika Sześciu Kapeluszy Myślowych](#).

Podsumowując, krytyczne myślenie odgrywa ważną rolę w promowaniu kreatywności. Podważając założenia, oceniając perspektywy, rozwiązując problemy, generując alternatywne rozwiązania, tworząc powiązania, przyjmując niejednoznaczność i ucząc się na błędach, krytyczni myśliciele są w stanie myśleć kreatywnie i przyczyniać się do innowacyjnych pomysłów i rozwiązań. Ważne jest jednak, aby pamiętać, że czasami krytyczne myślenie może hamować kreatywność, gdy jest zbyt formalne i zbyt krytyczne. Dlatego równowaga między nimi jest niezwykle ważna.

2.3.2. Krytyczne myślenie poprawia relacje

Czy krytyczne myślenie odgrywa ważną rolę w relacjach międzyludzkich? Tak, rzeczywiście może poprawić relacje! Kiedy używamy krytycznego myślenia w relacjach interpersonalnych, możemy lepiej rozumieć, interpretować i reagować na sytuacje, co prowadzi do zdrowszych i bardziej konstruktywnych interakcji.

Oto kilka sposobów, dzięki którym krytyczne myślenie może pozytywnie wpłynąć na relacje międzyludzkie:

1. **Skuteczna komunikacja.** Krytyczne myślenie obejmuje aktywne słuchanie, ocenę informacji i przemyślane reagowanie. Stosując umiejętności krytycznego myślenia, jednostki mogą komunikować się bardziej efektywnie, jasno wyrażać

swoje myśli i opinie oraz rozumieć perspektywę innych. Prowadzi to do lepszego zrozumienia, lepszej komunikacji i mniejszej liczby nieporozumień w relacjach.

2. **Rozwiązywanie konfliktów.** Krytyczne myślenie pozwala jednostkom podchodzić do konfliktów w racjonalny i obiektywny sposób. Pomaga analizować przyczyny konfliktów, identyfikować możliwe rozwiązania i oceniać ich konsekwencje. Stosując umiejętności krytycznego myślenia, jednostki mogą znaleźć wspólną płaszczyznę, negocjować kompromisy i rozwiązywać konflikty w konstruktywny i pełen szacunku sposób.
3. **Analiza sytuacji.** Krytyczne myślenie pozwala nam spojrzeć na sytuację z różnych perspektyw. Pozwala nam ocenić, jakie są fakty, jakie są nasze własne przekonania i jakie są intencje innych. Pomaga nam to uniknąć pochopnych osądów i lepiej zrozumieć motywacje i potrzeby innych ludzi.
4. **Empatia i zrozumienie.** Krytyczne spojrzenie zachęca jednostki do rozważenia wielu perspektyw i myślenia poza własnymi uprzedzeniami i założeniami. Taki sposób myślenia promuje empatię i zrozumienie w relacjach. Aktywnie starając się zrozumieć punkty widzenia innych, krytyczni myśliciele mogą wspierać głębsze relacje, budować zaufanie i promować zdrowsze interakcje.
5. **Rozwiązywanie problemów.** Krytyczne myślenie wyposaża jednostki w umiejętności rozwiązywania problemów, które można zastosować do kwestii związanych z relacjami. Pomaga w identyfikowaniu i rozwiązywaniu podstawowych problemów, analizowaniu możliwych rozwiązań i ocenianiu ich potencjalnych wyników. Korzystając z krytycznego myślenia, osoby mogą współpracować w celu znalezienia skutecznych rozwiązań i podejmowania świadomych decyzji, które przynoszą korzyści relacji.
6. **Ocena założeń i uprzedzeń.** Krytyczne myślenie obejmuje kwestionowanie założeń, przekonań i uprzedzeń. Stosując to podejście do relacji, jednostki mogą kwestionować z góry przyjęte pojęcia i uprzedzenia, które mogą utrudniać skuteczną komunikację i zrozumienie. Ta autorefleksja pomaga w budowaniu bardziej otwartych i integracyjnych relacji.
7. **Rozwój i uczenie się.** Krytyczni myśliciele są otwarci na naukę i rozwój osobisty. Cenią konstruktywne informacje zwrotne i są skłonni do autorefleksji oraz dostosowywania swoich zachowań i perspektyw. W relacjach ta chęć rozwoju i uczenia się sprzyja zdrowemu środowisku dla rozwoju osobistego i wzmacnia więź między jednostkami.
8. **Samoświadomość.** Krytyczne myślenie wymaga również od nas refleksji nad własnymi przekonaniami, uprzedzeniami i błędami. Pomaga nam zidentyfikować nasze słabości i obszary, w których możemy się poprawić. Prowadzi to do większej samoświadomości i zdolności do samorozwoju, co jest korzystne dla naszych relacji z innymi.

Jak bycie krytycznym myślicielem może wpłynąć na twoje życie i relacje?

Bycie krytycznym myślicielem może pozytywnie wpłynąć na twoje życie i relacje na kilka sposobów. Po pierwsze, pozwala lepiej zrozumieć perspektywy innych ludzi i być otwartym na różne punkty widzenia. Po drugie, pomaga skutecznie komunikować swoje uczucia i myśli.

Bycie krytycznym myślicielem pozwala również lepiej zrozumieć perspektywy innych ludzi i może pomóc ci stać się bardziej otwartym na różne poglądy. Jest to ważne narzędzie w budowaniu zdrowych relacji interpersonalnych. Pomaga nam lepiej zrozumieć innych ludzi, skutecznie komunikować się, podejmować świadome decyzje i rozwiązywać problemy. Dzięki krytycznemu myśleniu możemy tworzyć bardziej wspierające, empatyczne i konstruktywne relacje z innymi ludźmi.

Podsumowując, krytyczne myślenie poprawia komunikację, promuje skuteczne rozwiązywanie konfliktów, kultywuje empatię i zrozumienie, pomaga w rozwiązywaniu problemów, pomaga ocenić założenia i uprzedzenia, buduje zaufanie i wiarygodność oraz zachęca do rozwoju i uczenia się. Te cechy przyczyniają się do zdrowszych i bardziej satysfakcjonujących relacji.

2.3.3. Krytyczne myślenie ćwiczy umysł

Krytyczne myślenie jest jedną z najważniejszych umiejętności intelektualnych, które należy rozwijać w dzisiejszym świecie pełnym informacji i różnorodnych perspektyw. Nie bez powodu mówi się, że krytyczne myślenie ćwiczy umysł. Czyni to poprzez angażowanie i kwestionowanie zdolności poznawczych. Takie podejście pobudza procesy myślowe, umożliwiając nam lepsze zrozumienie problemów, podejmowanie racjonalnych decyzji i formułowanie rozsądnych argumentów.

Przede wszystkim krytyczne myślenie i krytyczny wgląd rozwijają zdolność ludzi do **analizowania i oceniania argumentów**. Pozwala wykryć słabe argumenty oparte na emocjach, uprzedzeniach lub braku informacji, umożliwiając między innymi bardziej logiczne podejście do debat i rozwiązywania problemów. Umiejętność **samokrytyki** obejmuje **zdolność do oceny i krytycznej analizy własnych przekonań, błędów i niedoskonałości**. Skupiając się na swoich słabościach, możemy doskonalić swoje umiejętności, poszerzać wiedzę i rozwijać się jako jednostki. Patrząc na siebie krytycznie, unikamy autopromocji i bezkrytycznego podejścia do własnych działań, co prowadziłoby do stagnacji i utraty perspektywy. Krytyczne myślenie ćwiczy nasze umysły, pomaga nam zrozumieć bardziej złożone problemy i wzbogaca nas jako jednostki. W dzisiejszym szybkim i pełnym informacji świecie jest to umiejętność niezwykle cenna i niezbędna do osiągnięcia sukcesu i spełnienia w różnych sferach życia.

Oto kilka sposobów, dzięki którym ćwiczenia krytycznego myślenia mogą przynieść korzyści i wzmocnić umysł:

1. **Myślenie analityczne.** Ćwiczenie krytycznego myślenia wymaga analizowania informacji, rozkładania ich na części składowe oraz oceniania ich przydatności i wiarygodności. Proces ten poprawia umiejętności analitycznego myślenia, umożliwiając podejście do problemów i sytuacji z bardziej logicznym i systematycznym nastawieniem.
2. **Radzenie sobie z problemami.** Ćwiczenia krytycznego myślenia często obejmują rozwiązywanie złożonych problemów lub łamigłówek. Angażowanie się w te ćwiczenia stymuluje umysł do identyfikowania wzorców, rozważania różnych rozwiązań i oceniania ich potencjalnych rezultatów. Regularna praktyka poprawia

umiejętności rozwiązywania problemów i zwiększa zdolność do skuteczniejszego radzenia sobie z rzeczywistymi wyzwaniami.

3. **Kreatywność i innowacyjność.** Ćwiczenia krytycznego myślenia mogą pobudzić kreatywność, zachęcając do nieszablonowego myślenia i generowania nowych pomysłów. Ćwiczenia te często wymagają tworzenia powiązań między pozornie niepowiązanymi koncepcjami, odkrywania alternatywnych perspektyw i opracowywania innowacyjnych rozwiązań. Angażując się w kreatywne myślenie, zwiększasz swoją elastyczność umysłową i rozwijasz bardziej pomysłowy sposób myślenia.
4. **Podejmowanie dobrych decyzji.** Ćwiczenia krytycznego myślenia obejmują podejmowanie decyzji w oparciu o dowody, rozumowanie i staranną ocenę. Wymagają one rozważenia różnych czynników, rozważenia potencjalnych konsekwencji i wybrania najlepszego sposobu działania. Regularna praktyka wzmacnia umiejętności podejmowania decyzji, umożliwiając dokonywanie świadomych i dobrze uzasadnionych wyborów w różnych aspektach życia.
5. **Logiczne rozumowanie.** Ćwiczenia krytycznego myślenia trenują umysł w logicznym rozumowaniu. Wymagają one identyfikowania błędów logicznych, oceny argumentów i wyciągania prawidłowych wniosków. Angażując się w ćwiczenia logicznego rozumowania, zwiększasz swoją zdolność do wykrywania błędów w rozumowaniu i konstruowania solidnych i spójnych argumentów.
6. **Refleksja i samoświadomość.** Ćwiczenia krytycznego myślenia często obejmują refleksję i samoocenę. Skłaniają one do zbadania własnych przekonań, uprzedzeń i założeń oraz do zakwestionowania ich ważności. Proces ten rozwija samoświadomość, pozwalając lepiej zrozumieć własne myśli i perspektywy, a także rozpoznać potencjalne uprzedzenia poznawcze, które mogą wpływać na myślenie.
7. **Sprawność umysłowa i elastyczność.** Regularne angażowanie się w ćwiczenia krytycznego myślenia stanowi wyzwanie dla umysłu i promuje sprawność umysłową. Zmusza do dostosowywania się do nowych informacji, rozważania alternatywnych punktów widzenia i odpowiedniego dostosowywania sposobu myślenia. Ta elastyczność wzmacnia zdolności poznawcze i umożliwia podejście do złożonych sytuacji z otwartym i elastycznym nastawieniem.
8. **Uczenie się przez całe życie.** Ćwiczenia krytycznego myślenia wspierają postawę ciągłego uczenia się i ciekawości intelektualnej. Zachęcają do poszukiwania nowej wiedzy, odkrywania różnych perspektyw i angażowania się w wyzwania intelektualne. To zobowiązanie do uczenia się przez całe życie sprawia, że umysł pozostaje aktywny i stale doskonali umiejętności krytycznego myślenia.

Obraz 4.

Źródło: https://www.freepik.com/free-vector/modern-mental-health-concept-with-flat-design_2719666.htm#query=mind%20exercise&position=8&from_view=search&track=ais

Podsumowując, ćwiczenia na krytyczne myślenie ćwiczą umysł poprzez poprawę analitycznego myślenia, umiejętności rozwiązywania problemów, kreatywności, umiejętności podejmowania decyzji, logicznego rozumowania, samoświadomości, sprawności umysłowej i wspierania zaangażowania w uczenie się przez całe życie. Regularne angażowanie się w te ćwiczenia może wzmocnić zdolności poznawcze i rozwinąć bardziej sprawny i zwinny umysł.

2.3.4. Krytyczne myślenie pomaga podejmować świadome wybory i decyzje

Jak wspomniano na samym początku tego modułu, krytyczne myślenie to umiejętność analizowania informacji, rozumienia kontekstu i formułowania własnych, świadomych wniosków. Prawidłowe korzystanie z krytycznego myślenia pozwala dokonywać świadomych wyborów, biorąc pod uwagę zarówno pozytywne, jak i negatywne aspekty sytuacji, decyzji lub problemu. Krytyczne myślenie to umiejętność, która może pomóc w podejmowaniu lepszych decyzji. Oznacza analizowanie, ocenianie i rozumienie informacji przed podjęciem jakichkolwiek działań lub decyzji.

Kiedy używasz krytycznego myślenia, starasz się podejść do tematu obiektywnie i z otwartym umysłem. Oznacza to analizowanie informacji z różnych źródeł, badanie różnych punktów widzenia i rozważanie zarówno zalet, jak i wad danej sytuacji. W ten sposób można uniknąć jednostronnego myślenia i rozważyć szeroki zakres czynników.

Krytyczne myślenie w celu dokonywania świadomych wyborów obejmuje stosowanie umiejętności analitycznego i oceniającego myślenia w procesach decyzyjnych. Wiąże się to z badaniem informacji, rozważaniem różnych perspektyw oraz dokonywaniem

przemysłanych i świadomych wyborów w oparciu o solidne uzasadnienie i dowody. Proces ten składa się z kilku etapów. Tymi etapami są:

1. Gromadzenie informacji,
2. Analiza założeń i uprzedzeń,
3. Ocena dowodów,
4. Rozważenie konsekwencji,
5. Identyfikacja i ocena alternatyw,
6. Ważenie ryzyka i korzyści,
7. Refleksja nad wartościami i etyką,
8. **Iteracyjny** proces podejmowania decyzji,

Krytyczne myślenie uznaje, że podejmowanie decyzji jest często procesem **iteracyjnym**. Wiąże się to z ponowną weryfikacją i oceną wyborów w miarę pojawiania się nowych informacji lub zmiany okoliczności. To elastyczne i adaptacyjne podejście pozwala na ciągłe doskonalenie i dostosowywanie decyzji w oparciu o nowe spostrzeżenia i informacje zwrotne.

Aby krytyczne myślenie było skutecznym procesem podejmowania świadomych decyzji, warto zastosować się do poniższych wskazówek. Będą one pomocne w każdym kontekście, w którym trzeba podjąć ważną decyzję. Obejmują one:

Kwestionowanie otrzymywanych informacji. Zawsze kwestionuj otrzymywane informacje. Zapytaj o ich źródło, wiarygodność i cel. Czy istnieją dowody potwierdzające i faktyczne podstawy? Czy są jakieś ukryte motywy lub uprzedzenia?

Badanie różnych perspektyw. Postaraj się zbadać sytuację z różnych punktów widzenia. Zrozumienie różnych perspektyw zapewni ci bardziej kompleksowe zrozumienie sprawy i umożliwi podejmowanie bardziej wyważonych decyzji.

Ocena dowodów. Zachowaj sceptyczne podejście do przedstawionych dowodów i argumentów. Sprawdź, czy są one dobrze uzasadnione i oparte na wiarygodnych badaniach lub źródłach. Nie polegaj wyłącznie na emocjach lub osobistych przekonaniach.

Rozwijanie umiejętności rozpoznawania manipulacji. Zachowaj czujność wobec różnych technik manipulacji, takich jak apele emocjonalne, zbyt uproszczone rozumowanie, przekonujący język lub wprowadzające w błąd statystyki. Naucz się rozpoznawać te techniki i sprawdzać informacje, aby uniknąć wpadnięcia w pułapki manipulacji.

Otwartość na zmiany. Nie wahaj się zmienić swojego punktu widzenia, jeśli pojawią się nowe informacje lub dowody. Krytyczne myślenie wymaga zdolności adaptacyjnych i gotowości do zmiany naszych perspektyw w oparciu o nowe fakty.

Pozyskiwanie wiarygodnych informacji. Staraj się korzystać z różnych wiarygodnych i renomowanych źródeł informacji. Unikaj polegania wyłącznie na jednym źródle lub ulegania informacjom wprowadzającym w błąd.

Ćwiczenie logicznego myślenia. Rozwijaj swoje umiejętności logicznego myślenia, rozwiązując problemy, analizując argumenty i stosując rozumowanie dedukcyjne. Podejmuj decyzje w oparciu o logiczne i racjonalne uzasadnienia.

Podsumowując, stosując umiejętności krytycznego myślenia w procesie podejmowania decyzji, możesz dokonywać bardziej przemyślanych i świadomych wyborów, które są zgodne z twoimi wartościami i celami. Włączając krytyczne myślenie do swoich procesów decyzyjnych, będziesz podejmować obiektywne i skuteczne decyzje w różnych aspektach swojego życia. Krytyczne myślenie pozytywnie wpływa na podejmowanie decyzji poprzez promowanie racjonalnego i logicznego rozumowania, dogłębną analizę problemu, ocenę opcji, identyfikację i ocenę założeń, rozważanie konsekwencji, wspieranie kreatywności i innowacji, wpajanie pewności siebie i odpowiedzialności oraz promowanie nastawienia na ciągłe doskonalenie.

Krytyczne myślenie zapewnia systematyczne i logiczne ramy dla podejmowania decyzji. Zwiększa obiektywizm, umiejętności rozwiązywania problemów i oceny dowodów, a także pomaga złagodzić uprzedzenia, ostatecznie prowadząc do bardziej świadomych i skutecznych procesów decyzyjnych.

2.3.5. Krytyczne myślenie pomaga rozwiązywać problemy

Krytyczne myślenie jest procesem iteracyjnym, który wymaga praktyki i ciągłego doskonalenia. Krytyczne myślenie jest cenną umiejętnością, która może pomóc ci podejść do problemów w systematyczny i logiczny sposób.

Wykorzystywanie krytycznego myślenia do rozwiązywania problemów polega na stosowaniu umiejętności logicznego i analitycznego myślenia w celu identyfikowania, analizowania i radzenia sobie z wyzwaniami lub przeszkodami. Wiąże się to z systematycznym podejściem do rozwiązywania problemów, które kładzie nacisk na ocenę dowodów, rozważanie różnych perspektyw i generowanie innowacyjnych rozwiązań.

Rozwiązywanie problemów to proces. W związku z tym, aby znaleźć właściwe rozwiązanie, należy podjąć szereg kroków, a każdy z nich musi być wykonany prawidłowo, aby cały proces był skuteczny. Poniżej znajduje się przykład procesu rozwiązywania problemów z wykorzystaniem krytycznego myślenia:

1. Krytyczne myślenie rozpoczyna się od dokładnego zidentyfikowania i zdefiniowania problemu. Wymaga to uważnej obserwacji, zbierania informacji i zrozumienia kontekstu oraz czynników przyczyniających się do powstania problemu. Krytyczni myśliciele zadają dociekliwe pytania, aby uzyskać kompleksowe zrozumienie danej kwestii.
2. Ten rodzaj podejścia obejmuje rozbięcie problemu na części składowe i ich systematyczną analizę. Etap ten obejmuje badanie przyczyn i skutków problemu, identyfikację wzorców oraz ocenę przydatności i wiarygodności zebranych informacji. Krytyczni myśliciele oceniają dowody i biorą pod uwagę wiele perspektyw, aby uzyskać całościowe zrozumienie problemu.
3. Krytyczne myślenie zachęca do tworzenia wielu alternatywnych rozwiązań lub podejść do rozwiązywania problemów. Proces ten obejmuje kreatywne myślenie, badanie różnych możliwości i rozważanie niekonwencjonalnych lub

innowacyjnych pomysłów. Krytyczni myśliciele kwestionują założenia i ograniczenia, aby poszerzyć zakres alternatywnych rozwiązań.

4. Ocena wykonalności, skuteczności i potencjalnych konsekwencji każdej alternatywy jest niezwykle ważna. Krytyczni myśliciele rozważają zalety i wady każdej opcji, biorą pod uwagę dostępne zasoby i ograniczenia oraz dokonują świadomych osądów w oparciu o logiczne rozumowanie. Wybierają najbardziej realne rozwiązania, które są zgodne z pożądanymi wynikami.
5. Krytyczne myślenie obejmuje opracowanie planu działania w celu wdrożenia wybranego rozwiązania. Może to obejmować podzielenie rozwiązania na mniejsze kroki, przypisanie obowiązków i ustalenie harmonogramów. Krytyczni myśliciele przewidują również potencjalne wyzwania i opracowują plany awaryjne. Wdrożenie rozwiązania pozwala im przetestować jego skuteczność i dokonać niezbędnych korekt.
6. Jedną z faz procesu rozwiązywania problemów z wykorzystaniem krytycznego myślenia obejmuje refleksję nad procesem rozwiązywania problemów i ocenę jego wyników. Krytyczni myśliciele oceniają mocne i słabe strony swojego podejścia, określając jakie wnioski wyciągnęli i jakie obszary wymagają poprawy. Ta refleksyjna praktyka przyczynia się do ciągłego uczenia się i zwiększa umiejętności rozwiązywania problemów w kontekście przyszłych wyzwań.
7. Jak już wspomniano w kontekście dokonywania wyborów i podejmowania decyzji, krytyczne myślenie uznaje, że rozwiązywanie problemów jest często procesem iteracyjnym. Jeśli początkowe rozwiązanie nie przynosi pożądaných rezultatów, krytyczni myśliciele ponownie oceniają problem, zbierają dodatkowe informacje i zmieniają swoje podejście. Są przygotowani na dostosowanie i modyfikowanie swoich strategii w oparciu o nowe spostrzeżenia lub zmieniające się okoliczności.
8. Krytyczne myślenie można wzmocnić poprzez współpracę i skuteczną komunikację. Angażowanie się w różne perspektywy i poszukiwanie wkładu od innych może wzbogacić wysiłki związane z rozwiązywaniem problemów. Osoby myślące krytycznie aktywnie słuchają, angażują się w konstruktywny dialog i jasno przedstawiają swoje rozumowanie i rozwiązania, aby ułatwić zrozumienie i współpracę.

Warto mieć na uwadze, że każdy problem jest inny, ale przedstawione rozwiązanie jest uniwersalne. W skrócie, wykorzystywanie krytycznego myślenia do rozwiązywania problemów obejmuje identyfikację problemu, analizę, generowanie alternatywnych rozwiązań, ocenę i wybór rozwiązań, wdrażanie i testowanie rozwiązań, refleksję i wyciąganie wniosków z procesu oraz angażowanie się w komunikację opartą na współpracy. Korzystając z umiejętności krytycznego myślenia, osoby mogą podchodzić do problemów w sposób systematyczny i logiczny, co prowadzi do skutecznego rozwiązywania problemów i opracowywania innowacyjnych rozwiązań.

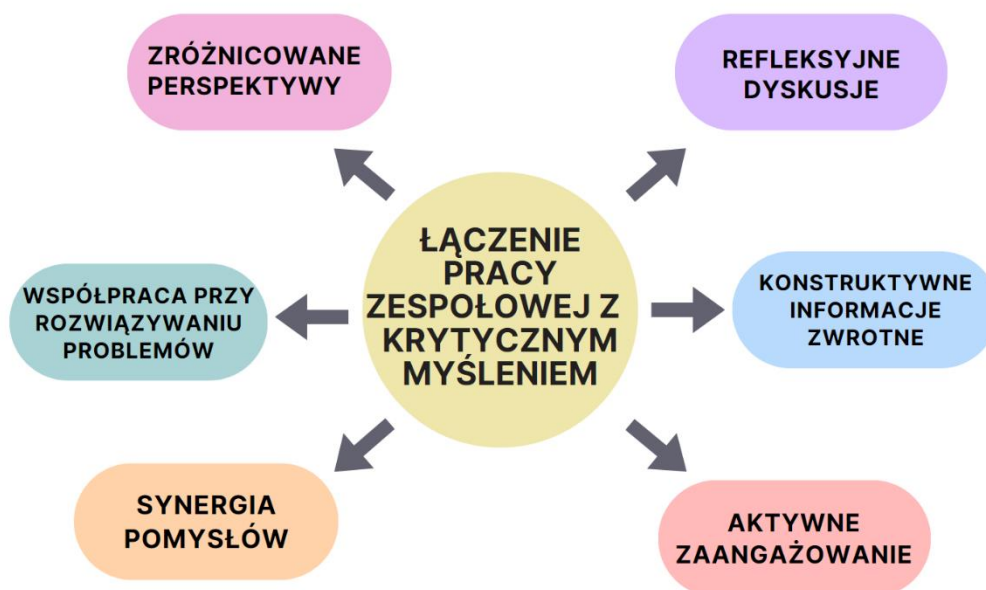
Obraz 5.

Źródło: https://www.freepik.com/free-ai-image/teamwork-strategy-lead-business-success-generated-by-ai_42883276.htm#query=solving%20problems&position=0&from_view=search&track=ais

2.3.6. Krytyczne myślenie i praca zespołowa

Praca zespołowa i krytyczne myślenie są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie korzystne. Oba są niezwykle ważne dla efektywnej pracy zespołowej i wysokiej wydajności. Co więcej, praca zespołowa może mieć wpływ na rozwój krytycznego myślenia.

Praca zespołowa obejmuje współpracę i interakcję między członkami zespołu w celu osiągnięcia wspólnego celu. W tym kontekście krytyczne myślenie odnosi się do zdolności analizowania, oceniania i rozróżniania, a następnie formułowania i podejmowania racjonalnych decyzji w oparciu o te analizy.

Obraz 6: Stworzony przez ADES

Praca zespołowa przyczynia się do poprawy krytycznego myślenia na różne sposoby:

- o **Zróżnicowane perspektywy.** Gdy w zespole spotykają się osoby o różnym pochodzeniu, doświadczeniu i wiedzy specjalistycznej, ich unikalne punkty widzenia sprzyjają bardziej kompleksowej analizie problemów. Rozważając różne perspektywy, członkowie zespołu kwestionują założenia, oceniają dowody i badają alternatywne rozwiązania, stymulując w ten sposób krytyczne myślenie.
- o **Współpraca przy rozwiązywaniu problemów.** Praca zespołowa często polega na wspólnym rozwiązywaniu złożonych problemów. Poprzez aktywne zaangażowanie, członkowie zespołu mogą wymieniać się pomysłami, przeprowadzać burze mózgów i angażować się w zdrowe debaty. Ten oparty na współpracy proces rozwija umiejętności krytycznego myślenia, ponieważ poszczególne osoby analizują i oceniają różne opcje, przewidują wyzwania i rozważają konsekwencje swoich decyzji.
- o **Synergia pomysłów.** Współpraca zespołowa pozwala członkom zespołu na wzajemne wykorzystywanie swoich pomysłów, co prowadzi do innowacyjnych i wszechstronnych rozwiązań. Poprzez syntezę różnych perspektyw i wykorzystanie indywidualnych mocnych stron, można przezwyciężyć uprzedzenia poznawcze, ograniczenia i martwe punkty, które utrudniają krytyczne myślenie.
- o **Refleksyjne dyskusje.** Regularne dyskusje i refleksje w zespole zapewniają możliwość rozwoju krytycznego myślenia. Członkowie zespołu mogą przeanalizować swoje podejście, zidentyfikować mocne i słabe strony oraz

rozważyć alternatywne strategie dla przyszłych przedsięwzięć. Dzięki tym refleksyjnym sesjom, umiejętności krytycznego myślenia są doskonalone, umożliwiając poszczególnym osobom szlifowania umiejętności rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji.

- o **Konstruktywne informacje zwrotne.** Praca zespołowa zapewnia wspierające środowisko do otrzymywania informacji zwrotnych od rówieśników. Wzajemna ocena swoich pomysłów lub pracy pomaga doskonalić umiejętności krytycznego myślenia. Konstruktywna informacja zwrotna zachęca jednostki do kwestionowania założeń, podważania rozumowania i doskonalenia podejścia do rozwiązywania problemów. Włączenie informacji zwrotnych do procesu myślenia pozwala jednostkom poprawić swoje umiejętności krytycznego myślenia i rozwinąć silniejszy, analityczny sposób myślenia.
- o **Aktywne zaangażowanie.** Aktywne zaangażowanie w pracę zespołową wzmacnia krytyczne myślenie poprzez promowanie współpracy, analizy i oceny pomysłów. Dzięki aktywnemu uczestnictwu członkowie zespołu są zachęceni do wyrażania swoich opinii, kwestionowania założeń i wnoszenia wkładu w dyskusję, co stymuluje krytyczne myślenie. Angażowanie się w znaczącą wymianę zdań z członkami zespołu pozwala poszczególnym osobom na ocenę różnych perspektyw, rozważenie różnych rozwiązań i rozważenie zalet różnych opcji, co sprzyja bardziej kompleksowemu i przemyślanemu podejściu do rozwiązywania problemów. Ostatecznie, aktywne zaangażowanie w pracę zespołową kultywuje środowisko, które zachęca do krytycznego myślenia i umożliwia jednostkom doskonalenie umiejętności analitycznych.

Praca zespołowa zachęca do aktywnego zaangażowania, przedstawia zróżnicowane perspektywy, promuje współpracę przy rozwiązywaniu problemów i zapewnia konstruktywne informacje zwrotne, a wszystko to przyczynia się do poprawy umiejętności krytycznego myślenia. Pracując razem, poszczególne osoby mogą kwestionować własne założenia, rozważać różne punkty widzenia i opracowywać bardziej solidne i skuteczne podejścia do rozwiązywania problemów.

2.3.7. Krytyczne myślenie pomaga w zarządzaniu finansami

Krytyczne myślenie w kontekście zarządzania finansami odnosi się do umiejętności analizowania, oceniania i interpretowania informacji finansowych oraz podejmowania rozsądnych decyzji w oparciu o logiczne rozumowanie i dowody. Obejmuje ono badanie danych finansowych, rozważanie różnych czynników i ocenę potencjalnego ryzyka i możliwości przed dokonaniem świadomych osądów. Krytyczne myślenie jest ważną częścią biznesu i finansów; bez krytycznego myślenia nie można jasno wyrazić i przedstawić umiejętności i rozwiązań potrzebnych firmie lub klientowi. Krytyczne myślenie odgrywa znaczącą rolę w zarządzaniu finansami, zapewniając ludziom umiejętności niezbędne do analizowania złożonych sytuacji finansowych, podejmowania świadomych decyzji i ograniczania ryzyka.

Na czym polega skuteczne zarządzanie finansami z wykorzystaniem krytycznego myślenia i spojrzenia? Niektóre z najważniejszych kroków w tym procesie to:

- o Analizowanie danych finansowych,
- o Ocena decyzji finansowych,
- o Przewidywanie wyzwań i problemów,
- o Rozważanie alternatywnych perspektyw,
- o Ciągłe uczenie się i zdolność adaptacji,

W zarządzaniu finansami krytyczni myśliciele angażują się w dokładną analizę sprawozdań finansowych, raportów i odpowiednich danych w celu wykrycia trendów, wzorców i rozbieżności. Wykorzystują wskaźniki finansowe, benchmarki i porównania branżowe, aby uzyskać wgląd w kondycję finansową organizacji, zwracając skrupulatną uwagę na szczegóły.

Podjmując decyzje finansowe, krytyczni myśliciele oceniają potencjalne konsekwencje i wyniki. Oceniają krótko- i długoterminowe skutki, przeprowadzają analizy kosztów i korzyści oraz rozważają ryzyko i korzyści związane z różnymi opcjami. Poprzez krytyczną ocenę alternatywnych kierunków działania, określają najkorzystniejszy wynik dla organizacji.

Zajmując się złożonymi problemami i wyzwaniami w zarządzaniu finansami, krytyczni myśliciele dzielą je na możliwe do zarządzania części składowe. Gromadzą odpowiednie dane, identyfikują potencjalne rozwiązania, oceniają ich wykonalność i wybierają skuteczne strategie rozwiązywania problemów finansowych.

Krytyczni myśliciele w zarządzaniu finansami cenią różnorodne punkty widzenia i perspektywy. Wspierają otwarte dyskusje i aktywnie poszukują wkładu ze strony interesariuszy, aby uzyskać kompleksowe zrozumienie kwestii finansowych. Rozważając wiele perspektyw, odkrywają potencjalne ryzyko, identyfikują ukryte możliwości i podejmują świadome decyzje.

Mając świadomość dynamicznego charakteru rynków i regulacji finansowych, krytyczni myśliciele nieustannie poszukują nowej wiedzy i są na bieżąco z trendami branżowymi, nowymi technologiami i ewoluującymi praktykami finansowymi. Dostosowują swoje myślenie i procesy decyzyjne, aby uwzględnić nowe informacje i skutecznie reagować na zmieniające się okoliczności.

Podsumowując, krytyczne myślenie w zarządzaniu finansami umożliwia analizę danych finansowych, świadome podejmowanie decyzji, zarządzanie ryzykiem i skuteczną komunikację. Umożliwia menedżerom finansowym (ale nie tylko) poruszanie się po złożonych obszarach finansowych i przyczynia się do sukcesu finansowego w ich życiu i organizacjach.

2.3.8. Krytyczne myślenie pomaga się skuteczniej komunikować

Krytyczne myślenie odgrywa ważną rolę w skutecznej komunikacji. Pomaga osobom analizować informacje, oceniać argumenty i podejmować racjonalne decyzje. Zastosowanie krytycznego myślenia w komunikacji poprawia jasność, spójność i rzetelność.

Krytyczne myślenie pomaga poprawić komunikację. A dobra komunikacja wpływa na krytyczne myślenie.

Kluczowe aspekty krytycznego myślenia, które mogą przyczynić się do bardziej efektywnej komunikacji, obejmują:

- Kwestionowanie założeń,
- Ocena dowodów,
- Rozpoznawanie uprzedzeń/stronniczości,
- Badanie alternatywnych punktów widzenia,
- Refleksja nad założeniami i wnioskami,

Krytyczne myślenie obejmuje kwestionowanie założeń. Kwestionując założenia, można odkryć uprzedzenia, zidentyfikować błędy logiczne i uzyskać głębsze zrozumienie tematu. Ułatwia to dokładniejszą komunikację i pomaga uniknąć mylących stwierdzeń.

Krytyczne myślenie wymaga oceny jakości i ważności dowodów wspierających twierdzenie lub argument. Podczas komunikacji ważne jest, aby przedstawiać rzetelne i wiarygodne dowody na poparcie swoich punktów. Krytyczna ocena dowodów pomaga uniknąć bezpodstawnych twierdzeń i zwiększa skuteczność przekazu.

Wiąże się to również z byciem świadomym własnych uprzedzeń/stronniczości i rozpoznawaniem ich u innych. Uznając stronniczość, można dążyć do obiektywizmu i uczciwości w komunikacji. Pomaga to w prezentowaniu zrównoważonych perspektyw, wspieraniu konstruktywnego dialogu i unikaniu niepotrzebnych konfliktów.

Krytyczne myślenie zachęca jednostki do rozważania wielu perspektyw i poszukiwania różnorodnych opinii. Podczas komunikacji ważne jest, aby słuchać innych i rozumieć ich punkty widzenia. Rozważając alternatywne perspektywy, można poszerzyć swoje zrozumienie, zaangażować się w znaczące dyskusje i budować silniejsze argumenty.

Obejmuje również refleksję nad własnymi założeniami i sprawdzanie poprawności wniosków. Poświęcenie czasu na refleksję podczas komunikacji pozwala na dopracowanie przekazu, wyjaśnienie wszelkich niejasności i zapewnienie spójności. Pomaga również w rozpoznawaniu potencjalnych uprzedzeń lub błędów logicznych, które mogą wpływać na skuteczność komunikacji.

Krytyczne myślenie i spojrzenie poprawiają komunikację poprzez promowanie dyscypliny intelektualnej, logicznego rozumowania oraz zdolności do oceny i skutecznego przekazywania informacji. Stosując umiejętności krytycznego myślenia, osoby mogą stać się bardziej wyrazistymi, przekonującymi i otwartymi rozmówcami.

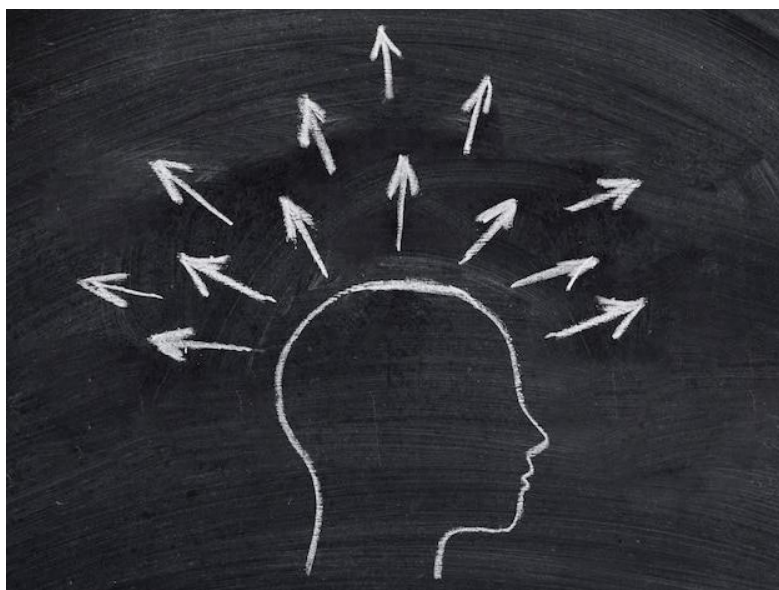
Krytyczne myślenie kładzie nacisk na jasną i precyzyjną komunikację. Organizując swoje myśli, logicznie konstruując argumenty i używając odpowiedniego języka, możesz skutecznie przekazać swoją wiadomość. Jasność w komunikacji ogranicza nieporozumienia i zwiększa wpływ twoich pomysłów. Krytyczne myślenie i silne umiejętności komunikacyjne poprawiają zdolność rozwiązywania problemów. Umiejętności te pozwalają skupić się na celu i myśleć racjonalnie.

2.4. ZMIANA ZDANIA PO OTRZYMANIU NOWYCH DOWODÓW PRZY UŻYCIU KRYTYCZNEGO SPOJRZENIA

W dobie łatwo dostępnych i szybko rozpowszechnianych informacji umiejętność krytycznego podejścia do nich staje się coraz ważniejsza. Gdy przedstawiane są nowe dowody, konieczne jest dostosowanie naszej opinii i podejścia w celu uwzględnienia nowych informacji. Nie można być zawsze stronnikiem, ponieważ zniekształca to prawidłowe postrzeganie wielu rzeczy. Krytyczne myślenie to proces, który pozwala nam analizować i oceniać informacje w sposób obiektywny i racjonalny. Dlatego jest to niezbędna umiejętność potrzebna do analizowania tego, co widzimy (np. w sieci), wyciągania racjonalnych wniosków i ostrożności w wydawaniu osądów, jeśli dowody w danym kontekście nie są wystarczające.

Krytyczne myślenie wymaga elastyczności i chęci zmiany naszych przekonań w świetle nowych dowodów. Istnieje kilka kroków, które możemy podjąć, aby dostosować nasze krytyczne myślenie:

- **Zapoznanie się z nowymi dowodami (czytanie, przeglądanie itp.).** Obejmuje to dokładne zbadanie nowych dowodów i ocenę ich wpływu na obecne przekonania. Staraj się zrozumieć kontekst, wiarygodność i implikacje prezentowanych informacji.
- **Analiza poszczególnych dowodów.** Należy położyć duży nacisk na ocenę wiarygodności i mocy dowodów. Określ, czy są one dobrze poparte wiarygodnymi źródłami i czy są sprzeczne z innymi ustalonymi faktami lub dowodami.
- **Ponowna ocena przekonań.** W oparciu o nowe dowody, zweryfikuj swoje dotychczasowe przekonania i zastanów się, czy nie wymagają one korekty. Zastanów się, czy nowe dowody są wystarczająco przekonujące, aby uzasadnić zmianę perspektywy. Zbadaj alternatywne wyjaśnienia, które mogą istnieć.
- **Staranne i dokładne rozważenie.** Niezwykle ważne jest, aby wziąć pod uwagę wszystkie dostępne informacje i rozważyć różne punkty widzenia. Bądź świadomy potencjalnych wad lub ograniczeń w nowych dowodach. Pamiętaj, że krytyczne myślenie wymaga rozważenia alternatywnych wyjaśnień i potencjalnych błędów.
- **Aktualizacja opinii na podstawie wszystkich dostępnych dowodów i informacji:** Wreszcie, jeśli nowe dowody są przekonujące, wiarygodne, a analiza prowadzi do wniosku, że zmiana jest uzasadniona, bądź przygotowany na zmianę swojego punktu widzenia. Nie wahaj się zmienić swoich przekonań w oparciu o nowe dowody i dostępne informacje.

Obraz 7.

Źródło: https://www.freepik.com/free-photo/chalkboard-drawing-head-arrows_5957155.htm#query=critical%20thinking&position=19&from_view=search&track=ais

Zmiana zdania po przedstawieniu nowych dowodów jest podstawowym aspektem krytycznego myślenia. Krytyczni myśliciele rozumieją, że ich przekonania i opinie powinny opierać się na dowodach, rozsądku i logicznej analizie, a nie na upartym trzymaniu się z góry przyjętych pojęć.

Kiedy pojawiają się nowe dowody, krytyczni myśliciele są otwarci na ponowną ocenę swoich perspektyw. Uważnie oceniają wiarygodność, rzetelność i znaczenie nowych informacji. Rozważają, czy dowody podważają lub wspierają ich istniejące przekonania i opinie.

Krytyczni myśliciele przedkładają dążenie do prawdy i dokładności nad osobiste uprzedzenia lub emocjonalne przywiązanie do swoich wcześniejszych poglądów. Są gotowi przyznać się do błędu lub braku pełnych informacji, ponieważ cenią sobie integralność intelektualną i rozwój.

Zmiana zdania w oparciu o nowe dowody nie jest postrzegana jako słabość, ale jako mocna strona krytycznego myślenia. Świadczy to o elastyczności intelektualnej, zaangażowaniu w rozumowanie oparte na dowodach i chęci udoskonalenia swojego zrozumienia tematu. Będąc otwartymi na zmianę zdania, krytyczni myśliciele nieustannie doskonalą swoją wiedzę, podejmują bardziej świadome decyzje i wspierają rozwój intelektualny.

Wśród pozytywnych aspektów zmiany zdania w oparciu o nowe dowody możemy wymienić **rozwój intelektualny**, większą **racjonalność i obiektywizm**, **zdolność adaptacji i lepsze podejmowanie decyzji**.

Pomimo tych korzyści, mogą istnieć potencjalne negatywne aspekty związane ze zbyt częstą zmianą zdania lub zmianą zdania bez wystarczających dowodów. Te negatywne aspekty obejmują głównie **niespójność, brak należytego przekonania**, tak zwany

“efekt potwierdzenia” (tendencja do poszukiwania i preferowania informacji, które wspierają nasze wcześniejsze⁴) oraz **presję społeczną**.

Podsumowując, zmiana zdania po przedstawieniu nowych dowodów jest ogólnie pozytywnym aspektem krytycznego myślenia. Promuje rozwój intelektualny, racjonalność i zdolność adaptacji. Ważne jest jednak, aby podchodzić do nowych dowodów z wyważonym podejściem, oceniać je krytycznie i unikać ulegania "efektowi potwierdzenia" lub nadmiernego odrzucania dowodów bez wystarczającego uzasadnienia.

Umiejętność krytycznego myślenia rozwija się z czasem, ale przy odrobinie wysiłku i cierpliwości będziesz w stanie zastosować obiektywne i analityczne procesy myślowe w każdej sytuacji. Krytyczne myślenie jest jedną z wielu umiejętności miękkich, które posiadają skuteczni członkowie zespołu, menedżerowie i pracownicy. Ta umiejętność przydaje się na co dzień i pozwala spojrzeć nieco inaczej niż inni na wszelkiego rodzaju kwestie, które można poddać własnej analizie.

3. DALSZĄ LEKTURĄ

Poniżej przedstawiamy dodatkowe zasoby, które można wykorzystać do pogłębienia wiedzy związanej z modułem:

- 11 korzyści krytycznego myślenia, które szybko poprawią twoje życie – <https://www.magneticmemorymethod.com/benefits-of-critical-thinking/>
- Krytyczne myślenie - krytyczne myślenie w komunikacji – <https://youtu.be/mnbYd3eexdQ>
- Krytyczne myślenie i edukacja dorosłych: Konceptualny model rozwijania krytycznego myślenia u dorosłych uczących się – https://www.researchgate.net/publication/240528387_Critical_thinking_and_adult_education_A_conceptual_model_for_developing_critical_thinking_in_adult_learners
- Umiejętności krytycznego myślenia – <https://www.skillsyouneed.com/learn/critical-thinking.html>
- Krytyczne spojrzenie – https://www.researchgate.net/publication/306080494_Critical_Viewing
- Dlaczego krytyczne myślenie jest ważne? Przewodnik przetrwania – <https://www.uopeople.edu/blog/why-is-critical-thinking-important/>
- Dlaczego powinniśmy uczyć się krytycznego myślenia? – <https://youtu.be/Bo2Up1-rlls>

⁴Źródło: <https://www.scribbr.com/research-bias/confirmation-bias/>

4. BIBLIOGRAFIA

1. Choudhuri, Aveek Pal. (n.d.). "Why Communication and Critical Thinking are the Most Essential 21st Century Skills". Available at: <https://www.thehighereducationreview.com/news/why-communication-and-critical-thinking-are-the-most-essential-21st-century-skills-nid-1349.html>
2. Doyle, Alison. (2022). "Critical Thinking Definition, Skills, and Examples". Available at: <https://www.thoughtco.com/critical-thinking-definition-with-examples-2063745>
3. Facione, Peter. (2015). "Critical Thinking: What It Is and Why It Counts". Available at: https://www.researchgate.net/publication/251303244_Critical_Thinking_What_It_Is_and_Why_It_Counts
4. Maria. (n.d.). "Concept Of Critical Thinking". Available at: <https://learnfromblogs.com/concept-of-critical-thinking>
5. Nikolopoulou, Kassiani. (2022). "What Is Confirmation Bias? | Definition & Examples". Available at: <https://www.scribbr.com/research-bias/confirmation-bias/>
6. Novak, David R. (2020). "Critical Thinking & Communication". Available at: <https://communicate.substack.com/p/critical-thinking-and-communication>
7. Performance Management Consultants. (n.d.). "What is critical thinking and why is it valuable in the workplace?". Available at: <https://pmctraining.com/site/resources-2/what-is-critical-thinking-and-why-is-it-valuable-in-the-workplace/>
8. Ryan, Eoghan. (2022). "What Is Critical Thinking? | Definition & Examples". Available at: <https://www.scribbr.com/working-with-sources/critical-thinking/>
9. Singh, Manpreet. (2021). "8 Characteristics Of Critical Thinking". Available at: <https://numberdyslexia.com/8-characteristics-of-critical-thinking/>
10. Skills You Need. (n.d.). "Critical Thinking Skills". Available at: <https://www.skillsyouneed.com/learn/critical-thinking.html>
11. The Black Sheep Institute. (2023). "9 Benefits of Critical Thinking Explained". Available at: <https://www.theblacksheepcommunity/benefits-of-critical-thinking/>
12. U.S. Department of Labor. (n.d.). "Problem Solving and Critical Thinking". Available at: <https://www.dol.gov/sites/dolgov/files/odep/topics/youth/softskills/problem.pdf>

MODUŁ 3: Krytyczne myślenie - jak poprawić swoje umiejętności

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Celem tego modułu jest zmotywowanie uczestników do podniesienia kompetencji i zwiększenia umiejętności krytycznego myślenia w sposób umożliwiający zrozumienie i interpretację otrzymanych informacji.

Potrzeba tego rozwoju osobistego wynika z rosnącego wzrostu dezinformacji i rozprzestrzeniania się fake newsów mających na celu wprowadzenie opinii publicznej w błąd. Obieg fałszywych informacji negatywnie wpływa na opinię publiczną, a tym samym może stanowić zagrożenie dla społeczeństwa i zasad demokracji. Podczas gdy tego typu narracje są rozpowszechniane w kilku mediach, takich jak telewizja, media społecznościowe i Internet (ogólnie), ważne jest, aby osoby korzystające z tych platform wiedziały, jak rozpoznać, czy takie informacje są prawdziwe, czy nie. Zdolność ta obejmuje zrozumienie i myślenie w sposób krytyczny, kwestionowanie stwierdzeń, które są nam przedstawiane i posiadanie umiejętności szukania właściwych faktów i nie rozprzestrzeniania dalej fałszywych wiadomości.

Krytyczne myślenie jest szczególnie istotną kompetencją w dzisiejszym świecie, w którym korzystamy z szerokiej i szybkiej ewolucji technologii informacyjnych i komunikacyjnych, gdzie codziennie jesteśmy wystawieni na takie czy inne narracje. Dlatego też celem tego modułu jest przekazanie przydatnych strategii, które pozwolą nam się rozwinąć. Moduł zapewnia treści edukacyjne i praktyczne działania w celu skutecznego zrozumienia.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Pod koniec tego modułu będziesz w stanie:

- Określić swój poziom krytycznego myślenia
- Rozpoznać swoje potrzeby w zakresie samorozwoju.
- Rozpoznać swoje zdolności do kwestionowania danych stwierdzeń.
- Interpretować informacje w krytyczny sposób.
- Uzyskiwać dostęp, gromadzić i rozumieć odpowiednie strategie i techniki w celu doskonalenia siebie i innych.

2. SAMOOCENA - CZY JESTEŚ KRYTYCZNYM MYŚLICIELEM?

W nawiązaniu do ostatniego modułu, który zapewnia jasny wgląd w koncepcje krytycznego myślenia, tutaj przedstawiono krótkie ćwiczenie, które pozwala zorientować się w swoim poziomie niektórych kompetencji związanych z krytycznym myśleniem. Ćwiczenie jest adaptacją znanego testu oceny umiejętności - "Watson-

Glaser Critical Thinking Appraisal". Ta wersja⁵ składa z zestawu 5 pytań logicznych z różnymi typami odpowiedzi. Każde pytanie odpowiada kompetencji związanej z krytycznym myśleniem. Celem jest udzielenie odpowiedzi i zastanowienie się na koniec nad umiejętnościami, które właśnie wykorzystano w tym procesie.¹

Pytanie #1 | Wnioskowanie

Na podstawie poniższego fragmentu została napisana proponowana interpretacja. Podaj swoje przemyślenia na temat prawdziwości interpretacji w oparciu o to, co twierdzi fragment.

Fragment: Przeprowadzono rozmowy kwalifikacyjne z 50 osobami na wolne stanowiska pracy. Podczas spotkań z osobami prowadzącymi rozmowy kwalifikacyjne wolontariat był najczęściej omawianym elementem, ponieważ firmy uważają dziś, że obsadzenie wszelkich stanowisk ma ogromne znaczenie.

Proponowana interpretacja: Firma nie znalazła odpowiedniego kandydata, ponieważ wszystkie osoby biorące udział w rozmowach kwalifikacyjnych mają doświadczenie w pracy wolontariackiej.

Prawda

Raczej prawda

Niewystarczające
dane

Raczej fałsz

Fałsz

Pytanie #2 | Rozpoznanie założeń

Celem jest sprawdzenie, czy proponowane założenie można wywnioskować z następującego stwierdzenia.

Stwierdzenie: Brak niektórych artykułów spożywczych w supermarkecie oznacza, że nie dotarły one do sklepu.

Proponowane założenie: Nieprzewidywalne okoliczności mogą wpływać na dostawy towarów do sklepów detalicznych.

Przyjęto założenie

Nie przyjęto założenia

Pytanie #3 | Dedukcja

Celem ćwiczenia jest sprawdzenie, czy przedstawiony możliwy wniosek jest zgodny z następującym stwierdzeniem.

Stwierdzenie: Większość osób, które próbują zintegrować się z rynkiem pracy, szuka ofert pracy związanych z obszarami ich szkolenia. Niemniej jednak ważne jest, aby ludzie szukali również obszarów swoich zainteresowań.

Możliwy wniosek: Niektórzy ludzie szukają ofert pracy w obszarach, które ich interesują.

Wniosek jest zgodny

Wniosek nie jest zgodny

⁵ Opracowano na podstawie przykładowego testu WGCTA ze strony JobTestPrep.

Pytanie #4 | Interpretacja

Na podstawie poniższego stwierdzenia sprawdź, czy wniosek, który jest przedstawiony, jest zgodny ponad wszelką wątpliwość.

Stwierdzenie: John jest najbardziej wszechstronną językowo osobą w swoim mieście, posługuje się 10 językami obcymi, w tym rumuńskim, polskim, greckim, tureckim, hiszpańskim, włoskim i portugalskim.

Możliwy wniosek: Gdyby John spotkał Hiszpana, byłby w stanie nawiązać z nim rozmowę.

Wniosek jest zgodny

Wniosek nie jest zgodny

Pytanie #5 | Ocena argumentów

W związku z poniższym pytaniem, oceń, czy argument jest silny czy słaby, pamiętając, że argument musi być uznany za prawdziwy. Zwróć uwagę, że silny argument to taki, który został zdefiniowany jako istotny i ważny.

Pytanie: Czy linie lotnicze powinny dawać zniżki na bilety lotnicze kupowane w ostatniej chwili?

Argument: Tak, ponieważ może to zmotywować ludzi do zakupu biletu, zapełnienia samolotu i uniknięcia większego zanieczyszczenia powietrza z powodu funkcjonowania samolotu.

Silny argument

Słaby argument

3. TREŚĆ NAUCZANIA

Niniejszy rozdział ma na celu dostarczenie zestawu zasobów, materiałów, informacji i kontekstu teoretycznego niezbędnych do rozwijania i doskonalenia własnego zestawu umiejętności krytycznego myślenia.

Jak pokazano w poprzednich modułach i w całym tym podręczniku, krytyczne myślenie jest narzędziem o wartości dodanej i ma duże znaczenie w wielu sytuacjach naszego codziennego życia. Posiadanie umiejętności, takich jak zdolność do rozwiązywania problemów, kompetencje analityczne lub kreatywność, a także posiadanie wiedzy, jak z nich korzystać i kiedy je stosować, może mieć wpływ na sposób, w jaki się komunikujemy, na nasze postawy podczas uczestniczenia w życiu społecznym i naszą drogę nauki przez całe życie.

3.1. CHARAKTERYSTYKA ROZWOJU UMIEJĘTNOŚCI KRYTYCZNEGO MYŚLENIA

W tej sekcji, wprowadzając cię w temat tego, jak możesz poprawić swoje umiejętności krytycznego myślenia, zamierzamy przedstawić ci narzędzia umysłowe, które mogą pomóc w tym procesie.

Są one tym, co badacze edukacyjni definiują jako dyspozycje. Jako umysłowe, przyczyniają się one do zwiększenia zdolności myślenia, określając gotowość i otwartość na rozpoczęcie lub rozwinięcie krytycznego sposobu myślenia. Należy pamiętać, że posiadanie tych skłonności jest ważne dla procesu nauki krytycznego myślenia, chociaż można również poświęcić trochę czasu na rozwój w tym temacie.

Istnieją dwa rodzaje dyspozycji umysłowych:

Dyspozycje inicjujące

Nawyki, które przyczyniają się do rozpoczęcia procesu transformacji myślenia

Dyspozycje wewnętrzne

Nawyki, które przyczyniają się do krytycznego myślenia, gdy już zaczniesz to robić

Chociaż oba te typy dyspozycji mogą pomóc w każdej fazie krytycznego myślenia, niektórzy autorzy określają następujące elementy jako ważne dla tego procesu:

Rysunek 1: Dostosowane i opracowane przez E&D na podstawie treści Davida Hitchcocka (2018)

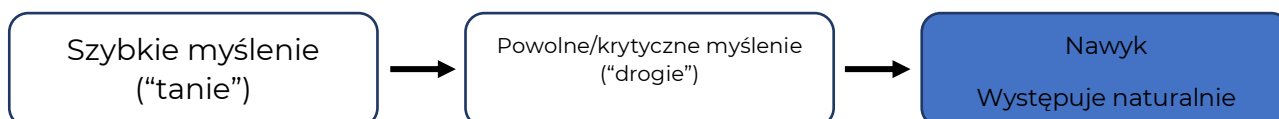
Krytyczne myślenie to "intelektualnie zdyscyplinowany proces aktywnego i umiejętnego konceptualizowania, stosowania, analizowania, syntetyzowania i/lub oceniania informacji zebranych z lub wygenerowanych przez obserwację, doświadczenie, refleksję, rozumowanie lub komunikację, jako przewodnik po przekonaniach i działaniach" – Robert Ennis, 2015⁴

Rozwijanie sposobu myślenia w przygotowaniu do procesu krytycznego myślenia obejmuje również zrozumienie różnic między rodzajem myślenia, który chcemy osiągnąć, a naszym własnym stanem procesu myślenia. Umiejętności krytycznego myślenia obejmują, zgodnie z założeniami E-booka MCRE, łączenie kropek:

- o z wiedzą dostarczoną przez doświadczenie: znaczenie w rozwijaniu i dostosowywaniu naszych przekonań i punktów widzenia do przyswajania rzeczywistych dowodów opartych na tym, czego doświadczamy.
- o z abstrakcyjnym myśleniem: układanie układanki wokół różnych scenariuszy i możliwości, gdzie spotykamy się z konkretną rzeczywistością.

Patrząc z teoretycznego punktu widzenia na sposób, w jaki te zdolności mogą być doskonalone, niniejszy moduł skupia się na scharakteryzowaniu tej ścieżki umiejętności jako hierarchii uczenia się, w której należy nauczyć się zestawu podstawowych umiejętności, zanim przejdzie się do tych bardziej zaawansowanych. Proponowany model zakłada, że rozwój ten jest procesem, który można zintegrować i który ostatecznie stanie się częścią naszych rutynowych czynności myślowych bez konieczności inicjowania całego procesu podczas wykonywania pewnych czynności, które tego wymagają, takich jak samodzielne wyjaśnianie tego czy wiadomość jest "fake newsem" czy dezinformacją.

Według List **doskonalenie umiejętności, a konkretnie umiejętności krytycznego myślenia, nie wynika z braku jakiegoś zasobu lub czegoś innego, ale z chęci rozwoju siebie jako jednostki oraz w innych kontekstach naszego życia, takich jak życie społeczne, praca, szkoła i inne.**

Jako ludzka skłonność, umysł stosuje podejście "szybkiego myślenia", gdy ma do czynienia z informacjami, obserwacjami lub doświadczeniami, ponieważ mniej czasu poświęca się na proces myślenia, co czyni go bardziej umysłowo "tanim" rozwiązaniem, w porównaniu z innymi sposobami myślenia, w których trzeba poświęcić więcej wysiłku

i czasu. Problem polega na tym, że gdy aktywowany jest ten zbyt bezpośredni, a nie rozważny typ myślenia, w naszym procesie decyzyjnym pojawiają się systematyczne błędy zwane **błędami poznawczymi**, co prowadzi do niewłaściwego i niepoprawnego rozumowania.

Dlatego też, choć rozwijanie krytycznego myślenia może być wolniejszym procesem, bardziej "kosztownym" pod względem czasu i wysiłku, jest to rozwiązanie pozwalające na uwzględnienie kwestionującej i krytycznej perspektywy w naszych nawykach myślowych, co ostatecznie zmniejszy "koszty" krytycznego myślenia.

Dlatego też zapewniamy punkt wyjścia do ustalenia, czego można się spodziewać po skończeniu czytania E-booka MCRE, w odniesieniu do postaw, zachowań i umiejętności właściwych dla podejścia opartego na krytycznym myśleniu.

Następujące stwierdzenia⁶ demonstrują umiejętności krytycznego myślenia. Chociaż ich celem jest zapewnienie punktu wyjścia do zbadania tematu rozwoju umiejętności, można je wykorzystać jako ćwiczenie samooceny, aby zrozumieć swoją perspektywę opisanych działań i częstotliwość, z jaką korzystasz z nich w całym E-BOOKU.

⁶ Zaadaptowano z krótkiej wersji samooceny krytycznego myślenia Uniwersytetu w Manchesterze.

< Notatki

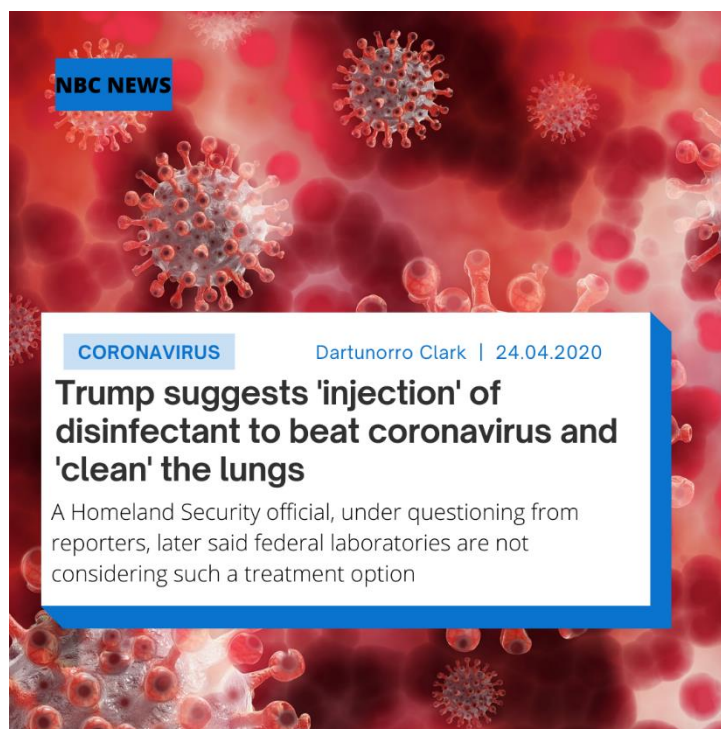
Działania związane z umiejętnościami krytycznego myślenia

- ☐ Szukam dowodów, zanim uwierzę w stwierdzenia innych.
- ☐ Biorę pod uwagę różne perspektywy danego problemu lub sytuacji.
- ☐ Z przekonaniem przedstawiam własne argumenty, nawet jeśli są one sprzeczne z poglądami innych.
- ☐ Aktywnie szukam dowodów, które mogą być sprzeczne z tym, co już wiem i w co wierzę.
- ☐ Na moje opinie wpływają dowody, a nie tylko osobiste doświadczenia i emocje.
- ☐ Jeśli nie jestem czegoś pewien, szukam, by dowiedzieć się więcej.
- ☐ Wiem, jak szukać wiarygodnych informacji, aby pogłębić swoją wiedzę na dany temat.
- ☐ Potrafię wyciągać logiczne wnioski na podstawie informacji
- ☐ Potrafię rozwiązywać problemy w sposób systematyczny (definiować problem, identyfikować przyczyny, ustalać priorytety itp.).

Rysunek 5: Dostosowane i opracowane przez E&D na podstawie treści z Uniwersytetu w Manchesterze

Po przeczytaniu i zinterpretowaniu podanych stwierdzeń, moduł ten przedstawia fragment wiadomości obejmujący wypowiedź byłego prezydenta USA Donalda Trumpa na antenie NBC NEWS z 2020 roku. Celem jest interpretacja i analiza tego fragmentu (z tytułu, podtytułu i treści tekstu ⁷) wyłącznie biorąc pod uwagę stwierdzenia podane na obrazku "Działania związane z umiejętnościami krytycznego myślenia."

⁷ [Artykuł prasowy: Trump sugeruje "zastrzyk" środka dezynfekującego, aby pokonać koronawirusa i "oczyścić" płuca](#)

Rysunek 6: Opracowany przez E&D na podstawie wspomnianej wiadomości

Na podstawie tego ćwiczenia można rozważyć pewne elementy dotyczące procesu krytycznego myślenia:

- o Poszukiwanie dowodów przed uwierzeniem w deklaracje: rozważenie rzeczywistych szkód/zagrożeń związanych z kontaktem produktów chemicznych z naszym organizmem. Niezbędne jest poszukiwanie informacji na dany temat przed uwierzeniem w zapewnienia, które mogą prowadzić do niebezpiecznych działań.
- o Uwzględnienie rozwiązań i różnych perspektyw: poszukiwanie sprawdzonych sposobów ochrony przed chorobą i przyjrzenie się temu, co eksperci powiedzieli na temat sytuacji.
- o Wyciąganie wniosków na podstawie zbadanych informacji: poprzez wyszukiwanie faktów i dowodów oraz badanie wielu źródeł, wyciąganie jasnych wniosków na temat prawdziwości informacji.

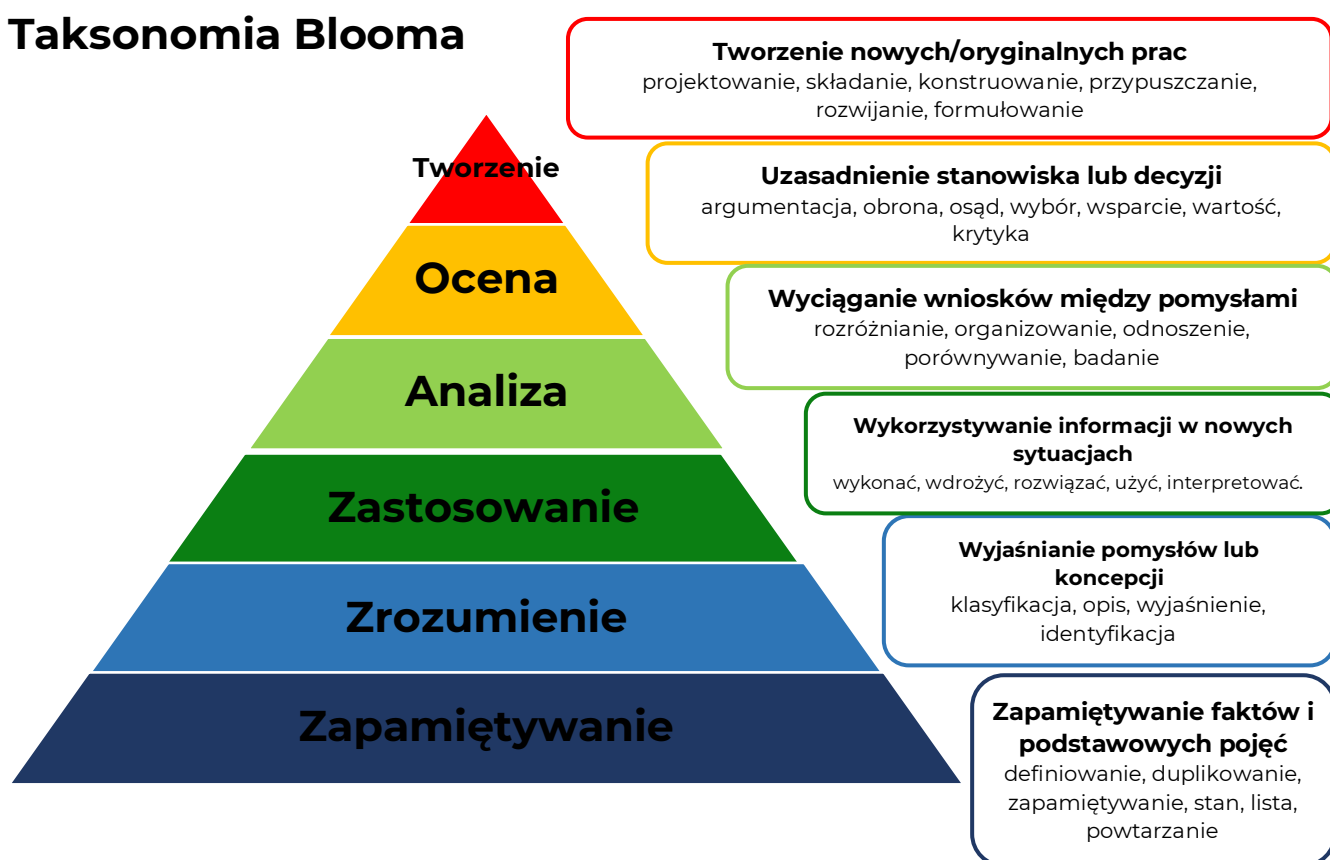
W tym momencie możemy założyć, że szybkie myślenie prowadzi do błędów w procesie myślenia, spowodowanych wadami, które nie pozwalają umysłowi myśleć rozważnie i krytycznie o wszystkich aspektach lub alternatywach rozwiązania lub problemu, powodując tym samym błędy w naszych stwierdzeniach.

Jak wspomniano w całym module, nauka doskonalenia umiejętności krytycznego myślenia nie jest bezpośrednim procesem przynoszącym natychmiastowe rezultaty, ale raczej wprowadzeniem przydatnych i jasnych nawyków, które mogą sprawić, że zaczniemy inaczej myśleć o pomysłach i przekonaniach, które uważamy za prawdziwe, a także o informacjach, na które jesteśmy narażeni na co dzień, ze względu na rozwój

technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Ten proces uczenia się nie jest jedynym, jeśli chodzi o poprawę umiejętności krytycznego myślenia, ponieważ można go rozwijać na kilka sposobów, w zależności od osoby zainteresowanej. Niektórzy autorzy dostarczają wyjaśnień, które podążają za określoną hierarchią zdolności myślenia, na podstawie której można wdrożyć strategie uczenia się. W tym sensie umiejętności są zintegrowane w hierarchicznym porządku, w którym uczenie się umiejętności myślenia niższego rzędu jest konieczne, aby przejść do wyższych, ostatecznie uzyskując pełny zestaw umiejętności krytycznego myślenia.

Ważnym elementem w tym kontekście jest taksonomia Blooma⁸, jako punkt odniesienia dla uczenia się poprzez jasne cele edukacyjne i skategoryzowane myślenie zgodnie z porządkiem umiejętności.

Taksonomia Blooma

Rysunek 4: Dostosowane i opracowane przez E&D na podstawie treści z Centrum Nauczania Uniwersytetu Vanderbilt

Jako osoba ucząca się, która chce poprawić swoje umiejętności krytycznego myślenia, taksonomia Blooma jest przydatna do definiowania celów uczenia się i wykonywania ćwiczeń zgodnie z logicznym porządkiem, tak aby osoba ucząca się mogła wykorzystać

⁸ Opracowano na podstawie zasobów internetowych Centrum Nauczania Uniwersytetu Vanderbilt.

umiejętności wyższego rzędu posiadając bazę umiejętności pomocniczych. Jak widać na rysunku 4, do każdej umiejętności dołączonych jest kilka czasowników, które odpowiadają działaniom, które można rozwijać lub wykonywać w celu poprawy zdolności. Korzystając z czasowników, można opracować działania koncentrujące się na określonych danych wejściowych (takich jak wiadomości, tekst lub wideo), tworząc zadania w tym celu.

Jako przykład podajemy, że jeśli ktoś chce przeanalizować szybkie rozprzestrzenianie się fałszywych wiadomości w ostatnich latach w Europie, osoba ucząca się powinna poznać kilka elementów tego zagadnienia, takich jak środki rozprzestrzeniania się, wpływ wydarzeń społecznych, politycznych lub gospodarczych, a nawet stan świadomości populacji europejskiej na ten temat.

Dla nauczyciela taksonomia składa się z ram odniesienia, które pomagają w opracowaniu ćwiczeń, ocenie uczniów na ich poziomie i ustanowieniu wzajemnej wymiany wiedzy i świadomości umiejętności krytycznego myślenia, które zarówno nauczyciel, jak i nauczyciel mogą zrozumieć i podjąć odpowiednie działania. Ćwiczenia obejmujące pełne uwzględnienie kolejności umiejętności (poprzez kategoryzację działań) pomagają poprawić umiejętności krytycznego i kwestionującego myślenia.

Przykład ćwiczenia

Dla nauczycieli: Opracowywanie ćwiczeń opartych na zadaniach może być przydatne w nauczaniu krytycznego myślenia poprzez wykorzystanie podejścia opartego na zintegrowanych zadaniach w celu skłonienia uczniów do osiągnięcia określonego wyniku. Zaprojektowane zadania powinny być zgodne z logiką kroków prowadzących do osiągnięcia celu, według czasowników podanych w taksonomii Blooma.

Dla uczniów i nauczycieli: przykład.

1. Przyczyny i możliwe rozwiązania rozprzestrzeniania się fałszywych wiadomości w ostatnich latach.
 - Wymień przyczyny niedawnego rozprzestrzeniania się fałszywych wiadomości na podstawie tego, co już wiesz;
 - Wyjaśnij przyczyny tego zjawiska;
 - Zinterpretuj i połącz z innymi wydarzeniami w społeczeństwie europejskim i globalnym;
 - Przeanalizuj dostępne środki zaradcze;
 - Przedstaw zalecenia dotyczące możliwych rozwiązań w celu przeciwdziałania szybkiemu rozprzestrzenianiu się fake newsów.
2. Zalety i wady zdalnego nauczania.
 - Zidentyfikuj i umieść w kategoriach argumenty za i przeciw wdrożeniu kształcenia na odległość online;
 - Porównaj opinie i argumenty;
 - Na podstawie przedstawionych argumentów obroń swój punkt widzenia;
 - Przedyskutuj z innymi swoje opinie i uzasadnij je.

Z drugiej strony, ważnym elementem jest, aby rozwój krytycznego myślenia był również związany ze samoświadomością osoby uczącej się na temat jej własnego sposobu

myślenia. W związku z tym niektórzy autorzy używają modelu THINK (CNDNW), aby pomóc uczącym się w ich podróży podnoszącej kwalifikacje. Podążając za kolejnymi krokami, możesz być świadomy/a szeregu umiejętności i postaw, które są częścią podejścia do krytycznego myślenia, obserwując to, co nas otacza, interpretując to, co mówią inni, a nawet postrzegając informacje, na które jesteśmy narażeni.

Rysunek 5: Dostosowane i opracowane przez E&D na podstawie treści Rubenfelda i Scheffera (1999)

3.2. ZASADY KRYTYCZNEGO MYŚLENIA W PROCESIE UCZENIA SIĘ

Przejście krytyczne jest

“Ludzie są lepiej przygotowani do samodzielnego myślenia, jeśli najpierw nauczą się korzystać z procesu krytycznego myślenia poprzez praktykę pod przewodnictwem” – Wales, Nardi, & Stager, 1993

na myślenie potężnym

bodźcem, który możemy wnieść do naszych nawyków i procesów myślowych, aby

ułatwić sposób, w jaki dochodzimy do logicznych wniosków opartych na faktach i dowodach oraz naszym własnym doświadczeniu. Kilka badań wykazało, że (dalszy) rozwój umiejętności krytycznego myślenia powinien być częścią programów edukacyjnych, aby przygotować uczniów w każdym wieku do radzenia sobie z nowymi wyzwaniami dzisiejszego społeczeństwa, naznaczonymi szybkim rozwojem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a tym samym ilością otrzymywanych informacji.

Krytyczne myślenie wymaga, aby osoby uczące się postrzegały siebie jako autonomiczne jednostki, tak aby rozwijanie umiejętności mogło stać się ich niezależnym nawykiem. Aby tak się stało, należy zapewnić specjalne warunki uczenia się, aby wzmocnić pozycję osób uczących się w ich naukowej podróży, takie jak:

- o przywiązanie do podejścia opartego na **otwartości umysłu** w celu przyjmowania i rozwijania wiedzy;
- o **poczucie niezależności** w środowisku pełnym szacunku i wrażliwości na punkty widzenia innych osób;
- o stworzenie uczniom bezpiecznego środowiska, w którym będą mogli swobodnie podejmować **inicjatywę** i aktywnie zadawać pytania, angażować się i podejmować ryzyko, wykraczając poza zwykłe odbieranie i przekazywanie informacji;
- o odpowiedni czas, wsparcie i wskazówki dotyczące **potrzeby refleksji** i analizy;
- o wsparcie nauczyciela/**facylitatora**, który pomoże im w tym procesie;
- o tworzenie **beztresowego, opartego na współpracy** środowiska uczenia się, w którym można eksperymentować i wdrażać pomysły, a także stawiać alternatywne hipotezy i rozwiązywać problemy decyzyjne;
- o wywoływanie **dyskusji prowokujących do myślenia** - związek między dialogiem a zadawaniem pytań/myśleniem, ponieważ wpływ pytania na myślenie i uczenie się osoby uczącej się jest bardzo pozytywny;
- o skupienie się na "edukacyjnej sile racjonalnego dialogu skoncentrowanego na istotnych kwestiach w atmosferze wzajemnego wsparcia i współpracy" (Paul, 1984);
- o nacisk na uczenie się poprzez zadawanie pytań o **wyższym stopniu poznawczym**, które prowadzą do procesu myślenia w celu uzyskania odpowiedzi, zamiast pytań o fakty;
- o posiadanie facylitatora/edukatora, który aktywnie demonstruje **zachowania metapoznawcze** związane z samoświadomością wiedzy i myślenia, takie jak planowanie dzielenia się, opisywanie celów i zadań, pokazywanie celów swoich działań;
- o **posiadanie krytycznego ducha!** Jest to możliwe dzięki:
 - ✓ przyjmowanie i wykorzystywanie umiejętności krytycznego myślenia w badaniu tematów i sytuacji umysłowych;
 - ✓ krytyczne myślenie o własnym procesie myślenia, w jaki sposób można go ulepszyć;
 - ✓ gotowość do podejmowania działań zgodnych z procesem krytycznym.

12 zasad krytycznego myślenia dla dorosłych uczących się osób są ważnymi punktami odniesienia wspierającymi doskonalenie umiejętności krytycznego myślenia

w kontekście uczenia się, motywując zarówno osoby uczące się, jak i nauczycieli do poszerzania wiedzy i świadomości na ten temat.

1. Aby poprawić krytyczne myślenie, środowisko edukacyjne musi zapewniać dorosłym możliwość rozważenia kilku przeciwstawnych punktów widzenia, które obejmują zarówno ich mocne, jak i słabe strony.
2. Szanse na refleksję, dyskusję i ocenę przekonań i działań innych oraz naszych własnych sprzyjają krytycznemu myśleniu.
3. Przy podejmowaniu decyzji ważna jest ocena szerokiego spektrum alternatywnych rozwiązań.
4. Środowisko uczenia się musi zachęcać osoby uczące się (dorosłe) do stawiania pytań etycznych dotyczących własnych działań i ich konsekwencji, zarówno dla nich samych, jak i dla innych.
5. Wspólne zadawanie pytań przez wszystkich uczestników powinno być obecne w środowisku aktywnego uczenia się, zwłaszcza w relacji uczeń - nauczyciel.
6. Kontekst uczenia się musi odzwierciedlać pytania analityczne, w przypadku których konieczne jest myślenie.
7. Krytyczne myślenie jest szczególnie ułatwione, gdy osoby uczące się są zmotywowane i angażują się w odkrywcze dialogi ze sobą i innymi, w których dostarczają informacji oraz przedstawiają i badają pomysły poprzez refleksyjne myślenie.
8. Możliwości identyfikowania, badania i kwestionowania założeń odgrywają ważną rolę w rozwijaniu krytycznego myślenia i ducha.
9. Dochodzenie do wniosków, interpretacji i konkluzji w oparciu o obserwacje i informacje to możliwości, które powinny być elementem kontekstu edukacyjnego, zapewnionego osobom uczącym się.
10. Dyskusja na temat sprzecznych poglądów, myśli lub działań sprzyja krytycznemu podejściu.
11. Osoby uczące się powinny mieć możliwość określenia konsekwencji podejmowanych działań.
12. Uogólnienia powinny być kwestionowane w środowiskach edukacyjnych w celu promowania perspektywy zadawania pytań (Jones, 1989).

3.3. METODY I PRAKTYKI

W tej sekcji przedstawiamy strategie, które mogą być stosowane zarówno przez nauczycieli, jak i przez same osoby uczące się, które będą sprzyjać rozwojowi umiejętności krytycznego myślenia. Autorzy sugerują również, że te metody i narzędzia mogą być stosowane w różnych kontekstach uczenia się, takich jak nauczanie na odległość lub nauczanie mieszane, a nie tylko w zwykłych/tradycyjnych środowiskach.

3.3.1. Krytyczna analiza

Strategia ta polega na tym, że osoby uczące się indywidualnie lub w małych grupach (w przypadku większej liczby uczestników) zadają pytania, analizują i opracowują krytyczne

uwagi na temat proponowanych materiałów, takich jak wiadomości z telewizji i prasy, związane z określonym tematem.

Przykład:

Temat	Działania	Pytania, które należy zadać
Badanie kwestii politycznych w społeczeństwie	Czytanie i krytyczne analizowanie artykułów z gazet i wiarygodnych źródeł internetowych	Jakie są wymagające potrzeby naszego społeczeństwa i społeczności lokalnych? Które partie mogą najlepiej reprezentować nasze społeczeństwo i jego potrzeby? Jakie kwestie są obecnie poruszane? Przez kogo? Jak możemy, jako grupa, nadać znaczenie pewnym tematom?

3.3.2. Zespoły dyskusyjne

Tworzone są dwa przeciwstawne zespoły, do których przypisywane są osoby uczące się. Jeden z zespołów wspiera i broni określonego tematu lub stanowiska wobec niego, a drugi sprzeciwia się temu. Po ogólnej prezentacji wprowadzającej od moderatora sesji, członkowie zespołu przedstawiają dowody i logiczne argumenty w obronie stanowiska danego zespołu. Strategia ta wywiera większy wpływ, jeśli wspierana pozycja osoby uczącej się różni się od jej własnej.

Przykład:

Temat	Strona "za"	Strona „przeciw”
Media społecznościowe jako źródło informacji	Duża możliwość udostępniania, która prowadzi do większego dostępu. Współpraca i kreatywne podejście.	Wyższe ryzyko dezinformacji i rozpowszechniania fałszywych wiadomości. Mniejsze wykorzystanie tradycyjnych mediów do informowania.

3.3.3. Dramatyzacja

Strategia dialogu i dynamiki akcji wspierająca interpretację i analizę sytuacji. Zależy ona od całościowej i szczegółowo opracowanej fabuły. Prowadzący pokazuje fragment wideo, odpowiedni odcinek programu telewizyjnego lub film, który odnosi się do konkretnego tematu określonego dla ćwiczenia. Po wizualizacji krótkiego segmentu, pozostałe scenariusze są wymyślane, pisane i odgrywane przez małe grupy osób uczących się, wokół stworzonych alternatywnych zakończeń.

3.3.4. Labirynt działań

Osoby uczące się są dzielone na grupy, w których uczestniczą dwie/trzy osoby, gdzie każda grupa otrzymuje konkretną trudną sytuację (lub opracowuje własną), a uczestnicy muszą zdecydować, co robić dalej na podstawie uzyskanych informacji. Często otrzymują oni kilka opcjonalnych decyzji, ale dla bardziej efektywnego procesu rozwoju krytycznego myślenia, osoby uczące się powinny tworzyć własne opcje działania, jednocześnie identyfikując wynikające z nich konsekwencje dla każdej alternatywy. Każdy zestaw konsekwencji jest zapisywany na tablicy (lub w inny sposób), a działania prowadzące do nich są zapisywane na karteczce samoprzylepnej i umieszczane na wierzchu, ukrywając napisy na tablicy. Moderator może zapewnić tyle powiązanych sytuacji, ile potrzeba. Po zakończeniu zespoły uzupełniają i podążają za labiryntem opracowanym przez inny zespół. Identyfikują alternatywne działania i konsekwencje oraz porównują je z tym, co zostało określone.

3.3.5. Zdarzenie krytyczne

Strategia ta polega na przedstawieniu przez prowadzącego bardzo ważnego fragmentu zakładanej krytycznej sytuacji lub kwestii osobom uczącym się, które muszą ją rozwiązać. Prowadzący, posiadając całość informacji, dzieli się nimi tylko zgodnie z bezpośrednimi pytaniami zadawanymi przez osoby uczące się, które nie mają dostępu do pełnej treści. Podczas dzielenia się rozwiązaniami, moderator odnosi się do ważnych punktów i komentuje odpowiedzi.

3.3.6. Pytania sokratejskie

Strategia ta jest ważną metodą i punktem odniesienia w rozwoju umiejętności krytycznego myślenia, ponieważ prowadzi do rodzaju myślenia, które wymaga rzeczywistego rozumowania sytuacji. Wymaga zadawania odpowiednich pytań, a nie takich, które zamykają myślenie osób uczących się poprzez udzielenie odpowiedzi tak/nie lub powtórzenie posiadanych informacji. Zgodnie z taksonomią Blooma świadczą one o niższych umiejętnościach myślenia i nie wymagają wyższej zdolności myślenia. Pytania sokratejskie, nazwane na cześć Sokratesa, zapewniają możliwość zmiany perspektywy i pomysłów, nadają nowe znaczenie treściom i badają szersze zastosowania.

Przykład:

Logika dynamiki

- o W przypadku lockdownu spowodowanego nieprzewidywalnymi zdarzeniami związanymi ze zdrowiem publicznym, w jaki sposób moglibyśmy zapewnić utrzymanie zajęć dydaktycznych?
- o Jedną z możliwości jest skorzystanie z nauczania na odległość.
- o To jedno z podejść do sytuacji, a jaki wpływ miałyby to na naukę uczniów?

3.3.7. Kreatywna wizualizacja

Metoda ta pozwala osobom uczącym się wyobrazić sobie siebie w sytuacji, w której mogą się znaleźć w przyszłości. Prowadzący zadaje pytania, aby pomóc im stworzyć ten obraz umysłowy i towarzyszące mu emocje, zwracając uwagę, że osoby uczące się mają zamknięte oczy i są w zrelaksowanej i wygodnej pozycji.

Przykład:

Możliwa sytuacja

Bycie zarządcą lub kierownikiem kanału informacyjnego

Pytania do zadania

- Jak spędzasz normalny dzień? Co robisz w pracy?
- Jak motywujesz się do poszukiwania prawdy w dziennikarstwie?
- Jak dopasować potrzeby Twojej organizacji do potrzeb współpracowników, których chcesz zatrudnić?

3.3.8. Pisanie dziennika

Metoda ta polega na prowadzeniu dziennika lub pamiętnika, w którym osoby uczące się są proszone o pisanie między sesjami rozwoju umiejętności krytycznego myślenia na temat działań następczych i refleksji nad osobistymi, powiązanymi działaniami i zachowaniami. W tym sensie, pisanie dziennika może poprawić poczucie świadomości osób uczących się, między innymi poprzez możliwość właściwego zastanowienia się nad konkretnymi tematami i różnym podejściem innych uczestników.

3.4. KLUCZOWE WNIOSKI – WPROWADZANIE CODZIENNYCH NAWYKÓW

Ponieważ umiejętności krytycznego myślenia są zdolnościami istotnymi w kilku wymiarach naszego codziennego życia, takich jak cele zawodowe lub uczestnictwo w społeczeństwie wiedzy i informacji, zapewniają one wiele korzyści, które odgrywają ważną rolę w tych wymiarach. W tej sekcji przedstawiamy trzy zasady lub wskazówki, które po wprowadzeniu w życie pełnią rolę ważnych nawyków, które pozwalają doskonalić się w roli skutecznego myśliciela/ki. W tym sensie te praktyki ewoluują wokół kwestionującego podejścia do dostępnych informacji, co umożliwia proces myślenia dostosowany do logiki i rozumowania, dzięki czemu może być zróżnicowany i otwarty.^{12,14}

o **Rozszerz swój zestaw umiejętności!**

Poznanie siebie w zakresie swoich mocnych i słabych stron pod względem umiejętności, zdolności, dyspozycji i wiedzy może dać ci wyobrażenie o narzędziach, które możesz rozwinąć i zainteresować się nimi, abyś mógł skuteczniej radzić sobie w codziennym życiu. Ponadto, ucząc się o uprzedzeniach i własnych perspektywach oraz uprzedzeniach/przesądach, możesz poznać inne punkty widzenia i interpretacje innych osób, które mogą być sprzeczne z twoimi. Uwzględnienie ich pomoże ci rozwinąć i

otworzyć umysł na nowe sposoby myślenia, zapewniając ci różne rozwiązania. Czytanie zasobów informacyjnych, takich jak książki, dokumenty lub artykuły na temat konkretnych umiejętności, które możesz chcieć poprawić (i czytanie o samym krytycznym myśleniu) jest również bardzo istotne i ważne.^{12,14}

- o **Przejmij inicjatywę, żeby rozwiązać problem!**

Kiedy stajemy w obliczu trudnej sytuacji lub problemu, przede wszystkim należy poświęcić czas na zastanowienie się i przemyślenie danej kwestii. Zakładając, że czas można poświęcić na zastanowienie się nad tym, w jaki sposób chcesz go rozwiązać lub w obliczu potencjalnego pojawienia się problemu, ważne jest, aby zastanowić się nad niektórymi kwestiami, takimi jak to, co wiesz na ten temat; istotność czasu i treści informacji; rozważenie innych perspektyw i interpretacji oraz potencjalnych rozwiązań. Ten proces szczegółowego rozwiązywania problemów wymaga analizy danych, a następnie zastosowania w praktyce innych umiejętności, takich jak kreatywne myślenie, projektowanie i planowanie, a także podejmowania strategii, takich jak burza mózgów i prowadzenie badań w celu zdobycia wiedzy. Z zaufanymi zasobami i ugruntowaną opinią, podejmowanie inicjatywy poprzez rozumowanie w celu osiągnięcia rozwiązania problemu może stworzyć dobre nawyki i włączyć proces krytycznego myślenia.^{14,15}

- o **Ćwicz swój mózg!**

Krytyczne myślenie można doskonalić dzięki grom słownym, łamigłówkom i innym rozrywkom, ponieważ są to ćwiczenia umysłowe, które aktywują części mózgu kierujące uwagą i umiejętnościami rozwiązywania problemów. Oprócz tego, że są to aktywności charakteryzujące się niską dynamiką stresu, które pozwalają uniknąć innych, które mogą powodować niepokój lub frustrację, czynniki takie jak koncentracja, elastyczność poznawcza oraz używanie liczb i liter na kilka sposobów ćwiczą zdolności umysłowe i kontrolę. Przykładami takich aktywności są łamigłówki logiczne, zagadki, szachy, pasjans i krzyżówki.^{14,16}

3. DALSZA LEKTURA

W tej sekcji zapewniamy dodatkowe zasoby, których można użyć do pogłębienia wiedzy związanej z modulem:

- Związek między pisaniem a myśleniem – [Jordan Peterson - The Best Way To Learn Critical Thinking](#)
- Wielodyscyplinarne programy edukacyjne i postrzeganie krytycznego myślenia przez uczniów – [Teun J. Dekker - Teaching critical thinking through engagement with multiplicity](#)

4. BIBLIOGRAFIA

1. JobTestPrep (2021), "Watson Glaser Test Practice - All 5 Sections Fully Explained" (Youtube video). Consulted in September and October 2022 at: <https://www.youtube.com/watch?v=zGenhWw-ebA>.
2. Hitchcock, David (2018), "Critical Thinking", Stanford Encyclopedia of Philosophy. Consulted in September and October 2022 at: <https://plato.stanford.edu/entries/critical-thinking/#ProcThinCrit>.
3. List, John A. (2021), "Enhancing Critical Thinking Skill Formation: Getting Fast Thinkers to Slow Down". Consulted at: <https://www.pearson.com/content/dam/one-dot-com/one-dot-com/us/en/files/Enhancing-Critical-Thinking-Skill-Formation.pdf>.
4. Dekker, Teun J. (2020), "Teaching critical thinking through engagement with multiplicity", Thinking Skills and Creativity 37. Consulted at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1871187120301759>.
5. Cherry, Kendra (2020), "What Is Cognitive Bias?". Consulted in October 2022 at: <https://www.verywellmind.com/what-is-a-cognitive-bias-2794963>.
6. Oliveira, Sara (2022), "How to develop the 7 skills of critical thinking". Consulted in October 2022 at: <https://www.brightconcept-consulting.com/en/blog/leadership/how-to-develop-the-7-skills-of-critical-thinking>.
7. Armstrong, Patricia (2010), "Bloom's Taxonomy", Vanderbilt University Center for Teaching. Consulted in October 2022 at: <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/blooms-taxonomy/>.
8. Simplilearn (2021), "Bloom's Taxonomy In 5 Minutes | Bloom's Taxonomy Explained | What Is Bloom's Taxonomy? | Simplilearn" (Youtube video). Consulted in October 2022 at: <https://www.youtube.com/watch?v=NjOa6l4GFJA>.
9. Brunt, Barbara A. (2005), "Models, Measurement, and Strategies in Developing Critical-Thinking Skills", The Journal of Continuing Education in Nursing. Consulted at: <https://www.researchgate.net/publication/7397975>.

10. Jones, Jo M. and R. Dale Safrit (1994), "Developing critical thinking skills in adult learners through innovative distance learning" (Conference paper). Consulted at: <https://eric.ed.gov/?id=ED373159>.
11. ICALETEFL (2021), "Action Mazes in TEFL". Consulted in October 2022 at: https://icaltefl.com/action-mazes-in-tefl/?doing_wp_cron=1665755488.8086071014404296875000.
12. Bouygues, Helen Lee (2019), "3 Simple Habits to Improve Your Critical Thinking", Harvard Business Review. Consulted in October 2022 at: <https://hbr.org/2019/05/3-simple-habits-to-improve-your-critical-thinking>.
13. Westbrook, Carolyn (2014), "Teaching critical thinking using Bloom's Taxonomy", Cambridge, World of better learning. Consulted in October 2022 at: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2014/04/18/teaching-critical-thinking-using-blooms-taxonomy/>.
14. Get Ahead by LinkedIn News (2022), "What Are Critical Thinking Skills and How to Improve Them", LinkedIn. Consulted in November 2022 at: <https://www.linkedin.com/pulse/what-critical-thinking-skills-how-improve-them/>.
15. Doyle, Alison (2020), "What Are Problem-Solving Skills?", The Balance. Consulted in January 2023 at: <https://www.thebalancemoney.com/problem-solving-skills-with-examples-2063764>.
16. Tayim, Fadi M. (2022), "Wordle And Other Games a 'Mental Jog' For Your Brain", Premier Health Now. Consulted in January 2023 at: <https://www.premierhealth.com/your-health/articles/healthnow/wordle-and-other-games-a-mental-jog-for-your-brain>.

Źródła ilustracji:

- <https://www.flaticon.com/>.
- <https://pixabay.com/>.

MODUŁ 4: Jak analizować otrzymywane informacje

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Celem tego modułu jest zapoznanie użytkownika ze sposobami umożliwiającymi mu analizowanie otrzymywanych informacji, aby mógł być bardziej odporny na fałszywe wiadomości i dezinformację.

Ludzie z całego świata mają dostęp do przydatnych informacji w Internecie i mogą je uzupełniać. Przedstawione informacje nie zawsze muszą być wiarygodne lub dokładne (nawet pomimo istnienia wielu źródeł, z których można czerpać wiedzę), ze względu na fakt, że każda osoba może być ich autorem. Możesz natknąć się na zasoby, które wydają się odpowiednie, szukając źródeł do wykorzystania w swoich analizach. Jednak nigdy nie należy wierzyć we wszystko, co przeczytamy w Internecie lub gdziekolwiek indziej.

Przed użyciem źródła w ocenie należy zawsze krytycznie je przejrzeć, aby upewnić się, że jest ono wiarygodne i dokładne, aby upewnić się, że argumenty są poparte wiarygodnymi danymi.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Pod koniec tego modułu uczestnik będzie w stanie:

- o Zidentyfikować wiarygodne zasoby,
- o Filtrować informacje,
- o Ocenic źródła,

2. TREŚĆ NAUCZANIA

2.1. DOMENY INTERNETOWE

Ta sekcja zawiera krótki przegląd różnych typów witryn, które pomagają użytkownikowi zidentyfikować właściciela witryny.

W Internecie każdy adres strony internetowej lub adres URL ma domenę jako część adresu, która identyfikuje właściciela witryny. Domena może być szybkim sposobem na ocenę jakości strony internetowej przed jej odwiedzeniem. Ogólnie rzecz biorąc, domeny .edu, .gov i .org częściej zawierają informacje wyższej jakości niż domeny .com. Ale zanim zaczniemy, czym jest nazwa domeny?

2.1.1. Czym jest nazwa domeny?

Po pierwsze, nazwa domeny to nazwa zasobu internetowego. Lokalizuje ona organizację lub inny podmiot w Internecie. Ogólnie rzecz biorąc, [nazwa domeny](#) to adres, za pośrednictwem którego użytkownicy Internetu mogą uzyskać dostęp do Twojej witryny.

2.1.2. Jak zarejestrować domenę?

Podczas tworzenia strony internetowej, wybór i rejestracja nazwy domeny jest zazwyczaj pierwszym krokiem. Proces rejestracji nazwy domeny opisano poniżej.

1. **Znajdź rejestratora nazw domen:** Rejestratorzy nazw domen, tacy jak GoDaddy, Bluehost i Domain.com, sprzedają nazwy domen i zarządzają nimi.
2. **Wyszukaj nazwę domeny:** Możesz użyć rejestratora nazw domen, aby wyszukać dostępną nazwę domeny. Upewnij się, że w stosownych przypadkach uwzględniasz ważne słowa kluczowe.
3. **Wybierz przyrostek nazwy domeny:** Po wybraniu nazwy domeny następnym krokiem jest wybór przyrostka. Najpopularniejszym jest .com, ale inne popularne to .net i .org.
4. **Zakup nazwę domeny:** Po wybraniu nazwy domeny i przyrostka należy zakupić ją za pośrednictwem rejestratora domen. Zazwyczaj płacisz za domenę na rok, a następnie konsekwentnie ją odnawiasz.
5. **Uwzględnienie ochrony identyfikatora domeny:** Podczas rejestracji nazwy domeny należy podać takie informacje, jak imię i nazwisko, numer telefonu, adres fizyczny i adres e-mail, które staną się publiczne po zarejestrowaniu nazwy domeny. Aby się zabezpieczyć, możesz wykupić ochronę prywatności domeny, która ochroni Twoje informacje przed spamerami lub złodziejami tożsamości.

2.1.3. Jakie są rodzaje nazw domen i ich końcówek?

Domeny są podzielone na trzy rodzaje domen najwyższego poziomu (TLD). Obejmuje to **ogólne domeny najwyższego poziomu (gTLD)**, **nowe domeny najwyższego poziomu (nTLD)** i **domeny najwyższego poziomu z kodem kraju (ccTLD)** gdzie domeny ogólne definiują zarejestrowane hosty zgodnie z ich ogólnym zachowaniem, domeny krajowe używają dwuznakowego skrótu kraju, a nowe domeny zwiększają prawdopodobieństwo dopasowania domeny do nazwy firmy.

Poniżej znajdują się główne kategorie domen najwyższego poziomu, o których każdy powinien wiedzieć:

- o **gTLDs (Ogólne domeny najwyższego poziomu)** – Są to najczęściej spotykane końcówki. Są one nazywane ogólnymi z powodów historycznych. Historycznie, grupa ogólnych domen najwyższego poziomu obejmowała domeny utworzone we wczesnym rozwoju systemu nazw domen, które są obecnie sponsorowane przez wyznaczone agencje lub organizacje i są ograniczone do określonych typów rejestrujących.

ORYGINALNA DOMENA NAJWYŻSZEGO POZIOMU	ORYGINALNE ZNACZENIE KOŃCÓWKI DOMENY
.com	Jest to krótka forma słowa " commercial " i jest powszechnie używana przez firmy, e-maile i strony internetowe
.net	Jest skrótem od słowa sieć (network) i jest używana w odniesieniu do organizacji sieciowych i witryn promujących własne opinie lub usługi.
.org	Skrót oznaczający organizację , głównie dla tych, które są non-profit. Jednak obecnie domena ta jest również używana przez szkoły, społeczności i firmy nastawione na zysk.
.gov	Skrót oznaczający rząd (government). Jest używany w odniesieniu do agencji, programów, miast, stanów, miasteczek, które są związane z rządem
.edu	Jest to skrót od słowa " edukacja " i wskazuje, że strona została stworzona przez instytucje edukacyjne (szkoły, uniwersytety i biblioteki).
.mil	Ta konkretna domena jest skrótem od słowa wojsko (military). Witryny te mogą dostarczać informacji o wojsku jego państwa
.info	Nazwa pochodzi od słowa informacja
.biz	Jest przeznaczona do rejestracji domen używanych przez biznesy . Nazwa jest fonetyczną pisownią pierwszej sylaby słowa business

Tabela ogólnych domen najwyższego poziomu

- o **nTLD (Nowe domeny najwyższego poziomu)** – Są one bardziej konfigurowalne i pozwalają na lepsze dopasowanie nazwy domeny do witryny. Niektóre przykłady to voyage, .ninja i .app. Jest to nazwa domeny ukierunkowana na marki, organizacje i usługi.

Obraz 1: <https://academy.domainx.org/>

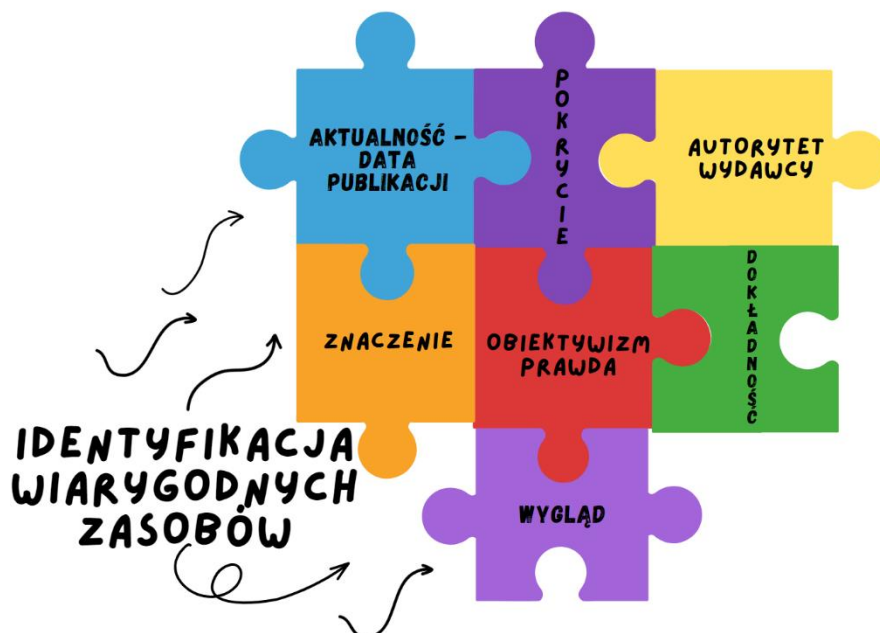
- o **ccTLD (Domeny najwyższego poziomu z kodem kraju)** – Są one przeznaczone dla określonego kraju.

KRAJ	KOD KRAJU
Belgia	.be
Australia	.au
Brazylia	.br
Cypr	.cy
Wielka Brytania	.uk
Włochy	.it
Polska	.pl
Portugalia	.pt
Rumunia	.ro
Hiszpania	.es

Tabela przykładów domen krajowych
(<https://www.worldstandards.eu/other/tlds/>)

2.2. JAK ZIDENTYFIKOWAĆ WIARYGODNE ŹRÓDŁA

Chociaż zidentyfikowanie wiarygodnego źródła informacji z Internetu jest trudnym i złożonym zadaniem, istnieją pewne sztuczki, które mogą ci pomóc. Poniżej można znaleźć kilka elementów, które mogą pomóc w ocenie, czy dana strona internetowa jest odpowiednim źródłem informacji.

Obraz 2: Stworzony przez Lovila

Dokładność

Dokładność dotyczy rzetelności, prawdziwości i poprawności treści. Aby sprawdzić dokładność artykułu, należy zadać sobie następujące pytania:

- *Skąd pochodzą dane?*
- *Czy moje informacje mają jakąkolwiek dokumentację pomocniczą?*
- *Czy dane zostały sprawdzone lub zweryfikowane?*
- *Czy można sprawdzić dostarczone informacje, korzystając z innych źródeł?*
- *Czy język lub ton autora brzmi oschle i bez emocji?*
- *Czy źródła informacji są szczegółowo cytowane, aby można je było sprawdzić w innym źródle?*
- *Czy w informacjach występują błędy typograficzne, gramatyczne lub inne?*

Bardzo ważnym jest, aby czytelnik wiedział, czy źródło informacji jest znane. Mówiąc dokładniej, aby ktoś mógł poznać źródło, artykuł lub informacja musi zawierać kluczowe odniesienia, listę akademicką itp. Strona bez odniesień może być przydatna i zawierać pomysły danej osoby, organizacji, jednak nie zostanie uznana za informację.

Gramatyka odgrywa ważną rolę, podobnie jak błędy ortograficzne i literówki. Jeśli czytelnik zauważy błędy, automatycznie wyrobi sobie zły obraz o artykule. Czytelnik powinien zakwestionować dokładność tego co czyta.

Istnieje wiele wskaźników, które mogą pomóc nam zrozumieć, czy źródło jest niedokładne i niewiarygodne. Oto kilka przykładów:

- *Na stronie internetowej nie ma żadnej daty,*
- *Istnieją niejasne uogólnienia,*
- *Nieaktualne informacje, które stale się zmieniają (na przykład potrzeba szczepień przypominających przeciwko Covid-19),*
- *Ignorowanie przeciwstawnych punktów widzenia na dany temat.*

Podsumowując, dokładność to test, który należy przeprowadzić na stronie internetowej i oferowanych przez nią informacjach, aby upewnić się, że są one dokładne, aktualne, precyzyjne i wyczerpujące. Aby znaleźć/napisać wiarygodne informacje, czytelnicy i autorzy muszą wziąć pod uwagę te elementy.

Obiektywizm/prawda/bezstronność

Obiektywizm jest najważniejszą cechą rozpowszechniania informacji, zarówno ustnie, jak i pisemnie. Ponieważ obiektywizm był "opracowywany, zmieniany, atakowany i broniący" przez wiele osób i profesjonalistów, możemy twierdzić, że obiektywizm w mediach wciąż się rozwija. Obiektywizm nie istnieje poza przestrzenią i czasem.

Pierwszą myślą, jaka przychodzi nam do głowy, gdy mówimy o obiektywizmie, jest **pojęcie prawdy**. Mówiąc inaczej, często zadajemy sobie pytanie: "Czy ten artykuł mówi mi prawdę o...?". Z drugiej strony prawda jest wiedzą, która została opracowana na podstawie myśli i rzeczywistości. W rezultacie autor artykułu lub informacji powinien być obiektywny i wolny od uprzedzeń podczas rozpowszechniania informacji; w przeciwnym

razie autor nie przedstawia prawdy. Ponownie pojawia się pytanie, w jaki sposób można zrozumieć, **czy autor jest stronnicy, czy nie?** Odpowiedzią jest to, że autor, który jest subiektywny i przedstawia swoje osobiste przemyślenia i opinie, używa określonego tonu i pisze emocjonalnie. W wiarygodnej witrynie internetowej ton autora będzie spokojny i rozsądny, a informacje będą pisane z zachowaniem równowagi i harmonijnego porządku.

Co więcej, mówiąc o obiektywności w mediach, musimy ocenić powód, dla którego artykuł / informacja jest umieszczana w Internecie. Istnieją trzy powody istnienia informacji:

- 1) *Aby sprzedać produkt.* W tym aspekcie strona internetowa, którą odwiedzisz, będzie kończyć się na .com.
- 2) *Aby wpłynąć na ciebie.* Strony te zazwyczaj służą propagandzie lub astroturfingowi.
- 3) *Aby Cię informować.* Ponieważ strony te są powiązane z uniwersytetami, ich linki kończą się na .edu.

Kolejną kwestią, którą musimy podkreślić, są przeszkody, jakie pisarz lub dziennikarz może napotkać w procesie tworzenia i pisania historii/artykułu. Opinie i postawy polityczne, ale także uprzedzenia polityczne mogą pojawić się jako stronniczość pisarzy podczas relacjonowania wydarzenia. Co więcej, dziennikarze i pisarze są częścią, ale także więźniami i ofiarami społeczeństwa, w którym żyją, jego norm i wartości. Dlatego bardzo często zdarza się, że podkreślają informacje w niewłaściwy sposób ze względu na społeczeństwo, w którym żyją, więc dobry dziennikarz i pisarz, aby być wiarygodnym, musi przezwyciężyć tę sytuację.

- *Strony komercyjne, które w większości przypadków kończą się na .com.*
- *Witryny akademickie, które zawsze kończą się na .edu, jednak należy zachować ostrożność i sprawdzić, czy znajdujemy się na stronie biblioteki, uniwersytetu czy profesora lub studenta.*
- *Istnieją również strony rządowe, które kończą się na .gov i ogólnie są wiarygodne. Należy jednak pamiętać, że taka strona może być pod wpływem partii politycznej, która ma władzę i wpływy w parlamencie.*
- *Witryny wojskowe, które kończą się na .mil, dostarczają informacji, które są prawie zawsze dokładne.*
- *Witryny sieciowe/organizacje, które kończą się na .net, promują swoją pracę i swoje punkty za pośrednictwem witryny.*
- *Wreszcie istnieją strony/grupy non-profit, takie jak organizacje, których link kończy się na .org i przez większość czasu promują punkt widzenia organizacji.*

Podsumowując, za każdym razem, gdy widzisz stronniczość w czytanej artykule, powinieneś ją zrównoważyć, aby znaleźć obiektywną prawdę i informacje. Nie istnieje czysty obiektywizm, jednak każdy autor powinien mieć możliwość dostosowania i kontrolowania swojej stronniczości.

Aktualność i data publikacji

Dowiedz się, kiedy źródło zostało **opublikowane lub zrecenzowane**. W niektórych dziedzinach, takich jak nauki ścisłe, konieczne jest posiadanie aktualnych źródeł; ale w innych, takich jak nauki humanistyczne, konieczne jest uwzględnienie starszych materiałów. Ponadto możesz szukać starszej wersji źródła, gdy zaktualizowana wersja

została już opublikowana. Wyszukaj zasoby akademickie w akademickiej bazie danych (lub popularne zasoby w księgarni internetowej) i sprawdź, czy istnieje nowsza wersja. Jeśli tak, powinieneś spróbować ją znaleźć, aby czuć się bezpieczniej. Im więcej wystąpień lub publikacji ma źródło, tym bardziej wiarygodne będą twoje informacje.

Kiedy ktoś musi sprawdzić aktualność strony internetowej, powinien zadać następujące pytania:

- *Czy źródło jest aktualne?*
- *Jeśli źródło jest aktualizowane, czy daty odpowiadają informacjom zawartym w źródle?*
- *Czy osoba lub organizacja hostująca źródło jest zaangażowana i stabilna?*
- *Czy jest oczywiste, kiedy strona była ostatnio aktualizowana?*
- *Czy jest oczywiste, kiedy strona została napisana?*
- *Czy jest oczywiste, kiedy strona została po raz pierwszy umieszczona w sieci?*

Znaczenie

Ważne jest, aby pamiętać, że możesz użyć informacji tylko po **zweryfikowaniu autora artykułu**; Możesz to zrobić, wykonując następujące kroki:

- *Jeśli znajdziesz książkę na stronie internetowej, musisz ustalić, czy jej indeks jest odpowiedni dla twojego pytania badawczego i tematu.*
- *Starannie wybieraj źródła; wybieraj te, które są powiązane z instytucjami edukacyjnymi i rządowymi, a nie z witrynami komercyjnymi.*
- *Jeśli nie masz pewności co do przydatności strony internetowej, książki lub artykułu online, możesz porównać je z innymi, które znalazłeś lub skontaktować się z kimś, kto jest zaznajomiony z problemem, przed którym stoisz.*

Ogólnie rzecz biorąc, znaczenie jest czymś bardzo subiektywnym i dlatego w większości przypadków ludzie nie są w stanie dopasować właściwego źródła do swojego pytania badawczego / informacji.

Wydawca/Autorytet

To, kto ma uprawnienia do publikowania informacji, jest równie ważne dla **jakości obiektywizmu**. Autor strony również powinien zostać poddany ocenie wiarygodności. Uzasadnieniem tego jest to, że każdy może napisać na dany temat lub przedstawić bardziej zorganizowany komentarz do sytuacji, ale tylko ktoś, kto jest odpowiednio poinformowany lub rozumie koncepcję, wydarzenie lub przedmiot, może poczynić uwagę, na której można polegać.

Chociaż istnieje kilka sieci i formularzy dostępnych na stronach internetowych, nie możemy być pewni, że dostarczane informacje są dokładne lub że autor jest wiarygodnym źródłem. Na przykład ocena autentyczności autora w witrynach takich jak Wikipedia i wyszukiwarka Google może być trudna.

W związku z tym rozsądnie byłoby upewnić się co do autentyczności autora przed przeczytaniem treści wyświetlanej na ekranie. Jak możemy zidentyfikować wiarygodnego autora? Oto kilka oznak wiedzy, którym można zaufać:

- *Jeśli autor posiada stopień naukowy w danej dziedzinie.*
- *Profesjonalna praca w danej dziedzinie przez organizacje, organizacje pozarządowe, biznesmenów lub rząd.*
- *Aktywne zaangażowanie organizacji w temat po spędzeniu ogromnej ilości czasu na badaniach i studiowaniu tematu.*
- *Reputacja autora i jego wykształcenie akademickie (magister, doktorat itp.) lub obecna pozycja zawodowa są również ważne.*

Ponadto, jak wskazano wcześniej, musimy sprawdzić **domenę strony internetowej**, aby potwierdzić dokładność informacji podanych nam przez autora. Musimy sprawdzić, czy adres URL jest powiązany z renomowanym autorem lub organizacją w odniesieniu do wybranego przez nas tematu wyszukiwania.

Pokrycie

Przed opublikowaniem artykułu informacyjnego na stronie internetowej, **pokrycie** to kolejny kluczowy aspekt, który należy wziąć pod uwagę. To, jakie tematy są poruszane na każdej stronie i w jakim zakresie, jest głównym pytaniem, na które czytelnik lub badacz musi odpowiedzieć. Ponieważ istnieją inne źródła, które mogą poruszać ten sam temat, użytkownicy nie powinni polegać wyłącznie na jednej stronie internetowej i oferowanych przez nią informacjach. W rezultacie należy monitorować wiarygodne źródła i sprawdzać te, które są zupełnie nowe lub dotyczą tematów, które nie są nam znane. Jeśli musisz przestudiować wymagania dotyczące pokrycia, niektóre z pytań, na które możesz znaleźć odpowiedzi, obejmują:

- *Czy tematy są dobrze omówione, z argumentami, które są jasne i poparte wystarczającymi dowodami?*
- *Czy grupa docelowa badania jest odpowiednia?*
- *Czy praca odnosi się do tematu badań?*

Wygląd

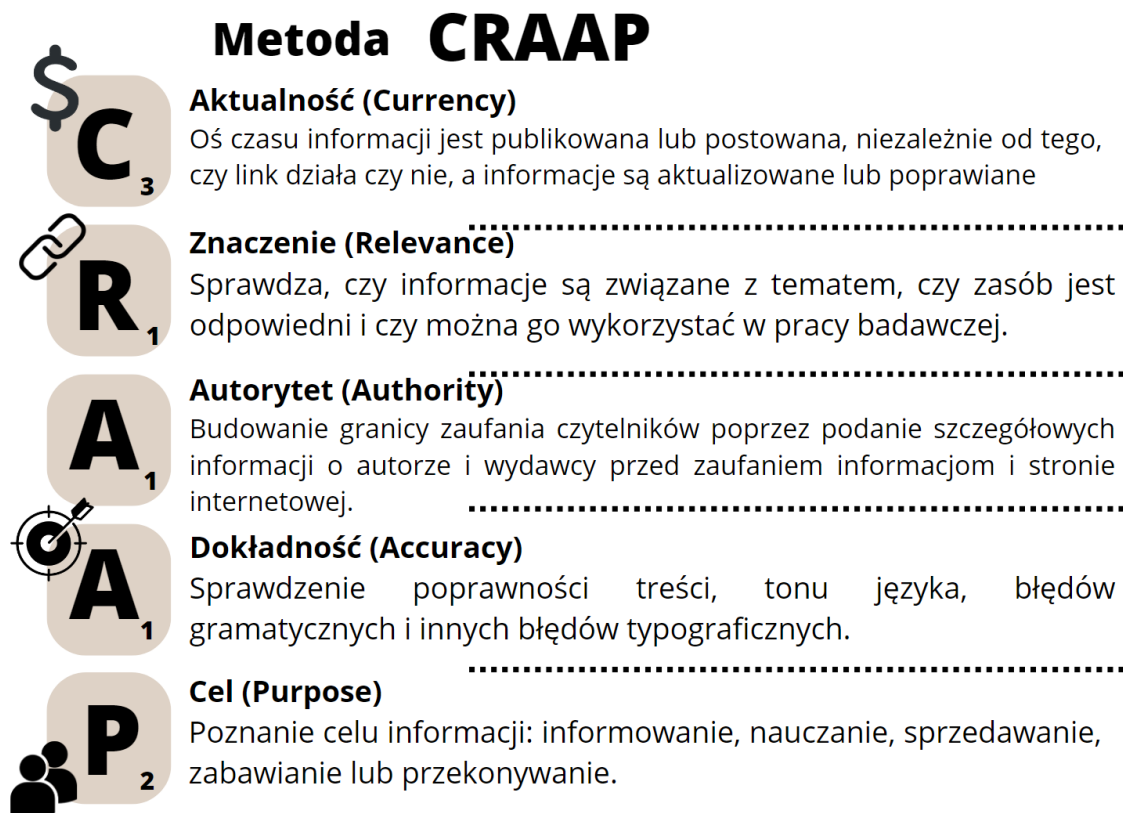
Wygląd artykułu powinien być jednym z najważniejszych czynników branych pod uwagę przed opublikowaniem go na stronie internetowej. Mówiąc dokładniej, autor powinien sprawdzić, czy link działa, czy strona jest zorganizowana oraz czy grafika i obrazy są wyraźne.

Podobnie jak dobrze zorganizowany spis treści jest niezbędny, aby wersja drukowana artykułu lub innej informacji przyciągnęła czytelników, czytelnicy lub badacze mogą uznać dobrze zorganizowaną i zorganizowaną stronę internetową za lepszą opcję, jeśli linki są funkcjonalne, dane są łatwo dostępne, a grafika i inne formy multimediów są dostępne.

2.2.1. Metoda C.R.A.A.P.

Najlepszym sposobem oceny źródła informacji jest wykorzystanie metody **C.R.A.A.P.**, która jest skrótem od słów **Currency (Aktualność)**, **Relevance (Znaczenie)**, **Authority (Autorytet)**, **Accuracy (Dokładność)** i **Purpose (Cel)**.

Metoda C.R.A.A.P. skupia się na pięciu poniższych krokach: aktualności, znaczeniu, autorytecie, dokładności i celu. Liczba pytań, na które użytkownik musi odpowiednio odpowiedzieć na każdym etapie, jest zawarta w kroku. Użytkownicy muszą wybrać "tak" lub "nie" dla każdego z 26 pytań.

Obraz 3: Stworzony przez Lovila

2.2.2. Metoda SIFT

Metoda SIFT to podstawowe cztery ruchy lub "rzeczy do zrobienia", które należy wykonać, aby ocenić źródło zainteresowania. Te 4 ruchy to **S**top, zbadanie źródła (**I**nvestigate the source), znalezienie lepszego pokrycia (**F**ind better coverage) oraz prześledzenie twierdzeń, cytatów i mediów oryginalnego tekstu (**T**race claims, quotes, and media of the original text).

Stop

Pierwszy ruch jest najprostszy. STOP oznacza dwie rzeczy.

Po pierwsze, **PRZESTAŃ** czytać, gdy po raz pierwszy wejdiesz na stronę lub post. Zastanów się, czy znasz stronę internetową lub źródło informacji, a także renomę treści i strony internetowej. Użyj innych ruchów, jeśli nie masz takiej wiedzy, aby zorientować się, co widzisz. Zanim dowiesz się, co to jest, nie czytaj tego ani nie rozpowszechniaj.

Po drugie, po rozpoczęciu korzystania z innych ruchów może być łatwo wpaść w króliczą norę, zbaczając na punkty stykające tylko w niewielkim stopniu związane z pierwotnym zadaniem. Jeśli czujesz się przytłoczony wysiłkami związanymi ze sprawdzaniem faktów,

ZASTOPUJ i poświęć chwilę, aby przypomnieć sobie swój cel. Jeśli chcesz tylko powielić, przeczytać interesującą historię lub uzyskać ogólne wyjaśnienie koncepcji, prawdopodobnie wystarczy dowiedzieć się, czy publikacja jest renomowana. Jeśli planujesz wykorzystać źródło w pracy naukowej, ważne jest, aby sprawdzić, czy źródło i zawarte w nim informacje są wiarygodne. Jeśli prowadzisz dogłębne badania na własną rękę, możesz chcieć znaleźć poszczególne twierdzenia w artykule prasowym i niezależnie je zweryfikować.

Należy pamiętać, że oba rodzaje badań są korzystne. Większość naszej aktywności w sieci będzie składać się z krótkich, powierzchownych badań, które pomogą ci szybko wyeliminować źródła niskiej jakości. Stajemy się bardziej wydajni dzięki łatwym zadaniom, co pozwala nam poświęcić więcej czasu na rzeczy, które są dla nas ważne. Jednak w obu sytuacjach istotne jest, aby od czasu do czasu zatrzymać się i ponownie ocenić naszą reakcję lub podejście do wyszukiwania.

Zbadanie źródła (Investigate the Source)

Przed rozpoczęciem korzystania z jakiegoś źródła nie trzeba przeprowadzać dochodzenia zwieńczonego otrzymaniem nagrody Pulitzera. Ale zanim przeczytasz artykuł ekonomiczny napisany przez laureata Nagrody Nobla, powinieneś być tego świadomy. Z drugiej strony, powinieneś też mieć to na uwadze, jeśli oglądasz film wyprodukowany przez branżę mleczarską na temat licznych zalet picia mleka.

Nie oznacza to, że nie można ufać firmom mleczarskim lub że ekonomista nagrodzony Nagrodą Nobla zawsze będzie miał rację. Ale to, jak interpretujesz to, co mówią, zależy od twojego zrozumienia umiejętności i celów źródła. *Przed przeczytaniem poświęć 60 sekund na określenie źródła mediów, aby ustalić, czy jest ono warte twojego czasu, a jeśli tak, pomoże ci lepiej zrozumieć jego znaczenie i wiarygodność.*

Znalezienie zaufanego pokrycia (Find Trusted Coverage)

Nie zawsze musisz zainteresowany konkretnym artykułem lub filmem, który został do Ciebie wysłany. Interesuje Cię założenie zawarte w artykule. Jesteś ciekawy, czy jest ono prawdziwe, czy fałszywe. Chcesz wiedzieć, czy istnieje powszechna zgoda w tej kwestii, czy też istnieje wiele głosów sprzeciwu.

Najlepszym sposobem działania w tej sytuacji może być zignorowanie oryginalnego źródła, z którym się spotkałeś i poszukanie wiarygodnych raportów lub analiz dotyczących zarzutu. Jeśli czytasz historię z Fundacji „Save the Koalas”, która twierdzi, że koale zostały właśnie uznane za wymarłe, najlepszym wyborem może nie być sprawdzenie źródła, ale raczej poszukiwanie najlepszych możliwych informacji na ten temat.

Prześledzenie twierdzeń, cytatów i mediów oryginalnego tekstu (Trace Claims, Quotes, and Media Back to the Original Context)

Kontekst wielu informacji, które znajdujemy w Internecie, został usunięty. Być może istnieje film przedstawiający bójkę między dwiema osobami, w której osoba A działa jako agresor. Ale co wydarzyło się przed nagraniem, które oglądasz? Co zostało zachowane w filmie, a co usunięte? Może istnieje zdjęcie, które wydaje się prawdziwe, ale podpis jest nieprawidłowy. Być może nowa procedura medyczna jest uważana za skuteczną w

oparciu o wyniki badań, ale nie masz pewności, czy wspomniana praca naukowa mówi to, co twierdzi artykuł. W takich przypadkach poprosimy Cię o zlokalizowanie oryginalnego źródła treści, cytatu lub artykułu, abyś mógł zobaczyć go we właściwym kontekście i ustalić, czy wersja, którą widziałeś, była dokładna.

Obraz 4: Stworzony przez Lovila

2.2.3. Metoda ACT UP

Metoda ACT UP, stworzona przez Dawn Stahurę, to sposób na spojrzenie na informacje przez inny pryzmat - "jako świadomi kulturowi producenci informacji (w przeciwieństwie do bycia konsumentami kulturowymi)". Akronim tej metody składa się z pięciu kroków, które należy ocenić: Author (autor), Currency (aktualność), Truth (prawda), Unbiased (bezstronność) i Privilege (przywilej).

Każda z poniższych liter składa się na "ACT UP". Użyj każdej litery i powiązanych z nią pytań, aby lepiej ocenić swoje źródła przez ten naukowy pryzmat.

A: Autor

Sprawdź autora. Źródło jest bardziej wiarygodne, jeśli zostało napisane przez kogoś, kto ma stopień naukowy lub inne referencje w interesującym nas temacie. Jeśli nie cytujesz autora lub organizacji, źródło nie powinno być uważane za wysoce wiarygodne. Jeśli jednak autor przedstawia oryginalną pracę, należy ocenić wartość pomysłów, a nie referencje. Referencje nigdy nie gwarantowały innowacji, a historia nauki jasno pokazuje, że wielkie postępy zwykle pochodzą ze źródeł zewnętrznych, a nie z tego, co już zostało ustalone. Niektóre z pytań, które należy zadać autorowi, to:

- o Gdzie pracuje autor?
- o Jeśli autor jest **powiązany z uznaną instytucją lub organizacją**, jakie są ich wartości i cele? Czy czerpie korzyści finansowe z promowania określonej wizji?
- o Jakiego jest wykształcenia akademickiego autora?
- o Jakich innych projektów zostały opublikowane?
- o Jakiego ma **doświadczenie**? Czy jesteś pionierem czy zwolennikiem i propagatorem obecnej sytuacji?
- o Czy inni naukowcy i eksperci w danej dziedzinie kiedykolwiek **cytowali tego autora jako źródło**?
- o Sprawdź **domenę** strony internetowej (.com, .org, .edu, .gov).

C: Currency (Aktualność)

Kiedy informacje zostały utworzone? Jak dawno to już zbyt dawno? Czy aktualność informacji ma znaczenie? Czy materiał został zaktualizowany lub poprawiony?

- o Ile lat to za dużo? Czy aktualność informacji ma znaczenie? Na przykład: rozważ znaczenie aktualności podczas przeglądania informacji na temat leczenia raka w zestawieniu z historią rewolucji w USA.
- o Czy zadanie wymaga znalezienia informacji z określonego zakresu dat, np. z ostatnich 10 lat?
- o Czy materiał został zaktualizowany lub poprawiony?
- o Czy potrafisz określić czas ostatniej aktualizacji strony internetowej? (Wskazówka: poszukaj znacznika czasu na dole strony internetowej o nazwie "**Ostatnia aktualizacja**").

T: Truth (Prawda)

Czy te informacje są prawdziwe?

- o Czy informacje **można zweryfikować** gdzie indziej? Błędne informacje i złe badania są często udostępniane, nawet na renomowanych stronach internetowych!
- o **Zasada trzech:** czy można znaleźć trzy dodatkowe źródła weryfikujące informacje?
- o Czy informacje są poparte dowodami? Czy udostępniane informacje zawierają cytaty? Poszukaj cytatów w bazach danych LSU Libraries. W artykułach prasowych, blogach itp. podążaj za hiperłączami do opisywanych badań.
- o Odejdź od tego źródła, jeśli widzisz **literówki, błędy ortograficzne lub błędy gramatyczne**; oznacza to, że nie zostało ono nawet zredagowane! Na przykład, jeśli w źródle możemy znaleźć błędy takie jak "wziąć" zamiast "wziąć" lub "pozatym" zamiast "poza tym", raczej nie będzie to wiarygodne źródło.
- o Zwróć uwagę na używany **język**. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że jest to clickbait lub fake news, jeśli używany jest emocjonalny lub sensacyjny język, taki jak "CZEGO ONI NIE CHCĄ, ŻEBYŚ WIEDZIAŁ!".

U: Unbiased (Bezstronność)

Stronniczość jest nieodłączną cechą każdego z nas... więc co powinniśmy zrobić?

- o Znajdź **bezstronne źródła**, przeprowadzając badania.
- o Rozpoznaj wszelkie potencjalne **konflikty interesów**, takie jak te związane z finansami.
 - ✓ Przykład: artykuł napisany przez Apple na temat jakości obrazu najnowszego iPhone'a.
 - ✓ Przykład: artykuł opublikowany przez National Association of America (Narodowe Stowarzyszenie Strzeleckie Ameryki) na temat kontroli broni.
 - ✓ Przykład: badanie sfinansowane przez Coca-Colę na temat związku między cukrem a depresją.
- o Sprawdzenie **własnych stronniczości** (wszyscy je mamy!) Wpłynie to na sposób podejścia do tematu i badań.
- o Wyrwanie się z nawyku "efektu potwierdzenia"!

P: Privilege (Przywileje)

Uprzywilejowanie istnieje w sektorze wydawniczym, akademickim i bibliotekarskim.

- o Uprzywilejowanie w publikowaniu oznacza, że większość naukowców/badaczy, którzy mogą publikować swoje badania w czasopiśmie akademickim, to biali mężczyźni (często oceniani przez innych białych mężczyzn). Ale czy są to jedyne osoby, które mogą publikować lub pisać na ten temat? (Oczywiście, że nie!)
- o Kto jest wykluczony z dyskusji na temat badań? Dlaczego?
- o Kto jest **nieobecny** w rzeczywistych badaniach? Na przykład, która populacja jest przedmiotem artykułu naukowego? Jakże może to mieć skutki? Czy naprawdę możemy nazwać to "ogólnym" badaniem?
- o Poświęć trochę czasu na szukanie źródeł i autorów, którzy nie są wymienieni w bazach danych.
- o Dostęp do informacji jest również **przywilejem**. Jako student masz dostęp do zasobów biblioteki. Co to oznacza dla tych, którzy prowadzą badania, ale nie są członkami wydziału lub studentami w instytucji akademickiej? Jakie zasoby są

dostępne w bibliotece publicznej? Dostępność komputerów, a nawet Internetu jest problemem.

ACT UP OCENIANIE ŹRÓDEŁ

Użyj metody ACT UP do oceny źródeł, aby przeciwstawić się dominującym narracjom, przebić bańki filtrujące i opresyjne kręgi cytowania

1. AUTOR

- Kto jest autorem danego zasobu?
- Wygoogluj osobę lub organizację
- Dlaczego informacje zostały stworzone?
- W przypadku strony internetowej poszukaj sekcji "O nas".
- Zwróć szczególną uwagę na domenę strony internetowej.

2. AKTUALNOŚĆ

- Kiedy informacje zostały utworzone?
- Jak dawno to zbyt dawno?
- Czy materiał był aktualizowany lub poprawiany?
- Czy możesz powiedzieć, kiedy ostatnio strona była aktualizowana?

3. PRAWDA

- Czy te informacje są rzeczowe i prawdziwe?
- Czy informacje są poparte dowodami?
- Zwróć uwagę na używany język
- Jeśli zauważysz błędy ortograficzne, literówki lub błędy gramatyczne, przejdź do innego źródła

4. BEZSTRONNOŚĆ

- Szukaj zasobów, które są bezstronne
- Wyrwanie się z nawyku efektu potwierdzenia
- Bądź świadomy wszelkich konfliktów interesów, takich jak źródła finansowania

5. PRZYWILEJE

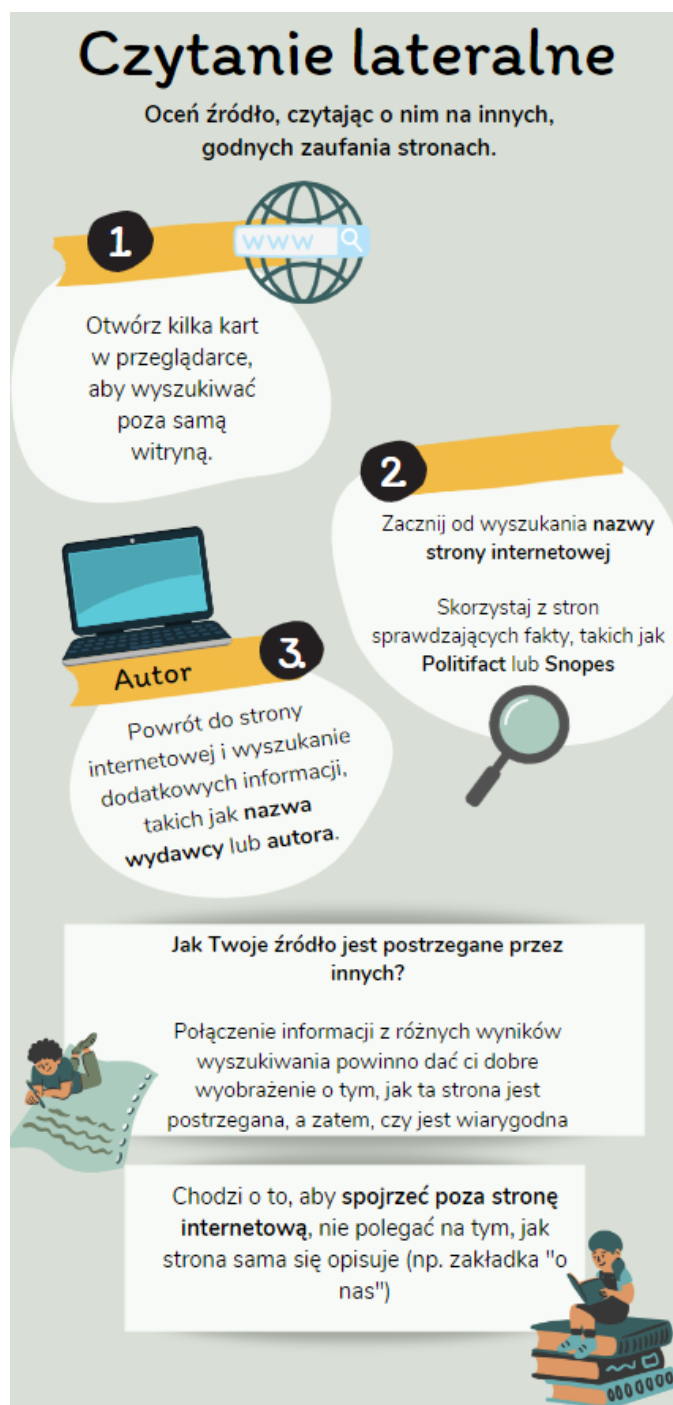
- Kogo brakuje w samych badaniach?
- Kogo brakuje w rozmowie na temat badań?
- Dostęp do informacji jest również przywilejem

Obraz 5: Stworzony przez Lovila

2.2.4. Czytanie Lateralne

Jedną z zalecanych technik oceny źródła internetowego jest "**czytanie lateralne**". Czytanie lateralne polega na szukaniu informacji o źródle podczas jego czytania, aby ocenić aktualność, trafność, autorytet, dokładność i cel źródła. Termin ten odnosi się do poruszania się po wielu kartach w przeglądarce w celu znalezienia informacji o witrynie. Czytelnicy lateralni lepiej orientują się, czy można zaufać faktom i analizom przedstawionym poprzez czytanie "w wielu połączonych witrynach zamiast zagłębiania się w jedną konkretną witrynę".

Obraz 6: Stworzony przez Lovila

10 sposobów na wykrycie i powstrzymanie fałszywych wiadomości:

1. **Weryfikuj źródło każdej treści, którą planujesz udostępnić, co najmniej dwa, a najlepiej trzy razy.** Aby dowiedzieć się, czy historia pojawia się w innych renomowanych publikacjach, wygoogluj nagłówek (lub temat). (Prawdopodobnie) nie są to wiadomości z ostatniej chwili, jeśli ta "najświeższa wiadomość" jest odizolowana i pochodzi z niewiarygodnego źródła spoza głównego nurtu mediów. Coraz więcej ekspertów publikuje historie, które wyglądają, brzmią i podżegają ludzi za pomocą fałszywych wiadomości.
2. **Zachowaj szczególną czujność podczas weryfikacji źródeł w czasie napiętych sytuacji krajowych, gdy panują silne emocje.** Specjalne organizacje często rozpowszechniają nieprawdziwe informacje, aby wesprzeć jedną lub obie strony kryzysu społecznego. Naucz dzieci, aby zastanawiały się nad swoimi działaniami przed ujawnianiem takich materiałów. W razie wątpliwości unikaj udostępniania, postowania i publikowania.
3. **Uważaj na widowiskowe doniesienia, które starają się wyglądać wiarygodnie, łącząc całkowicie zmyślane historie z prawdziwymi wiadomościami.** Dodatkowo, warto sprawdzić stronę pod kątem absurdalnych reklam. Suplementy odchudzające lub plotki o celebrytach nie będą towarzyszyć wiadomościom w renomowanych kanałach medialnych.
4. **Zanim się podzielisz, dowiedz się, kto to mówi.** Czy ta firma cieszy się dobrą reputacją? Czy informacje (fakty lub opinie) są naciągane?
5. **Rozpoznanie obiektywizmu.** Każdy prawdziwy raport informacyjny będzie przedstawiał dwa sprzeczne punkty widzenia. Tytuły i wiarygodność źródeł można znaleźć, szybko wyszukując je w Google. Bycie obiektywnym oznacza po prostu równe traktowanie przeciwstawnych punktów widzenia.
6. **Należy dokładnie ocenić, czy artykuł jest artykułem sponsorowanym.** Coraz więcej specjalnych grup zainteresowań sponsoruje strony internetowe, które naśladują wiarygodne źródła wiadomości.
7. **Sprawdź nazwisko autora w Google, aby zobaczyć, jakie inne książki napisał i opublikował.** Prawdopodobnym jest, że autor nie używa swojej tożsamości, jeśli nie możesz znaleźć autora w innym miejscu i jego "wielkiego" dzieła. Fałszywy artykuł może czasami być całkowicie pozbawiony autora.
8. **Rozważ ton i cel utworu.** Czy jest napisany neutralnie, aby informować i edukować czytelnika, czy też jest napisany stronnictwo i ma na celu przekonanie lub sprowokowanie go?
9. **Sprawdź datę.** Data prawie zawsze będzie zawarta w oryginalnym artykule, chociaż fałszywe historie często jej nie mają.
10. **Oceń ogólny układ strony.** Ilość kliknięć i jakość obrazu. Jaki jest poziom szczegółowości obrazów graficznych? Czy strona z wiadomościami jest zatłoczona? Czy ilustracje w historii wzbogacają zasób, czy też osłabiają jego wartość informacyjną? Ile kliknięć trzeba było wykonać, aby znaleźć poszukiwane informacje? Fałszywe wiadomości są często prezentowane w formie pokazów slajdów lub z dużą ilością reklam, aby zrobić miejsce na więcej wyskakujących okienek (reklam). Sensacyjna strona internetowa zwiększa sprzedaż reklam, gdy użytkownik wykonuje kilka kliknięć.

DEKALOG

JAK WYKRYWAĆ I
POWSTRZYMYWAĆ FAŁSZYWE
HISTORIE PRASOWE

1 PODWÓJNE SPRAWDZENIE

2 SPRAWDZANIE ŹRÓDEŁ
W CZASACH NAPIĘĆ
NARODOWYCH

3 POSZUKIWANIE
SENSACYJNYCH HISTORII

4 PYTANIE PRZED UODSTĘPNIENIEM: KTO TO
UODSTĘPNIA? CZY ORGANIZACJA JEST
WIARYGODNA?

5 ROZPOZNANIE OBIEKTYWIZMU

6 SPRAWDZENIE, CZY
ARTYKUŁ JEST POSTEM
SPONSOROWANYM

7 WYSZUKANIE W GOOGLE
NAZWISKA AUTORA

8 OCENA TONU I CELU
ARTYKUŁU

9 WERYFIKACJA DATY

10 OCENA JAKOŚCI OBRAZU

Obraz 7: Stworzony przez Lovila

3. DALSZĄ LEKTURĄ

MATERIAŁY WIDEO

- [5 sposobów na wykrycie fake newsów](#)
- [Jak oceniać zasoby \(test CRAAP\)](#)
- [Oddzielanie faktów od fikcji online dzięki czytaniu lateralnemu](#)
- [70\) Jak wybierać newsy - Damon Brown - YouTube](#)
- [Czy informacje są dokładne i udokumentowane?](#)

STUDIA PRZYPADKÓW

- [Przypadek ibuprofenu: dowód na ogromny wpływ informacji wprowadzających w błąd pochodzących z wiarygodnych źródeł w związku z COVID-19](#)

4. BIBLIOGRAFIA

1. Beal, V., 2022. *What is Domain?* | Webopedia. [online] Webopedia. Available at: <https://www.webopedia.com/definitions/domain/>
2. Library.nwacc.edu. 2022. *LibGuides: Lateral Reading: What is lateral reading?*. [online] Available at: <https://library.nwacc.edu/lateralreading>
3. Sccollege.edu. 2022. *Internet Search*. [online] Available at: <https://www.sccollege.edu/Library/Pages/InternetSearchEngines.aspx>
4. Library.nwacc.edu. 2022. *LibGuides: Fake News vs. Real News: Tips for Evaluating Information*. [online] Available at: <https://library.nwacc.edu/fakenews/evaluating>
5. Psychology Today. 2022. *10 Ways to Spot Fake News*. [online] Available at: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/thoughts-thinking/201910/10-ways-spot-fake-news>
6. Sjcc.libguides.com. 2022. *LibGuides: Evaluating Resources Using the SIFT Method: SIFT Method*. [online] Available at: <https://sjcc.libguides.com/c.php?g=1186667&p=8678805>
7. Libguides.salemstate.edu. 2022. *Research Guides: ACT UP - Evaluation Method: Evaluating sources*. [online] Available at: <https://libguides.salemstate.edu/c.php?g=1236214&p=9046150>
8. Guides.lib.lsu.edu. 2022. *Research Guides: ENGL 1001: English Composition Research Strategies: ACT UP Method*. [online] Available at: https://guides.lib.lsu.edu/ENG1001/ACT_UP

MODUŁ 5: Skuteczne korzystanie z mediów

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Skuteczne korzystanie z mediów jest ważnym punktem we wspieraniu dorosłych w analizowaniu informacji, aby mogli być bardziej odporni na fałszywe wiadomości i dezinformację oraz wyposażaniu ich w narzędzia (aplikacje mobilne) do analizowania fałszywych wiadomości.

Skuteczne korzystanie z mediów oznacza możliwość zarówno analizowania otrzymywanych informacji, jak i bycia aktywną i zaangażowaną częścią procesu komunikacji, pomagając ograniczyć podatność na zagrożenia, ale także przeciwdziałając nadmiernie ostrożnej postawie dystansu, która prowadzi do samowykluczenia.

Celem tego modułu jest zatem zapoznanie uczącego się z podstawowymi pojęciami komunikacji i krytycznego myślenia, tak aby z pomocą mediów, uczestnik, rozumiejąc je, był w stanie zastosować je w praktyce, a tym samym zwiększyć swoje umiejętności korzystania z mediów i krytycznego spojrzenia.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Pod koniec tego modułu uczestnik opanuje następujące umiejętności:

- Kluczowe koncepcje dotyczące skutecznego korzystania z komunikacji i mediów
- Teoretyczne i praktyczne modele skutecznego podejścia do mediów
- Narzędzia do rozpoznawania skutecznego źródła informacji.

2. TREŚĆ NAUCZANIA

W ciągu ostatnich dwudziestu lat Internet, a zwłaszcza pojawienie się sieci społecznościowych, były prawdziwą rewolucją w ludzkiej społeczności. Zmiany, które przyniosła ta rewolucja, mają ogromny wpływ i są wszechobecne w każdym obszarze życia człowieka. Jeśli się zastanowimy, większość usług, które wcześniej wymagały bezpośredniego kontaktu, jest obecnie przekazywana za pośrednictwem Internetu.

Zjawisko to dotyczy nie tylko wiadomości, ale także usług i akredytacji prawnych.

Czy społeczeństwo jako całość jest w stanie dostosować się do tych wszystkich zmian?

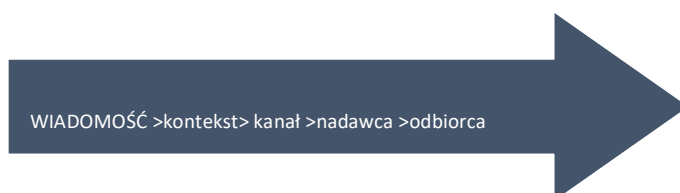
Niestety, Internet i komunikacja cyfrowa, które na początku wydawały się obiecywać prawdziwą demokratyzację komunikacji, ponieważ mogły dać głos każdemu, doprowadziły do głębokich różnic w zależności od wieku, wykształcenia i poziomu umiejętności cyfrowych każdej osoby. Ponieważ sama edukacja, z jej potencjałem do rozwoju ludzi, odbywa się obecnie za pośrednictwem mediów cyfrowych, istnieje ryzyko,

że luka ta nie zostanie zniwelowana, przyczyniając się do wyraźnego podziału między tymi, którzy są w stanie komunikować się cyfrowo, a tymi, którzy nie są w stanie tego zrobić.

Aby wypełnić tę lukę i pomóc osobom z mniejszymi szansami na zdobycie podstawowych umiejętności potrzebnych do korzystania z mediów (tradycyjnych i nowych), konieczne jest rozpoczęcie od podstawowej umiejętności rasy ludzkiej, zdolności do komunikowania się za pomocą skodyfikowanego i złożonego języka.

Działanie to będzie również przydatne w przeciwdziałaniu kontrkulturze alienacji i samowykluczenia, do której ci ludzie coraz częściej się uciekają i która na poziomie behawioralnym stanowi barierę na drodze do pełnej integracji.

Jeśli w dzisiejszym świecie komunikacja, nawet oficjalna, przekroczyła granice języka pisanego i wykorzystuje dźwięki i obrazy, należy znać elementarne zasady składni.

2.1. ZARYS KOMUNIKACJI ZASTOSOWANY DO KOMUNIKACJI CYFROWEJ

2.1.1. Teoria komunikacji:

Klasyczny schemat komunikacji ma zastosowanie w komunikacji społecznej i cyfrowej. Poniższa tabela przedstawia porównanie element po elemencie, podkreślając podobieństwa i różnice.

ELEMENT	ZNACZENIE	KOMUNIKACJA	KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I CYFROWA
NADAWCA	(kto przekazuje informacje)	Osoba, instytucja, organizacja	
ODBIORCA	(kto otrzymuje informacje)	Publicznie znane, określone	Nieznana publiczność, bez ograniczeń Informacje, pomysły, opinie
KOMUNIKAT	(to, co przekazuję)	Informacje, pomysły, koncepcje, opinie	

ELEMENT	ZNACZENIE	KOMUNIKACJA	KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I CYFROWA
KONTEKST	(sytuacja, w której zachodzi komunikacja)	Pod kontrolą	Poza kontrolą
KANAŁ	(w jaki sposób odbywa się transmisja wiadomości)	Określony (radio, telewizja, gazety, książki)	Wiele z nich jest nieokreślonych, ponieważ kanały są naczyniami służącymi do komunikacji, które działają dla siebie nawzajem jako płyta rezonansowa.
REFERENT	(motyw komunikatu, temat)	Zdefiniowane źródła, określony poziom wiedzy, autorytatywność przekazu	Niekończące się zasoby, wszystkie poziomy jakości, każdy może wyrazić swoją opinię
KOD	(język)	Zdefiniowany, możliwy do zidentyfikowania, regulowany przez zasady i zwyczaje	Nieokreślony, multimedialny, w zależności od kanału, odbiorcy i celu

Staje się jasne, że gdy istnieje znaczna różnica między komunikacją przed i po cyfryzacji, nieokreśloność i złożoność wzrastają, a wraz z nimi pojawia się ryzyko, które należy interpretować zarówno z pozycji NADAWCY (ryzyko niezdolności do prawidłowego przekazania wiadomości - co? komu? Kiedy? Gdzie? Dlaczego?), jak i ODBIORCY (ryzyko, że nie będzie w stanie zrozumieć komunikatu w odpowiedni sposób - co? Czy to dla mnie? Kiedy? Gdzie? Z jakiego powodu?).

Ta złożoność ma jeszcze większy wpływ, gdy weźmie się pod uwagę, że media społecznościowe przeniosły znaczenie komunikacji jako rozmowy na najwyższy poziom.

Z tego punktu widzenia oczywistym jest, jak nieufność i wynikające z tego odrzucenie jest generowane w stosunku do mediów społecznościowych, w których przepływ komunikacji jest szybki (frenetyczny), niebezpieczny i nieokreślony, wywołując strach przed niezrozumieniem, nieporozumieniem i rozważeniem lub byciem źle zrozumianym, niezrozumianym i oszukanym.

Droga do integracji nie jest tak zgodna z utrzymywaniem bezpiecznego dystansu, jak zdolność do zrozumienia i opanowania mechanizmów komunikacji w celu świadomego uczestnictwa.

Komunikowanie się za pomocą mediów społecznościowych nie jest dziś zwykłym przekazywaniem wiadomości, ale inicjowaniem rozmowy, w której informacje zwrotne są potencjalnie tak samo cenne, jak komunikacja, z której pochodzą. W praktyce osoba komunikująca się (NADAWCA) oczekuje polubień, komentarzy i udostępnień, na które może odpowiedzieć.

2.2. MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE I TEORIA KONWERSACJI

W komunikacji, która jest zgodna z modelem konwersacyjnym, warto rozważyć Cztery Maksymy Konwersacyjne, które Herbert Paul Grice (1913 - 1988) zidentyfikował jako główne zasady skutecznej komunikacji. Chociaż maksymy te zostały opracowane przez Grice'a, filozofa i lingwistę, w celu regulowania wymiany werbalnej w towarzystwie, inspirowanej zasadą współpracy między jednostkami, można je z powodzeniem zastosować w złożonym świecie komunikacji, takim jak komunikacja cyfrowa.

W tym kontekście mogą one być wykorzystywane w szkoleniach, aby zapewnić skuteczną strukturę interpretacyjną.

Grice jest znany ze swojej "Teorii implikacji konwersacyjnych" i sformułowania "Zasady współpracy". Zgodnie z teorią Grice'a, każdy rozmówca, aby być skutecznym w rozmowie, musi przyczynić się do wymiany komunikacyjnej poprzez przestrzeganie czterech maksym:

- o **Maksyma ilości:** zaoferowanie wkładu, który zaspokoi prośbę lub potrzebę informacji w sposób odpowiedni do celów dyskursu; nie należy dostarczać więcej informacji niż jest to konieczne;
- o **Maksyma jakości:** oferowanie prawdziwego wkładu; nie mów rzeczy, które uważasz za fałszywe i na które nie masz odpowiednich dowodów;
- o **Maksyma stosunku:** być istotnym;
- o **Maksyma sposobu:** komunikaty powinny być jasne, unikać dwuznaczności i niejasności wypowiedzi, zwięzłe i uporządkowane.

Dla Grice'a rozmowa zaczyna się tam, gdzie istnieje współpraca między podmiotami.

2.3. JAK MOŻEMY WYKORZYSTAĆ CZTERY MAKSYM Y KONWERSACJI W EDUKACJI?

Po krótkim wyjaśnieniu, w jaki sposób i dlaczego komunikacja społeczna jest podobna do rozmowy i jakie są cztery maksymy konwersacyjne, wykładowca prosi uczestników o pracę w małych grupach (4 lub 5 osób) i przydziela każdej grupie zadanie zainicjowania komunikacji na znany im temat (może to być wynik zawodów sportowych, premiera filmu, organizacja wycieczki). Inicjacja komunikacji musi być zgodna z 4 maksymami Grice'a.

Po powrocie na zebranie plenarne każda grupa po kolei przedstawia swój komunikat (ustnie lub pisemnie na wybranym przez siebie plakacie), a pozostałe grupy uczestniczą w wymianie, rozpoczynając rozmowę. Każdy członek klasy może zgłosić naruszenie, jeśli

je zauważy. Pod koniec dyskusji moderator zaprasza uczestników na sesję refleksji na temat przeprowadzonej rozmowy.

Celem tego działania jest przybliżenie uczestników do aktywnego, świadomego i znormalizowanego korzystania z komunikacji. Wymiar grupowy pozwala na zabawną atmosferę, która pomaga ludziom uczyć się razem i od siebie nawzajem. Istotne jest, aby moderator promował współpracę i nieoceniający klimat.

2.4. EDUKACJA MEDIALNA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA.

Kiedy mówimy o edukacji medialnej, mamy na myśli:

- o edukacja medialna (rozumiana jako użyteczne narzędzia w procesach nauczania i jako część doświadczenia uczniów z mediami)
- o edukacja medialna (tj. krytyczne rozumienie tekstów i systemu medialnego w celu umożliwienia uczniom krytycznego i świadomego korzystania z nich).

Te dwa sposoby rozumienia edukacji medialnej przyczyniają się do nabywania podstawowych umiejętności cyfrowych poprzez pośredni i bezpośredni proces komunikacji medialnej, zwłaszcza komunikacji cyfrowej.

Niezależnie od tego, czy mówimy o edukacji medialnej, czy edukacji medialnej, uczenie się ma na celu połączone i organiczne nabycie umiejętności skutecznej komunikacji i krytycznego myślenia.

Umiejętności skutecznej komunikacji i krytycznego myślenia są kluczowe dla tworzenia wiarygodnych i odpowiedzialnych wiadomości, jeśli jesteśmy w pozycji NADAWCY i identyfikacji oraz weryfikacji, jeśli jesteśmy w pozycji ODBIORCY.

Wiarygodność newsa (w formie postu, artykułu, informacji) opiera się na sprawdzeniu trzech podstawowych aspektów:

- o Treści,
- o Formy,
- o Uznania.

2.5. ZASADY KOMUNIKACJI: MODEL LASSWELLA

Aby skutecznie korzystać z mediów, zarówno w fazie nadawania, jak i odbierania wiadomości, konieczne jest odwołanie się do innego "klasycznego" modelu komunikacji: modelu "5W".

Model ten został opracowany przez Lasswella, politologa należącego do szkoły chicagowskiej, i przedstawia liniową strukturę, która pozwala zinterpretować proces komunikacji.

Chociaż model ten został opracowany przez Harnolda D. Lasswella w 1948 roku, w czasie, gdy nikt nie mógł sobie nawet wyobrazić cyfrowej rewolucji komunikacyjnej i wpływu mediów społecznościowych, jest on skuteczny, a nawet podkreśla całą swoją wartość właśnie w entropijnym środowisku, które wyraża dzisiejsza komunikacja.

"Wygodnym sposobem na opisanie aktu komunikacji jest udzielenie odpowiedzi na następujące pytania: Kto mówi co i jakim kanałem, do kogo i z jakim skutkiem?"

Dzięki tej krótkiej i skutecznej definicji Lasswell identyfikuje wszechstronny model, który jest ważny we wszystkich obszarach komunikacji, w tym także tych przyszłych.

Paradygmat ten opiera się na założeniu, że komunikacja (i propagacja wiadomości) pełni trzy funkcje społeczne: nadzoru, korelacji i transmisji. Media w koncepcji Lasswella miały mieć wpływ na idee i przekonania ludzi, co jest niezwykle aktualną kwestią, biorąc pod uwagę obecną wszechobecność informacji.

Tworzenie skutecznej komunikacji i w konsekwencji odbieranie skutecznej komunikacji oznacza odpowiadanie na pytania:

- o kto?
- o co mówi?
- o w jaki sposób?
- o do kogo?
- o z jakim skutkiem?

2.6. PRZEMYŚLENIA NA TEMAT MODELU HAROLDA LASSWELLA W ODNIESIENIU DO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Model Lasswella koncentruje się na tym, kto aktywuje proces komunikacji (nadawca) i tworzy wiadomość. Ponieważ model komunikacji społecznej, jak opisano powyżej, pod wieloma względami pokrywa się z konwersacją, oczywiste jest, że wszystkie strony uczestniczące w procesie komunikacji muszą odpowiedzieć na "5W", jeśli ma być prowadzona skuteczna komunikacja.

Reagowanie na "5W" nawet podczas komentowania wiadomości jest ważnym sposobem przeciwdziałania dzisiejszemu szaleństwu komunikacji społecznej.

Oto zastosowanie modelu Lasswella do komunikacji społecznej o charakterze rozpowszechniania.

Jeśli nadaję:

- o Kto? W jakim charakterze przekazuję te wiadomości? "Jestem ekspertem w tej dziedzinie"
- o Co mówi? Jaka jest treść i co jest ważne?
- o W jakim medium? Jakie medium wybieram aby opublikować post/artkuł/komentarz/wiadomość i na jakiej platformie chcę się komunikować?
- o Do kogo? Kim są odbiorcy mojej komunikacji? Klienci? Eksperci? Studenci?
- o Z jakim skutkiem? Czy chcę uczyć? Czy chcę pokazać swoją wiedzę? Czy chcę otworzyć kanały dyskusji? Czy chcę sprzedać produkt lub usługę??

Jeśli odbieram:

- o Kto? Kto pisze? Jakie są jego kompetencje?
- o Co mówi? Jaka jest treść i co jest ważne?

- o W jakim medium? Jakie medium wybrał/wybrała do opublikowania posta/artykułu/komentarza/wiadomości i na jakiej platformie?
- o Do kogo? Do kogo jest skierowana? Czy to wiadomość dla mnie?
- o Z jakim skutkiem? Co chce osiągnąć?

KTO	KOMUNIKATOR/NADAWCA	BADANIE NADAWCY
powiedz co	WIADOMOŚĆ	Badanie zawartości
na jakim kanale	KANAŁ	Zapytania mediów
komu	CEL/ODBIORCA	Badanie odbiorców
z jakim skutkiem	WPŁYW	Badania skutków

Jeśli oryginalny model Lasswella przedstawia komunikację jako jednokierunkową ulicę, która nie uwzględnia informacji zwrotnej od odbiorcy, w zastosowaniu tego modelu do komunikacji społecznej, która obecnie wpływa na wszystkie nasze interakcje, nie możemy nie uznać informacji zwrotnej za integralny element samej komunikacji, zdolny do jej ukierunkowania i zdefiniowania jej rozwoju.

Przeważnie asynchroniczny tryb tej wymiany kieruje nas w stronę modelu, który mnoży nadawców. Znaczenie i zrozumienie własnej pozycji w odniesieniu do wiadomości ma fundamentalne znaczenie w budowaniu skutecznej komunikacji.

2.7. JAK MOŻEMY WYKORZYSTAĆ TEORIĘ "5W" W NAUCZANIU?

Propozycja jest taka, aby uczestnicy eksperymentowali z teorią 5W. Prowadzący prosi uczestników o pracę w małych grupach (po 4 lub 5 osób) i przydziela każdej grupie zadanie "realizacji" komunikacji społecznej.

Temat jest wspólny dla wszystkich grup: rozmowa o szkoleniu, w które są aktualnie zaangażowani. Jest to jedyny element wspólny dla wszystkich, ponieważ każda mała grupa będzie miała arkusz zawierający te informacje:

- o Kto? To znaczy, kto jest autorem wiadomości
- o Do kogo? Tzn. do kogo adresowana jest wiadomość.
- o Co? Jaka jest wiadomość/informacja?
- o Aby osiągnąć jaki efekt? Możliwy wybór, np. dawanie świadectwa / przekonywanie / opowiadanie / dzielenie się emocjami.
- o Jakimi kanałami? Który kanał społecznościowy spośród Facebook, LinkedIn, Instagram, e-mail, WhatsApp i jaki język (pisanie, wideo, audio itp.)?
- o Element zaskoczenia wyrwany z kontekstu, który musi być zawarty w wiadomości.

Ostatni element funkcjonuje jako ograniczenie i służy do aktywowania procesu twórczego i rozwiązywania problemów poprzez zapobieganie nadmiernemu opieraniu się uczestników na z góry przyjętych konwencjach.

Grupy mają 15 minut na realizację komunikacji społecznej. Kiedy skończą, na sesji plenarnej każda grupa zilustruje swoją pracę, a uczestnicy spoza grupy zostaną poproszeni o zidentyfikowanie "5W" komunikatu.

Ta faza na sesji plenarnej jest zazwyczaj bardzo zabawna, pełna obserwacji i żartów. Jest to moment, w którym wykładowca może wnieść pewne informacje techniczne i te dotyczące zarządzania.

2.8. KRYTYCZNE MYŚLENIE I MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

Jeśli przestaniemy obserwować nasze własne zachowanie lub zachowanie osób, z którymi najczęściej spotykamy się w naszym codziennym życiu, czy to członków rodziny, czy współpracowników, nie możemy nie zauważyć przestrzeni, jaką media społecznościowe zajmują w naszym życiu. Ciągły i masowy dostęp do informacji za pośrednictwem urządzeń nie ma już ograniczeń czasowych ani kontekstowych: jesteśmy stale wystawieni na różne dane i informacje, które w pewien sposób warunkują nasz stan umysłu i przyczyniają się do kształtowania naszego myślenia o tym, co dzieje się na świecie lub obok nas.

Kilka badań potwierdza, że ciągłe korzystanie z Internetu osłabia nasze krytyczne myślenie. Najwyraźniej niektóre aspekty Internetu nie pomagają rozwijać tej umiejętności, wręcz przeciwnie, osłabiają ją. Nie jest to hipoteza, której się obawiamy, ale wniosek, który wynika z analizy. Sieć działa w ramach logiki, która rzecz jasna ma swoje konsekwencje.

Jak to się dzieje? Wiele funkcji, usług lub przestrzeni w sieci, od wyszukiwarek po sieci społecznościowe, działa w oparciu o algorytmy. Zasadą jest "dopasowanie" do zainteresowań i preferencji użytkownika. Z czasem jednak ograniczają one doświadczenia internautów w sieci.

Przejdźmy do szczegółów. W przeszłości toczyło się już wiele dyskusji na temat zjawiska znanego jako "agenda setting", tj. siły mediów do filtrowania i manipulowania informacjami poprzez skupianie uwagi użytkowników wyłącznie na z góry określonych tematach, ukierunkowując w ten sposób zbiorową opinię. Podobny, ale bardziej wyrafinowany proces ma miejsce w sieciach społecznościowych, kanałach, na których każdego dnia publikowane i udostępniane są miliony różnych rodzajów treści: algorytm oparty na znaczących interakcjach jest wykorzystywany do filtrowania wiadomości, które pokazują użytkownikowi tylko te treści, z którymi wchodził w interakcję i wobec których wykazał zainteresowanie.

Tryb ten, pozornie skuteczny i funkcjonalny, tworzy coraz bardziej stłumioną i ograniczoną wirtualną strefę komfortu. W ten sposób powstaje tak zwana "bańka filtrująca": użytkownicy wyświetlają wiadomości na swoim kanale, algorytmy proponują podobne treści, a jednostki znajdują się w bańce, w której mają dostęp tylko do informacji, które potwierdzają ich własne przekonania.

Na początku ustalamy własną "agendę" zainteresowań, ale wkrótce nasza zdolność podejmowania decyzji przechodzi na algorytm, który zamyka nas w tej bańce, aby

doświadczenie w mediach społecznościowych było jak najbardziej satysfakcjonujące i długotrwałe.

Proces ten daje impuls do powstania kolejnego zjawiska: "komory echa". Komora echa odnosi się do sytuacji, w której dana osoba otrzymuje szereg informacji lub pomysłów w Internecie, które wzmacniają jej punkt widzenia, bez dostępu do innych zasobów, które mogłyby zapewnić inną perspektywę, a tym samym bardziej obiektywny pogląd na sytuację.

Konsekwencje są wykładnicze: po pierwsze, postępująca izolacja z powodu usztywnienia i ograniczenia tematów, na które się wystawiamy działa tak, jakby nasze zainteresowania zostały podskórnie zaszczipione, eliminując wszelkie bodźce pobudzające ciekawość, otwartość na nowe tematy i proaktywne poszukiwanie informacji.

Media społecznościowe stają się narzędziami masowego rozpraszania uwagi, które ukrywają ważne informacje przed naszym wzrokiem.

Rezultatem jest osłabienie krytycznego myślenia.

Istnieją trzy główne sposoby działania Internetu w tym zakresie.

1. Informacje znalezione w Internecie potwierdzają nasze opinie.

Kiedy szukamy określonego słowa w Internecie, wyszukiwarka aktywuje szereg parametrów opartych na informacjach, które wcześniej zebrała na nasz temat. W ten sposób pierwsze strony, które pojawiają się na liście, to te, które odwiedzamy najczęściej lub które zawierają informacje, z którymi zwykle się zgadzamy. Nie trzeba dodawać, że znaczna ilość materiałów jest pomijana podczas wyszukiwania.

Coś podobnego dzieje się w sieciach społecznościowych. Gdy tylko się zalogujemy, na pierwszym planie widzimy posty osób, z którymi zwykle wchodzimy w interakcje i które zasadniczo myślą w podobny sposób do nas. Nie zdając sobie z tego sprawy, nasz krąg znacznie się skurczył.

Algorytmy niepostrzeżenie wpychają nas w ideologiczny świat, który potwierdza nasze opinie. Unikają kontaktu z informacjami i ideami, które są sprzeczne z naszymi własnymi, dając nam ograniczony obraz otaczającej nas rzeczywistości. Jesteśmy przekonani, że znamy rzeczywistość, nie zdając sobie sprawy, że jesteśmy zachęcani do zobaczenia tylko jej wycinka. Jest to pierwszy powód, dla którego Internet ogranicza nasze krytyczne myślenie.

2. Internet zachęca do narcyzmu i zmniejsza zdolności krytyczne.

Sieci społecznościowe stworzyły nowy rodzaj uzależnienia, uzależnienie od "lajkowania". Nie robimy tego świadomie, ale za każdym razem, gdy publikujemy, w taki czy inny sposób oczekujemy reakcji naszych znajomych, zatwierdzenia tego, co opublikowaliśmy. Jeśli nikt tego nie robi, jesteśmy sfrustrowani, a nawet wątpimy w słuszność naszych myśli.

Nauka mówi, że "lubię to" aktywuje wydzielanie dopaminy i działa jako mechanizm nagrody. Polubienia sprawiają, że czujemy się dobrze, ponieważ oznaczają akceptację

przez społeczność. Może to stać się problemem, gdy to uzależnienie kształtuje nasze pomysły lub słowa, a my nie zdajemy sobie z tego sprawy.

Innym sposobem, w jaki Internet osłabia zdolność krytycznego myślenia, jest przekształcanie naszego ego w produkt konsumpcji społecznej i ciągłe poszukiwanie aprobaty. Sprzeciw może oznaczać opuszczenie grupy, konieczność stawienia czoła odrzuceniu lub krytyce. Strach przed konsekwencjami może silnie warunkować nasze myślenie.

3. Zachęca do nieistotnych relacji społecznych.

Istnieją różne sposoby interakcji online: sieci społecznościowe, ale także fora, czaty itp. Sieć daje nam złudne poczucie, że nie jesteśmy sami, w rozmowie, która wydaje się być pozbawiona ładu i składu. Ten niekończący się dialog obraca się wokół tematów, które stają się "powszechne". Czy nam się to podoba, czy nie, tematy te muszą być poruszane.

Stopniowo Internet sprawia, że kontakt fizyczny staje się zbędny. Interakcje internetowe zawsze wiążą się z tą samą pozycją: siedzącą i przed ekranem. Obie sytuacje mają wpływ na ciało i mózg.

Ruch stymuluje inteligencję, kontakt fizyczny zwiększa zdolność do odczuwania empatii, wzajemnej wymiany i sympatii. Internet skłania nas do przystosowania się, dobrowolnie i potulnie, do nowych sposobów nawiązywania relacji z innymi, odsuwając nas od bezpośredniego doświadczenia prawdziwego życia. Istnieje ryzyko, że zaczniemy postrzegać świat przez wąskie i ograniczone ramy: ekran naszego komputera.

Przyzwyczailiśmy się do bezprecedensowego lenistwa intelektualnego: zadowolamy się dostarczaniem nam informacjami bez sprawdzania źródła, bez szukania krytycznego głosu spoza tłumu. Ćwiczymy myślenie, że nasza opinia jest prawdziwa i niepodważalna, ponieważ jest wzmocniona i udowodniona przez masę wiadomości, tracąc w ten sposób zdolność do podważania własnych opinii.

Rozwiązaniem, jak zawsze, jest świadomość i umyślność: Internet jest bardzo potężnym narzędziem służącym ludzkości, ogromnym zasobem, którego nie można jednak uznać za wyczerpujący. Musimy być wykształceni, zorientowani i przygotowani na niewyczerpane cyfrowe źródło płynące z naszych ekranów, tylko wtedy technologia będzie atutem, a nie zagrożeniem.

2.9. JAK MOŻEMY PROMOWAĆ ROZWÓJ KRYTYCZNEGO MYŚLENIA?

Ludzie, którzy nie rozwinęli umiejętności krytycznego myślenia, zazwyczaj zadowolają się elementarnymi wyjaśnieniami zgodnymi z ich własnymi uprzedzeniami i uprzedzeniami poznawczymi, przedkładając slogany nad argumenty i bezkrytyczną akceptację nad dogłębne badanie i weryfikację źródeł.

Od użytkownika Facebooka, który udostępnia fake newsy, po wielkiego menedżera, który podejmuje pochopne decyzje bez kwestionowania danych, którymi dysponuje, osoby z niewystarczająco wykształconą umiejętnością krytycznego myślenia mogą poważnie zaszkodzić sobie i innym.

Powyższe prowadzi nas do pojęcia "analfabetyzmu funkcjonalnego", tj. niezdolności do prawidłowej interpretacji tekstów i komunikatów wykazywanej przez osoby uczące się, które teoretycznie powinny być w stanie zrozumieć i zweryfikować przedstawiane im informacje.

Coraz większa część populacji szkolnej unika złożoności, postrzegając ją raczej jako zagrożenie niż wyzwanie, co prowadzi społeczeństwo do regresji o niepokojących zarysach. Najlepszym sposobem na przeciwdziałanie tej tendencji jest przyjęcie i rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia oraz stosowanie ich do wyzwań życia codziennego i zawodowego.

Aby rozwinąć krytyczne myślenie, kluczem do całej operacji jest obiektywizm podmiotu. Krytyczny myśliciel musi być w stanie porzucić własne uczucia, uprzedzenia i interesy, aby dążyć do jak najbardziej obiektywnego i realnego poglądu opartego na faktach i kontekście. Umiejętność kwestionowania uprzedzeń i przyjmowania nowych perspektyw w imię bezstronności jest w rzeczywistości jednym z podstawowych wymagań dla tych, którzy chcą poddać próbie swoje krytyczne myślenie.

3 punkty widzenia przydatne do rozwijania krytycznego myślenia:

1. Rozpoznaj swoją stronniczość... i odłóż ją na bok!

Stronniczość, znana również jako "zniekształcenia poznawcze", obejmuje uogólnianie, uprzedzenia, polaryzację (postrzeganie rzeczy tylko jako czarne/białe, dobre/złe) i tak zwaną "selektywną uwagę", czyli tendencję do wybierania tylko tych części dyskursu, które wspierają nasze przekonania i opinie. Pierwszym krokiem do zrozumienia, jak rozwijać krytyczne myślenie, jest zaakceptowanie faktu, że wszyscy mamy uprzedzenia i jesteśmy w stanie odsunąć je na bok.

2. Ćwicz proaktywność

Bycie proaktywnym oznacza odgrywanie aktywnej roli w naszym życiu i bycie siłą napędową zmian, które chcielibyśmy zobaczyć na świecie. Alternatywa? Życie jako "aktorzy", którzy reagują wyłącznie na to, co się z nimi dzieje, ograniczając się do dostosowywania naszego zachowania w trybie "w reakcji na coś", a nigdy naszego "wyjścia z inicjatywą".

Po co cierpieć z powodu zmian, jeśli możemy być ich autorami? Ćwiczenie proaktywności oznacza wystawienie własnego umysłu w służbie osobistego i zbiorowego postępu, a także pomaga nam stać się bardziej konkurencyjnymi na rynku pracy.

3. Poszerz swoje horyzonty

Kiedy stajesz przed trudnym problemem lub wyborem, spróbuj wyjść poza wnioski, które automatycznie tworzy Twój umysł. Zastanów się, co zrobiłaby inna osoba i co pomyślałby ktoś z zewnątrz. Przyjmij ich perspektywę, a zdasz sobie sprawę, że do tego

samego problemu i wyboru można podejść na wiele różnych sposobów, o których prawdopodobnie byś nie pomyślał/a.

Zawsze kwestionuj wszystko i zagłębiaj się w wiadomości, opinie i komentarze, aby zachować przy sobie tylko te informacje, które odpowiadają rzeczywistości.

Ogólnie rzecz biorąc, osoba, która trenuje swoje krytyczne myślenie, jest mniej podatna na manipulację, podejmuje bardziej świadome decyzje i jest w stanie rozwiązywać problemy i konflikty w bardziej skuteczny i oryginalny sposób, ponieważ krytyczne i kreatywne myślenie często ze sobą współpracują. Zastosujmy te dwa podejścia do tej samej dobrze znanej zagadki: mężczyzna spada z 40-piętrowego budynku i przeżywa - jak to możliwe?

Używając krytycznego myślenia, możemy poszukać możliwości, które mogłyby wyjaśnić to dziwne zdarzenie:

- o mężczyzna mógł spaść na materac umieszczony tam przez strażaków,
- o upadek mógł zostać złagodzony przez szereg przeszkód, które go spowolniły.

Z drugiej strony, wykorzystując kreatywne myślenie, możemy zbadać sprawę, szukając możliwych błędów logicznych:

- o budynek ma 40 pięter, ale nikt nie powiedział, że mężczyzna spadł z najwyższego;
- o był aktorem w filmie akcji, który, na jego szczęście, miał na sobie spadochron.

Połączenie tych dwóch umiejętności miękkich może pomóc Ci zebrać znacznie szerszy, bardziej zróżnicowany i nietypowy zakres rozwiązań niż tym, którzy wykorzystują tylko bezkrytyczne, wertykalne myślenie.

2.10. SKŁADNIA I ZASADY SKUTECZNEJ KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ - MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE NIE SĄ TAKIE SAME

Celem ostatniej części rozdziału "Skuteczne korzystanie z mediów" jest wzbogacenie wiedzy na temat kanałów mediów cyfrowych i społecznościowych jako integralnej części "kontekstu" nowoczesnego procesu komunikacji.

Ponieważ nie będzie możliwe zbadanie wszystkich istniejących platform, które nadal pojawiają się w cyfrowym świecie, podręcznik będzie odnosił się do tych, które są najbardziej znane i najbardziej odpowiednie dla docelowych odbiorców projektu, jednocześnie dostarczając dowodów na metodę działania, którą można krytycznie zastosować do innych platform.

Prezentacja kanałów społecznościowych i cyfrowych przebiega według powtarzającego się schematu, którego strukturę wyjaśniamy tutaj:

- Krótka historia
- Jaki rodzaj komunikacji
- Niektóre zasady składni
- Typowe oszustwa i zagrożenia, na które należy uważać.

Zacznijmy od definicji mediów społecznościowych:

Najbardziej powszechnie akceptowaną definicją mediów społecznościowych jest ta podana przez Andreasa Kaplana i Michaela Haenleina w ich artykule "Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media" (Użytkownicy świata, łączcie się! Wyzwania i możliwości mediów społecznościowych), dla których media społecznościowe to "grupa aplikacji internetowych, które tworzą ideologiczne i technologiczne podstawy Web 2.0 i umożliwiają tworzenie i wymianę treści generowanych przez użytkowników".

Cechą charakterystyczną jest zatem horyzontalność w tworzeniu i rozpowszechnianiu treści, w przeciwieństwie do wertykalności tradycyjnych mediów masowych.

Wszystkie podmioty projektu komunikacyjnego znajdują się na tym samym poziomie, a ten demokratyczny charakter zmienia tradycyjne role komunikacji, ponieważ każda wiadomość jest wielokierunkowa, tj. następuje przejście do transmisji "wielu do wielu" lub "równy z równym". "Monolog" staje się "dialogiem", rozmową między użytkownikami, mediami i firmami, nadawcą i odbiorcą, naprzemiennie w ciągłym przepływie ról, bez z góry określonych hierarchii.

Media społecznościowe stały się bardzo popularne, ponieważ umożliwiają ludziom korzystanie z Internetu w celu nawiązywania relacji osobistych lub biznesowych. Są one również określane jako treści generowane przez użytkowników ("user-generated content", UGC) lub media generowane przez konsumentów ("consumer-generated media", CGM).

Media społecznościowe cieszą się rosnącą popularnością od kilku dekad i są obecnie wyspecjalizowane według domen.

2.10.1. FACEBOOK

Facebook narodził się w 2004 roku z pomysłu kilku studentów Harvardu (USA), którzy chcieli stworzyć "sieć społecznościową" na uniwersytecie. Jednym z tych studentów był Mark Zuckerberg, który był w stanie przekształcić małą aplikację uniwersytecką w globalnie rozpowszechnioną sieć społecznościową, którą znamy dzisiaj.

Ślad jego początków pozostał w nazwie, która odnosi się do szkolnego rocznika, a Facebook to jego cyfrowa wersja: uczniowie mieszkający na kampusie mogli poznać się nawzajem dzięki osobistej plikowi pełnemu zdjęć i zindeksowanych informacji.

Od początku swojego istnienia Facebook znajdował się w centrum kontrowersji i spraw sądowych dotyczących wykorzystywania i pozyskiwania danych osobowych. Niemniej jednak, jego ekspansja była niepowstrzymana i od 2006 roku jest otwarty dla każdego, kto ukończył 13 lat.

Funkcjonalność Facebooka rosła z roku na rok również dzięki sprytniej polityce przejmowania konkurencyjnych firm i integrowania najważniejszych funkcjonalności.

Zuckerberg, począwszy od 2012 roku, przejął Instagram i Whatsapp. Obecnie, od 2018 roku, Facebook jest siecią społecznościową z największą liczbą aktywnych użytkowników, zarządzaną przez algorytm Facebooka, który wybiera treści wyświetlane użytkownikom, tworząc tak zwaną bańkę informacyjną..

Facebook musiał zapewnić środki przeciwdziałające fake newsom, które umożliwiałyby użytkownikom zgłaszanie fałszywych wiadomości i ich usuwanie po osiągnięciu odpowiedniej liczby negatywnych zgłoszeń.

W 2015 roku Facebook wprowadził emotikony, aby umożliwić bardziej szczegółową reakcję emocjonalną na statusy i wiadomości, poza polubieniami.

Jaki rodzaj komunikacji

Chociaż nadal jest to najpopularniejsza sieć społecznościowa z 2,797 miliardami aktywnych użytkowników miesięcznie, nie jest ona najbardziej pożądana przez młodą publiczność, która wydaje się preferować usługi takie jak TikTok czy Instagram. Obecność w mediach społecznościowych jest możliwa na dwa sposoby:

- Konto indywidualne,

2004, Luty

**2,797 miliarda
aktywnych
użytkowników
miesięcznie**

*Opracowane przez LABC na podstawie
obrazów Creative Commons*

- Strona organizacji, sprawy, projektu używana do celów marketingowych oraz promocyjnych i zarządzana przez jednego lub więcej indywidualnych użytkowników z przypisanymi rolami.

W przypadku kont indywidualnych główną funkcją pozostaje dzielenie się doświadczeniami i emocjami.

Istnieje kodeks etyczny, który jest akceptowany podczas rejestracji i który przewiduje zablokowanie użytkownika w przypadku naruszenia. Na przykład w 2021 r. konto Donalda Trumpa (nie tylko na Facebooku, ale także na innych kanałach społecznościowych) zostało zablokowane, ponieważ uznano, że wykorzystał on potencjał platformy do podżegania do przemocy, która doprowadziła do ataku na amerykański kongres.

Bardzo znany jest przypadek "Cambridge Analytics" ujawniony w artykule z 17 marca 2018 r. na łamach The New York Times i The Guardian: za pośrednictwem pozornie nieszkodliwej aplikacji ("This is your digital life") platforma umożliwiła niewłaściwe pozyskanie danych osobowych około 87 milionów użytkowników Facebooka, a na podstawie tych informacji wpłynęło na wyniki kampanii wyborczych Donalda Trumpa i Teda Cruza, ale także kampanii popierającej Brexit.

Niektóre zasady składni

Używany ton jest często poufny, teksty można wzbogacić o emotikony, aby podkreślić i wzmocnić przekaz. Możliwe jest dzielenie się aktywnościami, emocjami, wspomnieniami i opiniami. Każdy może napisać cokolwiek bez potrzeby sprawdzania źródeł.

Typowe oszustwa i zagrożenia, na które należy uważać

Facebook jest ogromnym wirtualnym placem, ważne jest, aby wiedzieć, że to, co możemy zobaczyć w kanale dostępnym dla naszego użytkownika, jest wynikiem działania algorytmu. Można więc odnieść wrażenie, że użytkownicy Facebooka mają takie same pomysły i zainteresowania jak my. Musimy być świadomi, że znajdujemy się wewnątrz bańki informacyjnej, która nie powinna gasić naszego pragnienia informacji.

Ponadto na Facebooku istnieje wiele fałszywych kont, które mogą prosić o naszą znajomość, zdobyć nasze zaufanie i próbować nas zmanipulować lub oszukać. Istnieje kilka dobrych zasad, których możemy przestrzegać przed nawiązaniem znajomości z użytkownikiem, który się z nami kontaktuje:

1. Przyznanie przyjaźni użytkownikom osób, które znamy w prawdziwym życiu,
2. Jeśli nie znamy użytkownika, który prosi o dołączenie do grona naszych znajomych, przeglądamy profil, jeśli jest bardzo pusty, z kilkoma zdjęciami, kilkoma być może powtarzającymi się postami i niewielką ilością wiadomości, prawdopodobnie jest to podróbka stworzona przez automatyczny program,
3. Jeśli ktoś prosi o pieniądze na jakiś cel za pomocą komunikatora internetowego, nie wysyłamy pieniędzy, a tym bardziej nie udostępniamy numerów kart kredytowych. Pamiętajmy, że istnieją inne sposoby finansowania szczytnych celów! Jeśli mamy wątpliwości, zwracamy się oficjalnymi kanałami.

2.10.2. LINKEDIN

Podczas gdy Facebook narodził się w środowisku uniwersyteckim, LinkedIn od momentu powstania w 2002 roku pokazał swoje powołanie jako usługa dedykowana sferze i rynkowi pracy.

Obecnie LinkedIn jest profesjonalnym serwisem społecznościowym rozpowszechnionym w ponad 200 krajach z 774 milionami użytkowników.

Jego twórca Reid Hoffman, absolwent kognitywistyki (1990) ze specjalizacją w filozofii (1993), z doświadczeniem zawodowym w dziedzinie technologii informatycznych, opracował już eWorld, nieudaną profesjonalną sieć społecznościową dla Apple Computer w 1994 roku. Po tym pierwszym nieudanym

doświadczeniu uruchomił swój pierwszy start-up SocialNet.com, stronę internetową zdolną do łączenia ludzi o podobnych zainteresowaniach, która była prawdziwym prekursorem dzisiejszych sieci społecznościowych. Niestety, czas jeszcze nie nadszedł, a Hoffman zmienił sektor i przyczynił się do stworzenia PayPal, usługi przelewów pieniężnych online, której najpierw został COO (szefem biura operacyjnego), a następnie wiceprezesem wykonawczym. W grudniu 2002 roku, po przejęciu PayPala przez Ebay, wraz z trzema byłymi kolegami i przyjacielem z liceum rozpoczął projekt LinkedIn.

Początkowym założeniem było łączenie firm i kandydatów, ale sieć społecznościowa ewoluowała, aby stać się wiodącą na świecie profesjonalną siecią mającą na celu zwiększenie produktywności i sukcesu.

LinkedIn to platforma społecznościowa przeznaczona dla profesjonalistów, oferująca możliwości nawiązywania kontaktów biznesowych, wyszukiwania i oferowania pracy online. Usługa jest dostępna na całym świecie w 24 językach.

Dziś LinkedIn to baza profesjonalnych profili, pierwsze miejsce, w którym rekruterzy szukają kandydatów i społeczność, do której musisz należeć, jeśli szukasz pracy.

Główne funkcje to:

- o publikowanie CV w celu znalezienia pracy;
- o udostępnianie wartościowych treści i projektów;
- o znajdowanie nowych klientów lub współpracowników;
- o bycie na bieżąco.

2002

**830 milionów
członków i ponad
58 milionów
zarejestrowanych
firm**

*Opracowane przez LABC na podstawie obrazów
Creative Commons*

Obeenie LinkedIn zatrudnia ponad 16 000 pracowników, posiada 33 biura w ponad 30 miastach i stosuje zróżnicowany model biznesowy, który jest w stanie dostosować się do różnych kontekstów krajowych.

Jaki rodzaj komunikacji

LinkedIn jest poświęcony wiadomościom o życiu zawodowym i firmach. Tematy osobiste lub rekreacyjne nie są udostępniane.

LinkedIn to poważne, nieco formalne miejsce cyfrowe, w którym należy unikać kontrowersji i niekonstruktywnych dyskusji. Z drugiej strony jest to miejsce pełne informacji i referencji dla tych, którzy chcą poszerzyć swoją wiedzę na dany temat.

Niektóre zasady składni

Ton jest profesjonalny, najlepiej unikać lub przynajmniej ograniczyć emotikony. Osobiste opinie muszą być poparte źródłami. Filmy są w większości instytucjonalne.

Typowe oszustwa i zagrożenia, na które należy uważać

Wielu użytkowników LinkedIn skarży się, że często nie otrzymują żadnej informacji zwrotnej na temat ich aplikacji na stanowisko opublikowane na LinkedIn. Zjawisko to można przypisać złemu zachowaniu firm, które zatrudniają zbyt mało kandydatów, którzy nie są dla nich interesujący. W innych przypadkach jest to kwestia ukrytych ogłoszeń wykorzystywanych przez dział HR do prowadzenia marketingu benchmarkowego na określonych stanowiskach.

Oprócz tych, które są złymi nawykami, istnieją prawdziwe oszustwa, takie jak kampania phishingowa, która w 2021 roku dotknęła LinkedIn, wysyłając fałszywe oferty pracy zawierające złośliwe oprogramowanie, które umożliwiała zdalną kontrolę nad komputerem.

Fałszywe oferty pracy dokładnie odpowiadały treści ostatniej proponowanej oferty pracy na profilu.

2.10.3. INSTAGRAM

Instagram jest jednym z najpopularniejszych mediów społecznościowych, z ponad miliardem aktywnych użytkowników.

Instagram odniósł tak powszechny sukces, że stworzył nowy zawód, jakim jest influencer, tj. nowy właściciel profilu z dużą liczbą obserwujących (liczoną w followersach) i z tego powodu zdolny do wpływania na opinie, nawyki i konsumpcję w społeczności, która go obserwuje.

Pierwsze zdjęcie udostępnione do testów na Instagramie datowane jest na 16 lipca 2010 r. i jest to zdjęcie przedstawiające psa jednego z jego twórców, Mike'a Kriegera i Kevina Systroma. 6 października 2010 r. aplikacja Instagram została uruchomiona po raz pierwszy.

Pierwotnym zamiarem było zaproponowanie mediów społecznościowych z funkcją współdzielonego albumu fotograficznego.

Jego ewolucja była tak znacząca, że w przypadku wielu funkcji służył jako przykład dla innych mediów społecznościowych: hashtagi (2011), udostępnianie wideo (2013), stories (historie) (2015-2016) i rolki (2020) po raz pierwszy pojawiły się na Instagramie i są obecnie obecne w prawie wszystkich kanałach społecznościowych. Ta standaryzacja i możliwość przenoszenia funkcjonalności jest również wynikiem przejęcia Instagrama przez Facebooka w 2013 roku.

Instagram opracował również duży zestaw poświęcony komunikacji, dotyczący zarówno wiadomości, jak i połączeń wideo.

Dziś z pierwotnego powołania Instagrama do tworzenia kolekcji zdjęć pozostało tylko logo. Obecnie Instagram jest potężnym kanałem komunikacji komercyjnej, szczególnie dla marek modowych lub związanych z wizerunkiem.

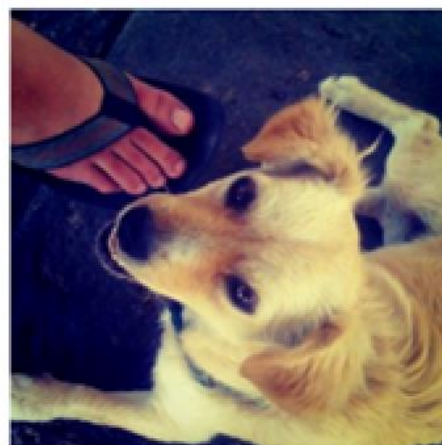
Każdego dnia na IG udostępnianych jest około 80 milionów zdjęć, a liczba polubień wynosi około 3,5 miliarda.

Jaki rodzaj komunikacji

**1,074 miliarda
aktywnych
użytkowników
miesięcznie**

2010, Październik

*Opracowane przez LABC na podstawie obrazów
Creative Commons*

Każda komunikacja na Instagramie zawiera co najmniej jedno zdjęcie. Ton jest mało poważny, dobrze jest wybrać krótką wiadomość, która jest skuteczna i bezpośrednio związana z treścią wizualną. Często tekst znajduje się częściowo w samym zdjęciu.

Niektóre zasady składni

Teksty nie mogą przekraczać 2200 znaków, ponieważ są przeznaczone jako podpisy do zdjęć. Najlepiej byłoby nie przekraczać 125 znaków, aby wiadomość była widoczna bez konieczności ponownego klikania. Ma to kluczowe znaczenie, ponieważ Instagram jest medium społecznościowym przeznaczonym głównie na smartfony.

Hashtagi na Instagramie powinny znajdować się po tekście oddzielonym od podpisu linią lub kropkami i powinny być starannie dobrane.

Są one bardzo przydatne, aby zwiększyć widoczność posta i dotrzeć do użytkowników, którzy mogą być zainteresowani danym tematem.

Instagram nie ma prawdziwego edytora tekstu (nie można zawijać ani zmieniać czcionki, z wyjątkiem dodatkowych narzędzi dla profesjonalistów).

Aby obejść to ograniczenie, warto użyć emotikonów lub napisać tekst w innej aplikacji (np. "notatki" na smartfonie), skopiować sformatowany tekst i wkleić go do podpisu postu na Instagramie.

Typowe oszustwa i zagrożenia, na które należy uważać

Tak rozpowszechnione media społecznościowe przyciągają nieuczciwych użytkowników i codziennie popełnianych jest wiele oszustw przeciwko najbardziej naiwnym użytkownikom. Jednym z nich jest ten, w którym użytkownik jest oznaczony w historii (stories) jako zwycięzca drogiego przedmiotu (na przykład najnowszego modelu iPhone'a). Dobrym pomysłem jest nie odpowiadać, zgłosić użytkownika i pod żadnym pozorem nie podawać swoich danych osobowych.

2.10.4. WHATSAPP

WhatsApp to komunikator internetowy, który został zintegrowany z popularnymi mediami społecznościowymi.

Jego twórcy, Jan Koum i Brian Acton, są byłymi pracownikami Yahoo, którzy aspirowali do dołączenia do zespołu Facebooka, zanim rozpoczęli swoją przygodę.

Pomysł na WhatsApp narodził się w 2009 roku, kiedy Jan Koum zaczął myśleć o stworzeniu aplikacji, która pozwoliłaby użytkownikom na prowadzenie rozmów ze znajomymi, współpracownikami, rodziną itp. Pierwsze fundusze w wysokości 250 000 dolarów pochodziły od przyjaciół z Yahoo.

Celem jest umożliwienie wolnej od zakłóceń, natychmiastowej i szybkiej komunikacji, bez gier i bez reklam.

Początki były na tyle trudne, że Koum miał ochotę się poddać.

W 2009 roku WhatsApp był dostępny w sklepie z aplikacjami dla iPhone'ów, a kilka miesięcy później gotowa była również wersja dla Blackberry.

Od tego czasu aplikacja rozwijała się wykładniczo i w 2013 roku miała już ponad 200 milionów użytkowników i zachęciła Facebooka do przejęcia jej za około 19 miliardów dolarów.

Inwestycja Zuckerberga spłaciła się sukcesem i w 2016 roku serwis ma ponad 1 miliard użytkowników i wciąż rośnie.

Koum i Acton pozostają za sterami, a logo jest takie samo, jak to, które zaprojektowali na początku.

Jaki rodzaj komunikacji

Umożliwia także pisemne czaty z kilkoma osobami poprzez tworzenie grup, wysyłanie obrazów i dokumentów, konferencje telefoniczne w dwójkach lub grupach. Jest to również popularne narzędzie do współpracy, które przyspiesza transfer informacji. Ma szeroko wykorzystywaną wersję na komputery.

Jest coraz częściej wykorzystywany w marketingu.

2009

**1,6 miliarda
aktywnych
użytkowników
w w ponad
180 krajach
na całym
świecie**

*Opracowane przez LABC na podstawie obrazów
Creative Commons*

Niektóre zasady składni

Brak konkretnych zasad dotyczących składni.

Typowe oszustwa i zagrożenia, na które należy uważać

Listy łańcuskowe znalazły nowy sposób rozpowszechniania, usprawniony przez łatwość, z jaką wiadomości mogą być przekazywane i udostępniane. Z tego powodu WhatsApp wprowadził limit 5 możliwych "przekierowań" na wiadomość i brak możliwości wielokrotnego przekazywania dalej.

Środki te zostały wprowadzone podczas pandemii, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się mistyfikacji na temat koronawirusa. Przekazywane wiadomości są oznaczone ikoną podwójnej strzałki.

2.10.5. E-MAIL

Narodziny Internetu zawdzięczamy projektowi ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network), który Departament Obrony Stanów Zjednoczonych zainicjował we wrześniu 1969 roku w celu ułatwienia komunikacji między różnymi departamentami.

Pierwsze doświadczenia z komunikacją online zostały opracowane w 1965 roku na MIT w Bostonie: program MAILBOX, który umożliwiał studentom wysyłanie wiadomości do swoich kolegów. Był to innowacyjny, ale prymitywny system z tamtego okresu.

To Ray Tomlinson, z zespołu ARPANET, wynalazł program, który pozwolił pracownikom agencji komunikować się, dając początek nowoczesnej poczcie e-mail.

1971

rozpowszechniony,
wszechobecny

*Opracowane przez LABC na podstawie obrazów
Creative Commons*

Pierwszy e-mail został wysłany w październiku 1971 roku, szybko wypierając telegraf (lata 30.) i teleks (lata 60.).

To sam Tomlinson wymyślił ślimaka, który służył do identyfikacji odbiorcy. Pierwsze adresy zostały skonstruowane jako username@nomecomputer.

Sukces ARPANET skłonił do rozwoju programu w celu ulepszenia usługi: w 1975 r. John Vittel zdał sobie sprawę z funkcjonalności organizowania wysyłanych wiadomości, a Shiva Ayyadura podzielił skrzynki na "wiadomości w skrzynce odbiorczej" i "wiadomości w skrzynce nadawczej".

Powstały pierwsze listy mailingowe, czyli grupy dyskusyjne wykorzystujące pocztę elektroniczną, a w 1980 roku wprowadzono emotikony.

Kiedy pojawili się pierwsi dostawcy usług internetowych, zakres poczty elektronicznej nie miał już żadnych granic.

Usługi poczty elektronicznej w ich wczesnych dniach bardzo różniły się od tych, które znamy i były inspirowane przez Microsoft Outlook (1992).

Od czasu pojawienia się Hotmail w 1996 roku, a następnie Yahoo Mail, poczta elektroniczna jest dostępna w sieci.

Obecnie, od 2007 roku, to Gmail dominuje na rynku, między innymi dzięki niedawnej integracji z dużym pakietem biurowym.

Ewolucją poczty elektronicznej jest certyfikowana poczta elektroniczna. Jest to aplikacja zdolna do tworzenia komunikacji, której towarzyszy legalny certyfikat cyfrowy. We Włoszech jest to wymóg dotyczący komunikacji z organami rządowymi. Pod tym względem sytuacja nie jest jednolita w Unii Europejskiej i trwa złożony proces zatwierdzania.

Skrzynka PEC przypomina standardową skrzynkę e-mail, ale ścieżka wiadomości jest śledzona. Nadawca otrzymuje potwierdzenie odbioru i przeczytania, a wiadomość nie może zostać zmieniona.

We Włoszech posiadanie PEC jest obowiązkowe dla każdej działalności gospodarczej.

Jaki rodzaj komunikacji

E-maile są obecnie tak rozpowszechnione, że nie są częścią kontekstu. Ton zależy od piszącego, odbiorcy i celu komunikacji.

Duża część reguł składniowych komunikacji za pośrednictwem tekstów wywodzi się z tego, co zostało opracowane na poziomie językowym w przypadku wiadomości e-mail.

Niektóre zasady składni

Zasady te wywodzą się z zasad komunikacji pisemnej w listach. Zawsze aktualną radą jest, aby nie pisać rozwlekłych lub zbędnych tekstów, używać wypunktowań do zarysowania pojęć i nie nadużywać obrazów, które obciążają przekaz wiadomości.

Ponadto istnieje kilka alertów, które należy wziąć pod uwagę, aby w pełni opanować komunikację:

1. Pisanie wielkimi literami jest umownie równoznaczne z krzykiem (należy go używać z rozwagą, aby nie zdenerwować rozmówcy).
2. Kopiuj tylko osoby faktycznie zaangażowane (jesteśmy teraz zawałeni e-mailami i istnieje ryzyko, że wiele z nich nie zostanie przeczytanych).
3. Wybieraj tematy, które są istotne, zrozumiałe i gotowe do archiwizacji.

Typowe oszustwa i zagrożenia, na które należy uważać

Wiele rodzajów oszustw można popełnić za pośrednictwem poczty elektronicznej, ale to właśnie e-maile są idealnym miejscem dla phishingu. Wiadomości bardzo podobne do prawdziwych pod względem treści, układu i nadawcy są wysyłane z prośbą o podanie osobistych kodów i danych, tajnych haseł i dostępu do usług bankowych.

Dobłą zasadą jest, aby nigdy nie ujawniać swoich kodów nawet organizacjom, które je wydały!

Mniej niebezpieczne, ale jeszcze kilka lat temu bardzo rozpowszechnione, są łańcuszki - system pomnażania wiadomości poprzez nakłanianie odbiorcy do powielania wiadomości, na przykład przesądów, obietnic wygranej/zysku itp.

Praktyka ta istniała już przed komunikacją cyfrową i wywodzi się z tradycji, zgodnie z którą nakłanianie przyjaciół i znajomych do modlitwy do świętego było sposobem na uzyskanie jego życzliwości i spełnienia prośb.

Obecnie łańcuszki można znaleźć głównie na Whatsappie.

3. DALSZA LEKTURA

- Krótki przewodnik po zakładaniu kont w mediach społecznościowych dla firm: <https://aspireinternetdesign.com/social-media-blogging/quick-guide-setting-social-media-accounts-business/>
- Steven Levy, *Facebook: The Inside Story*, February 25, 2020, Blue Rider Press
- Jason Steinhauer, *History, Disrupted: How Social Media and the World Wide Web Have Changed the Past*, 2022, Palgrave Macmillan
- Film: *The social Network*, reż. David Fincher, 2010, Columbia Picture.
- Pod poniższymi linkami można znaleźć kilka filmów na temat krytycznego myślenia: <https://www.youtube.com/watch?v=dItUGF8GdTw>
<https://www.youtube.com/watch?v=NHjgKe7JMNE>
<https://www.youtube.com/watch?v=vNDYUlxNIAA>

4. BIBLIOGRAFIA

1. Holler insights, *Conversational Media. Defining a New Digital Medium*, May 10 2021, retrieved on 10 septembre 2022, <https://www.holler.io/insights/conversational-media-defining-a-new-digital-medium>
2. *Exploring Communication Theory: Making Sense of Us* Paperback – December 29, 2015, by Kory Floyd, Paul Schrodt, Larry A. Erbert, Angela Trethewey
3. Paul Grice, *Studies in the Way of Words*, Harvard University Press, 1991
4. Dingkun Wang, *Translation and Social Media Communication in the Age of the Pandemic*, 2022, Tong King Lee,
5. *Conversational Media. Defining a New Digital Medium*, Holler insights, May 10 2021, accessed 10 septembre 2022
6. Mulder, P. (2018). Lasswell Communication Model. Retrieved 2022, from Toolshero: <https://www.toolshero.com/communication-methods/lasswell-communication-model/>
7. UNESCO. *Journalism, fake news & disinformation: handbook for journalism education and training*, 2018, from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265552>
8. Analysis of New Media Communication Based on Lasswell's "5W" Model, Peng Wenxiu, 2015, *Journal of Educational and Social Research*, MCSER Publishing, Rome-Italy
9. <https://community.criticalthinking.org/>
10. Andrew Arnold, *How To Maintain Critical Thinking In The Modern World Of New Media*, 2018, Forbes, <https://www.forbes.com/sites/andrewarnold/2018/02/27/how->

[to-maintain-critical-thinking-in-the-modern-world-of-new-media/?sh=7133ccfc50e5](http://www.bemedialiterate.com/uploads/1/7/2/2/1722523/agendasetting_2014.pdf)

11. McCombs M. E., Shaw D. L., Weaver D. H. (2014). New Directions in Agenda-Setting Theory and Research. *Mass Communication and Society*, 17:781–802
http://www.bemedialiterate.com/uploads/1/7/2/2/1722523/agendasetting_2014.pdf

MODUŁ 6: Narzędzia internetowe wspierające Twoją pracę

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Celem tego modułu jest dostarczenie informacji na temat dostępnych narzędzi internetowych, takich jak platformy, aplikacje lub rozszerzenia internetowe, tak aby po zapoznaniu się z nimi można było wybrać odpowiednie narzędzie, które pomoże przeanalizować otrzymywane informacje i wzmocnić umiejętności krytycznego myślenia. Moduł obejmuje również dostępne kursy online w formie gier, które pomogą ci rozwinąć umiejętność rozpoznawania dezinformacji i fałszywych wiadomości.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Pod koniec tego modułu będziesz w stanie:

- o rozróżnić rodzaje narzędzi internetowych,
- o zdecydować, które narzędzie wybrać do analizy informacji znalezionych w Internecie,
- o korzystać z wybranego narzędzia,
- o uodpornić się na techniki manipulacji stosowane przez niektóre media informacyjne.

2. TREŚĆ NAUCZANIA

2.1. DOSTĘPNE NARZĘDZIA INTERNETOWE DO WERYFIKACJI INFORMACJI

Fake newsy to problem, który dotyka cały świat. Dezinformacja, której głównym celem jest wprowadzenie odbiorcy w błąd, wywołanie niepewności i chaosu, ma niesamowitą siłę i wpływ na decyzje społeczeństwa w życiu codziennym i na każdym poziomie. Coraz więcej osób zdaje sobie sprawę z istnienia dezinformacji, ale problemem jest to, że dezinformacja jest prawie niemożliwa do opanowania. Dezinformacja może rozprzestrzeniać się z prędkością światła. Czy istnieje zatem rozwiązanie tego problemu?

Narzędzia ułatwiające rozróżnianie i weryfikowanie otrzymywanych informacji mogą pomóc.

W tym module znajdziesz informacje o dostępnych bezpłatnych narzędziach internetowych, platformach i aplikacjach, które pomogą Ci odróżnić dezinformację od fałszywych wiadomości.

Ostatnio powstaje coraz więcej narzędzi do weryfikacji fałszywych wiadomości.

Jednakże nie powstało jeszcze żadne narzędzie, które bezbłędnie odróżniałoby prawdę od fałszu. Niemniej jednak wiele z tych narzędzi dostępnych online jest w stanie pomóc w weryfikacji otrzymywanych informacji. Jeśli chodzi o wybór odpowiedniego narzędzia,

będzie to zależeć od rodzaju otrzymanej informacji; czy jest to **zdjęcie, film**, czy może **artykuł** na portalu?

2.2. PLATFORMY INTERNETOWE I APLIKACJE DO SPRAWDZANIA FAKTÓW

2.2.1. AdblockPlus

AdblockPlus, aplikacja i rozszerzenie przeglądarki zaprojektowane do blokowania złośliwych reklam, ale także do blokowania stron, które rozpowszechniają dezinformację. Narzędzie powstało w 2011 roku, jest typu open source i jest darmowe.

Możesz dostosować ustawienia domyślne, aby nawet reklamy "wybielone" przez narzędzie, tj. te, które spełniają standardy akceptowalnych reklam, nie były wyświetlane. To ustawienie zapewnia, że dezinformacja, która jest rozpowszechniana za pośrednictwem reklam, jest zwalczana, a pliki cookie i trackery nie mogą monitorować przeglądanych stron internetowych.

Za pomocą tego narzędzia można blokować reklamy w YouTube, reklamy na Facebooku, banery, wyskakujące okienka i wszelkie inne irytujące reklamy.

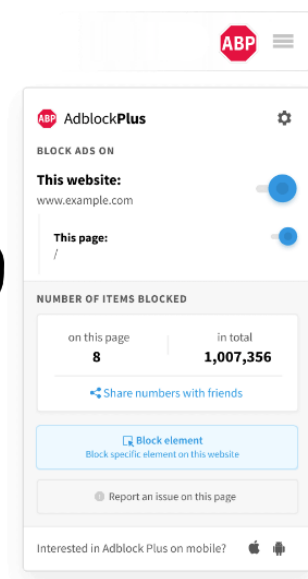
Surfuj po Internecie bez irytujących reklam

- ✓ Korzystaj z czystszo i szybszego Internetu i blokuj irytujące reklamy
- ✓ Dopuszczalne reklamy są domyślnie dozwolone w celu obsługi witryn internetowych (dowiedz się więcej) ^[1]
- ✓ Adblock Plus jest darmowy i open source (GPLv3+)

Klikając poniższy przycisk, wyrażasz zgodę na nasze Warunki użytkowania.

Pobierz Adblock Plus na inną przeglądarkę

Obraz 1.

Źródło: <https://adblockplus.org/en/>

2.2.2. Factual

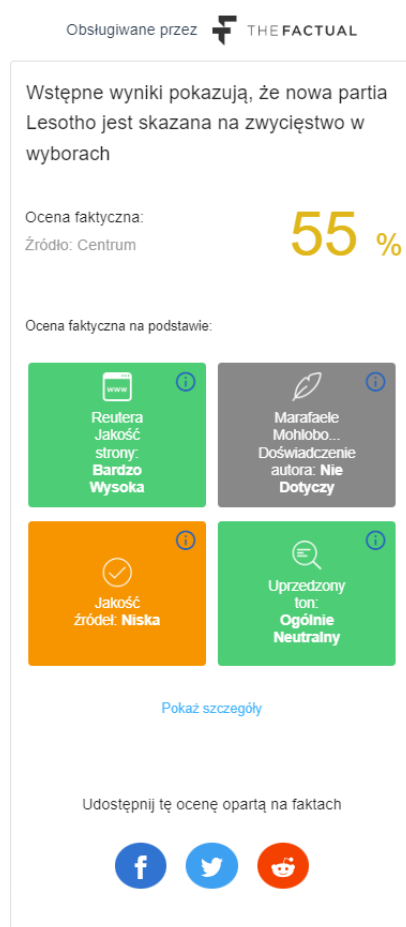
Jest to aplikacja mobilna i rozszerzenie przeglądarki, które codziennie weryfikuje ponad 10 000 artykułów informacyjnych pod kątem ich wiarygodności. Wśród tego narzędzia znajdziemy aż pięć produktów, pozwalających na otrzymywanie najbardziej wiarygodnych informacji. Są to:

newsletter, strona internetowa, aplikacja mobilna (iOS, Android), rozszerzenia Chrome, strona IsThisCredible.com - jeśli znalazłeś artykuł, który nie wydaje Ci się wiarygodny, tutaj możesz go ocenić i zweryfikować, a także znaleźć wiarygodne informacje na dowolny temat.

Factual jest zasilany przez algorytm, który ocenia zawartość w skali od 0 do 100%. Ocena koncentruje się na czterech wskaźnikach, a mianowicie:

- o *źródła: jak obszerne i zróżnicowane są, czy są pierwotne czy wtórne, czy się powtarzają, czy są zróżnicowane politycznie, ile i jak długie są cytaty?*
- o *ton: na ile jest neutralny, czy autor stara się przekazać informacje, czy je pobudza?*
- o *wiedza na dany temat: czy autor pisał już wcześniej na ten temat, jak ocenia poprzednie artykuły?*
- o *reputacja strony: jaka jest średnia historyczna strony?*

Ocena jest interpretowana jako prawdopodobieństwo, że artykuł jest wiarygodny. Artykuł z oceną powyżej 75% jest uważany za informacyjny, podczas gdy artykuł z oceną poniżej 50% jest uważany za mniej wiarygodny.

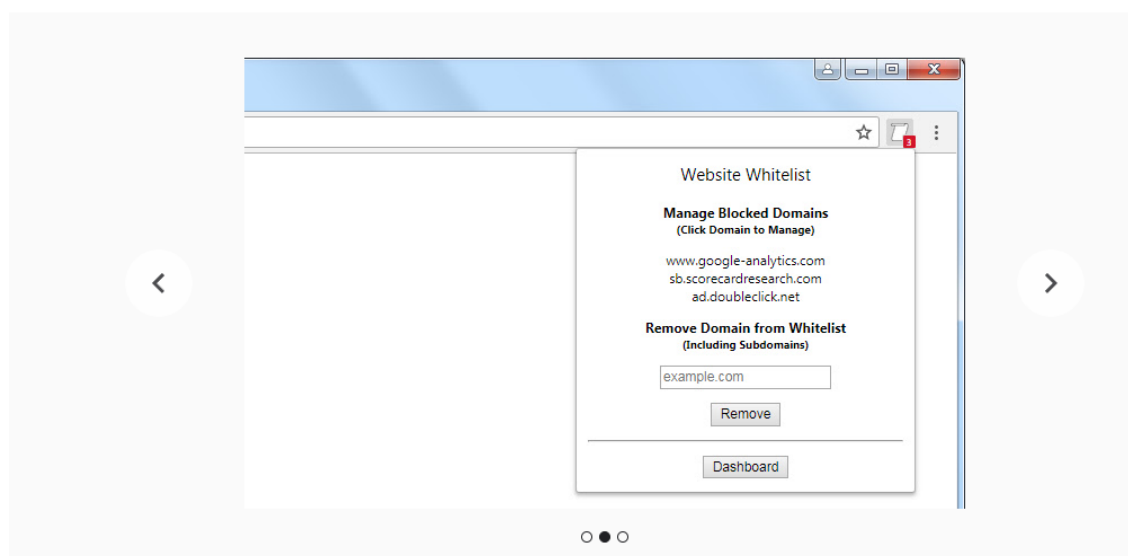
Obraz 2.

Źródło: <https://www.isthiscredible.com/?url=https://www.reuters.com/world/africa/lesothos-new-party-set-election-win-early-results-show-2022-10-09/>

2.2.3. “Biała Lista” Witryn (Website Whitelist)

Jest to rozszerzenie przeglądarki, które zezwala tylko na żądania do stron, które użytkownik uważa za godne zaufania. Żądania do niezaufałych witryn są blokowane poprzez ocenę domeny w celu sprawdzenia, czy znajduje się ona na "białej liście". Jeśli żądana witryna nie zostanie znaleziona, żądanie jest automatycznie blokowane przed jego rozpoczęciem.

Dzięki temu rozszerzeniu uchronisz się przed złymi stronami przekierowywanymi przez hakerów i rozprzestrzenianiem się złośliwego oprogramowania.

Obraz 3.

Źródło: <https://chrome.google.com/webstore/detail/website-whitelist/bmlipnlhfpjgmajlennmdkljmebahnm?hl=en>

2.2.4. “Biała lista” Domen (Domain Whitelist)

Blokada reklam, która zezwala na żądania z określonej listy domen. Blokuje wszystkie żądania stron internetowych, więc jeśli chcesz zobaczyć konkretną witrynę, musisz zezwolić na to w wyskakującym okienku. Jest to najmniejszy na świecie interaktywny bloker reklam, jego kod źródłowy zajmuje tylko 5 kB.

Domain whitelist

Featured

★★★★★ 3 ⓘ | Productivity | 127 users

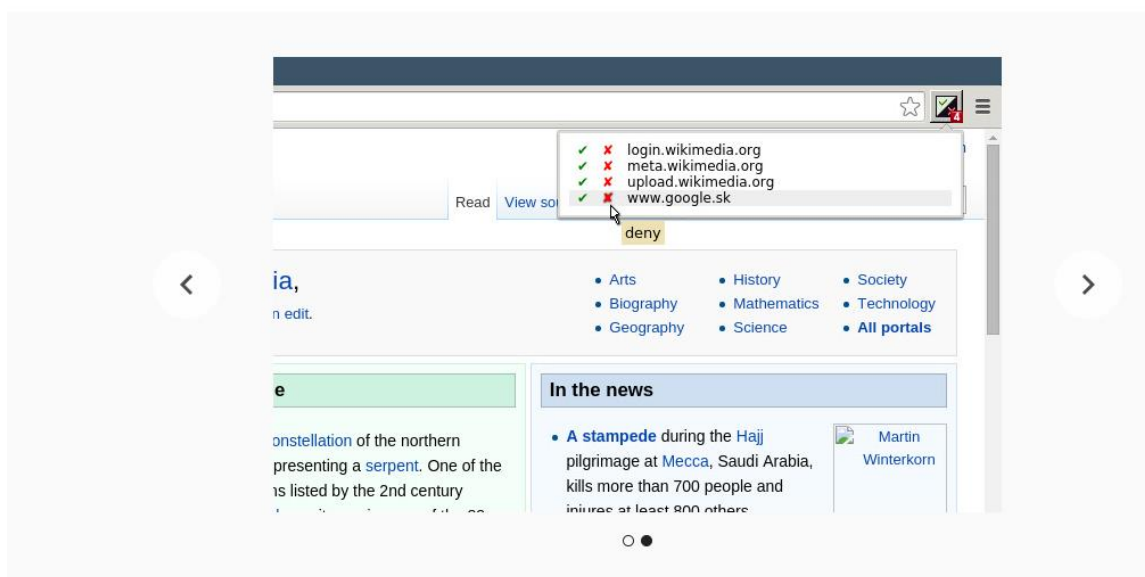
Overview

Privacy practices

Reviews

Support

Related

Obraz 4.

Źródło: <https://chrome.google.com/webstore/detail/domain-whitelist/pdfmajcdceohdpcblfdidiobpfpdkda?hl=en>

2.2.5. Logically

Jest to rozszerzenie przeglądarki i aplikacja mobilna, za pomocą której można weryfikować fakty i obrazy. Posiada funkcję automatycznego asystenta wyszukiwania, ale opiera się również na ludzkich weryfikatorach faktów. Narzędzie monitoruje w czasie rzeczywistym ponad milion domen i platform mediów społecznościowych. Wykorzystuje zebrane dane do oceny prawdziwości informacji pojawiających się w sieci.

Follow Logically fact-checking on social media

Latest fact-checks

10/10/2022

BBC journalist Jeremy Bowen pretended to be under attack while reporting on Russian-Ukraine war.

07/10/2022

China produced more CO2 equivalent emissions than the entire western hemisphere in 2021.

07/10/2022

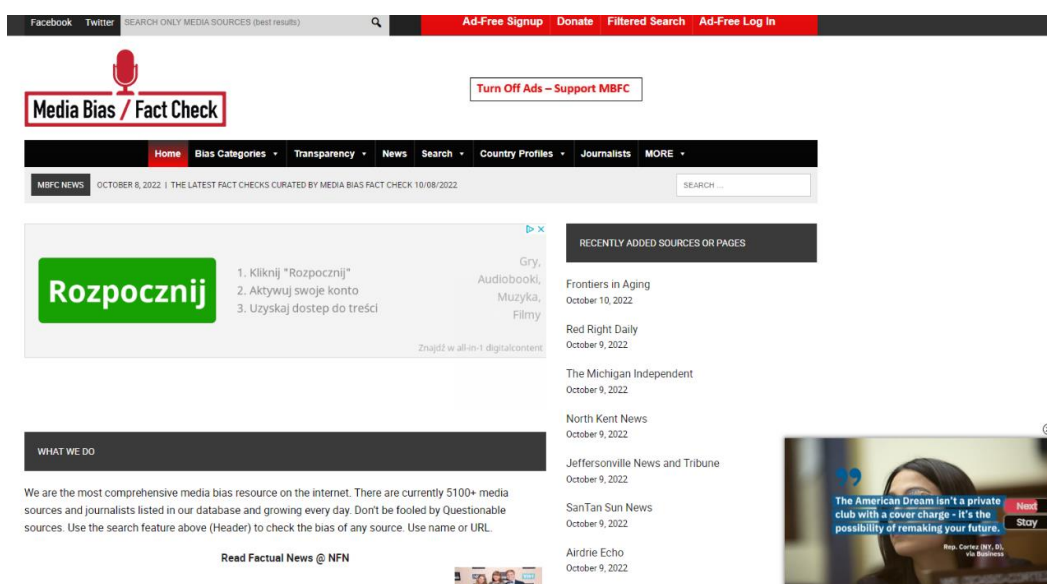
Qatar FIFA World Cup 2022 has released an infographic listing restriction on alcohol, loud music, and profanity.

Obraz 5.

Źródło <https://www.logically.ai/fact-check>

2.2.6. Ocena MediaBias

Jest to platforma, za pomocą której można zidentyfikować wątpliwe źródła wiadomości i te, które wydają się być spiskowe. Platforma ma w swojej bazie danych ponad 5 000 źródeł medialnych i dziennikarskich, a liczba ta rośnie każdego dnia. Możesz sprawdzić źródło, wpisując nazwę lub adres strony internetowej.

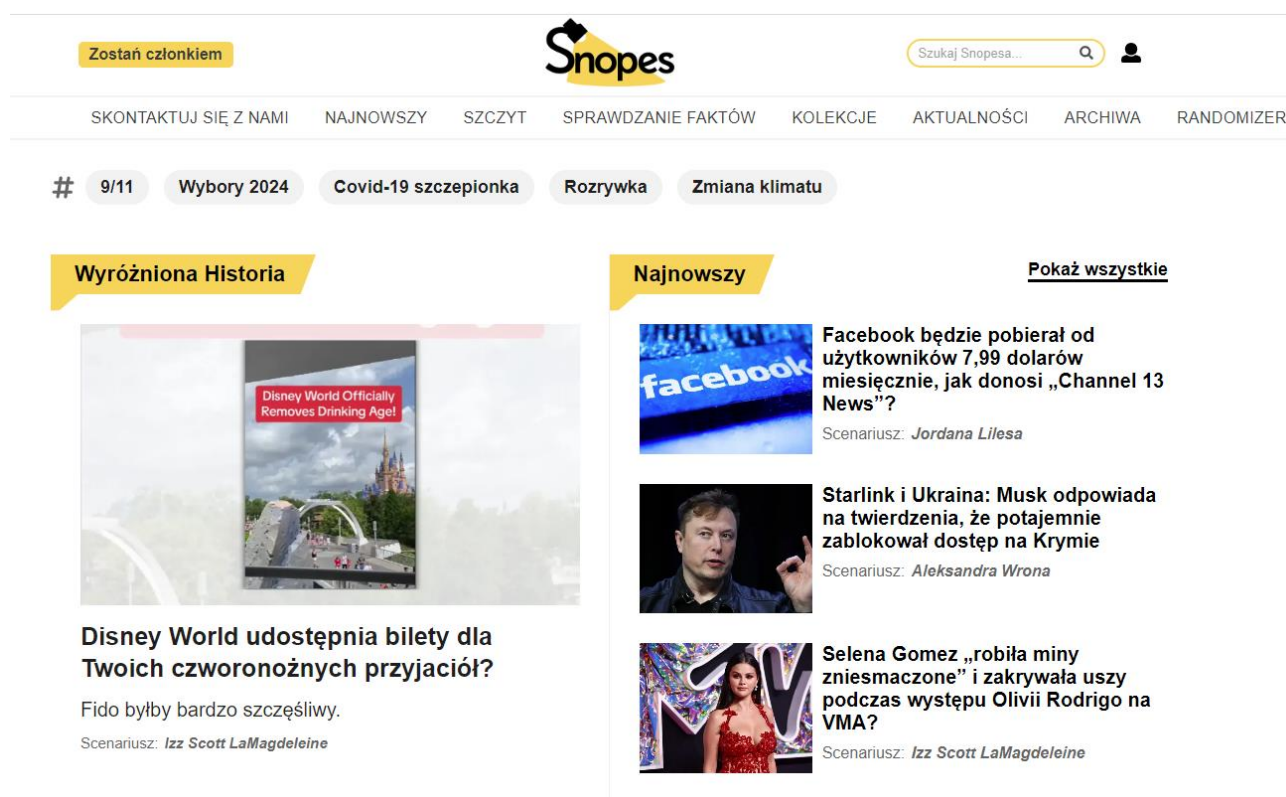
Obraz 6.

Źródło: <https://mediabiasfactcheck.com/>

2.2.7. Snopes

Strona została założona w 1994 roku, badając miejskie legendy, mistyfikacje i folklor. Obecnie jest to najstarsza i największa platforma weryfikująca informacje. Analiza informacji opiera się na dowodach, z linkami do źródeł, dzięki czemu można samodzielnie wyszukiwać informacje i rozwijać krytyczne myślenie, formułując własną opinię na dany temat.

Snopes ocenia artykuły za pomocą oznaczeń takich jak: Prawda, Miks, W większości Fałsz, Fałsz, Niepotwierdzone, Nieaktualne, Poprawnie przypisane, Błędnie przypisane, Skan i Legenda.

Obraz 7.

Źródło: <https://www.snopes.com/>

2.2.8. FactCheck.org

Jest to strona poświęcona głównie amerykańskiej polityce. Dziennikarze weryfikujący materiały skupiają się na wypowiedziach polityków.

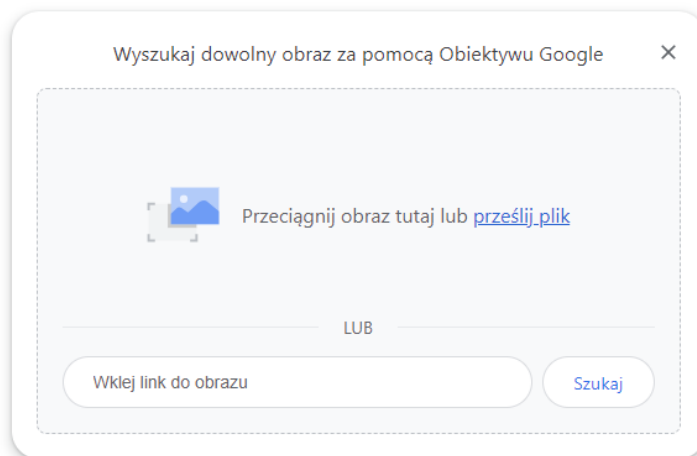
Obraz 8.

Źródło: <https://www.factcheck.org/>

2.3. NARZĘDZIA INTERNETOWE DO WERYFIKACJI FILMÓW I ZDJĘĆ

2.3.1. Odwrotne wyszukiwanie obrazów w Google

Jest to prawdopodobnie najbardziej znane narzędzie do weryfikacji stron internetowych pod kątem obrazów podobnych do tego, który Cię interesuje. Daje ono możliwość sprawdzenia oryginalnego źródła obrazu, a także tego, czy został on wcześniej wykorzystany w innym kontekście, np. w innym artykule. Narzędzie jest bardzo intuicyjne, więc naprawdę każdy może z niego korzystać. Obraz można wyszukać, przesyłając go z komputera lub wpisując jego adres. Na stronie Google Reverse Image Search znajduje się również zakładka pomocy z informacjami, jak krok po kroku rozpocząć korzystanie z narzędzia.

Obraz 9.

Źródło: <https://www.google.com/imghp?hl=pl>

2.3.2. TinEye

Narzędzie to działa podobnie do Odwrotnego wyszukiwania obrazów w Google. Obraz można wyszukać, przesyłając go z komputera lub wpisując adres URL. TinEye ma w swoim katalogu ponad 56,4 miliarda obrazów. Warto zauważyć, że korzystając z tego narzędzia, obraz nie jest zapisywany ani indeksowany - wyszukiwanie jest prywatne i bezpieczne. Ponadto narzędzie posiada opcję sortowania wyników, która ułatwia porównanie zweryfikowanego obrazu z tymi wyświetlanymi w wynikach wyszukiwania.

Odwrotne wyszukiwanie obrazu

Dowiedz się, gdzie w Internecie pojawiają się obrazy. Jak korzystać z TinEye.

Wgrzywać Wklej lub wprowadź adres URL obrazu

Dodaj TinEye do Chrome

9925 wyników

Przeszukano ponad 62,3 miliarda obrazów w 6,0 sekund dla: obraz.png

☐ Uwzględnij 429 wyników niedostępnych

☐ Pokaż tylko 116 wyników znalezionych w kolekcjach

☐ Pokaż tylko 1 wynik znaleziony w magazynie

Sortuj według najlepszego dopasowania

Filtruj według witryny/kolekcji

s7.zetaboards.com

Nuzlocke_Forum/topic/9161778/1/- Po raz pierwszy znaleziono 3 listopada 2014 r

Nazwa pliku: **awatar-3273675.jpg** (259 x 194, 4,8 kB)

Obraz 10.

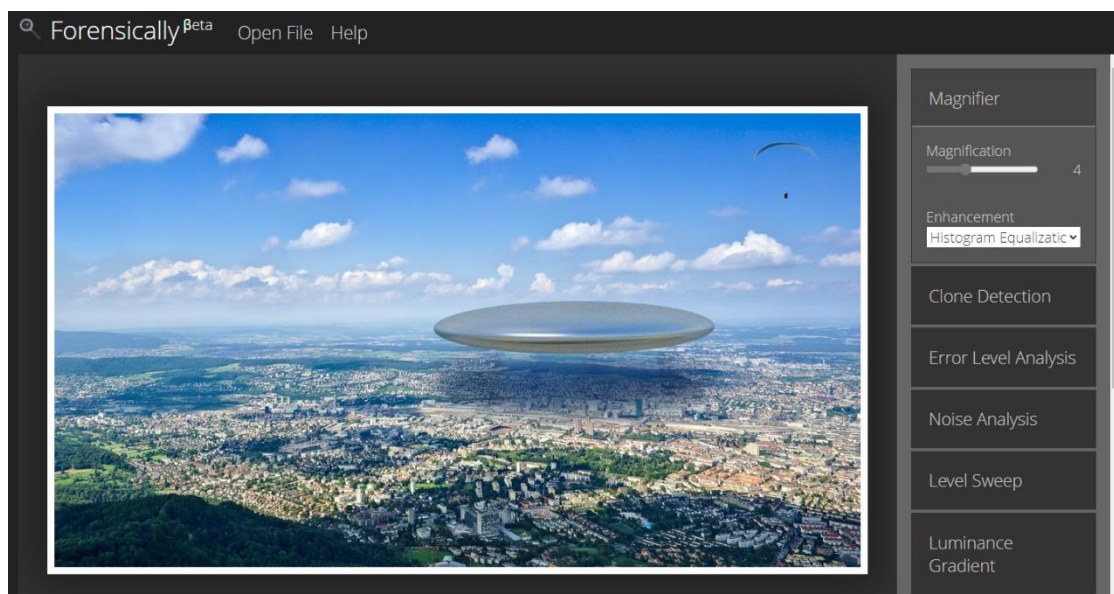
Źródło: <https://tineye.com/>

2.3.3. Forensically

Zestaw narzędzi do weryfikacji obrazów cyfrowych, który pozwala wykryć niespójności w obrazach. Składa się on z takich narzędzi jak:

- *Lupa* - powiększa rozmiar pikseli i kontrast, umożliwiając dostrzeżenie ukrytych szczegółów na obrazie.

- *Wykrywanie klonów* – Celem tego narzędzia jest wyróżnienie podobnych obszarów na obrazie, co jest wskaźnikiem tego, czy obraz został zmanipulowany przy użyciu narzędzia klonowania.
- *Analiza poziomu błędu* - to narzędzie pokazuje, że obszary obrazu, które są ciemniejsze lub jaśniejsze, mogły zostać zmanipulowane.
- *Analiza szumów* - działa najlepiej na obrazach o wysokiej jakości i jest przydatna do weryfikacji manipulacji obrazem, takich jak aerograf, deformacje, wypaczanie i klonowanie z korektą perspektywy.
- *Zmiana poziomu* – powiększa kontrast poziomów jasności, uwidaczniając krawędzie, które zostały wprowadzone podczas kopiowania zawartości.
- *Gradient luminancji* - analizuje poziom jasności różnych obszarów zdjęcia. Zdjęcie, którego części różnią się kolorem, ale znajdują się pod podobnym kątem do źródła światła i oświetlenia, mogło zostać zmanipulowane. Narzędzie to służy również do sprawdzania krawędzi, które powinny mieć podobne gradienty. Jeśli jednak gradienty na jednej krawędzi różnią się od pozostałych, oznacza to również manipulację.
- *PCA* - analizuje główne elementy obrazu, zapewniając inny kąt widzenia danych obrazu, co z kolei ułatwia dostrzeżenie wszelkich zmian, jakim mógł ulec obraz.
- *Meta Data* - wyświetla ukryte metadane obrazu.
- *Znaczniki geograficzne* - wskazuje lokalizację GPS, w której wykonano zdjęcie.
- *Analiza miniatur* - wyświetla podgląd ukrytego obrazu wewnątrz oryginalnego, jeśli taki istnieje.
- *Analiza JPEG* - umożliwia wyodrębnianie metadanych z plików JPEG.

Obraz 11.

Źródło: <https://29a.ch/photo-forensics/#forensic-magnifier>

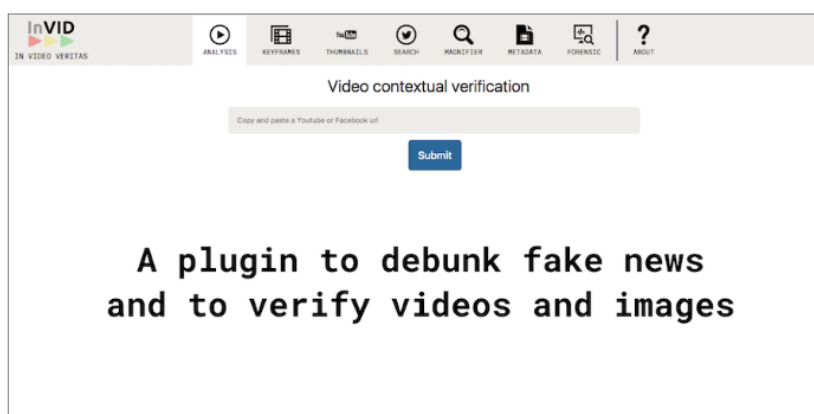
2.3.4. InVID

Wtyczka do przeglądarki Chrome, która pozwala weryfikować filmy z Facebooka, Twittera i Youtube. Aby to zrobić, wystarczy wpisać adres filmu. Narzędzie przeanalizuje wideo i udostępni zawarte w nim metadane, takie jak lokalizacje lub data przesłania filmu. Co ważne, dzięki InVID możesz podzielić wideo na klatki, dzięki czemu można je przeszukiwać za pomocą narzędzi do weryfikacji obrazu, takich jak Google, TinEye.

Aktualności O InVID-ie Reklama Narzędzia i usługi Wyniki

Wtyczka weryfikacyjna InVID

Pobierz narzędzie! Jest darmowe!

Szukaj tutaj...

Wizja InVID

W ramach działania innowacyjnego InVID opracowuje się platformę weryfikacji wiedzy umożliwiającą wykrywanie pojawiających się historii i ocenę wiarygodności wartych opublikowania plików wideo i treści rozpowszechnianych za pośrednictwem mediów społecznościowych.

Tweets from @InVID_EU

Obraz 12.

Źródło: <https://www.invid-project.eu/tools-and-services/invid-verification-plugin/>

2.4. NARZĘDZIA INTERNETOWE DLA MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH

2.4.1. Narzędzie Social Fixer dla Facebooka

Jest to narzędzie stworzone dla strony na Facebooku. Wszystko, co musisz zrobić, to pobrać i zainstalować Social Fixer, który podłącza się do przeglądarki. Ma wiele funkcji, które sprawią, że korzystanie z sieci społecznościowej będzie bardziej przyjazne dla użytkownika. Możesz wybrać te, które uważasz za najbardziej potrzebne. Poniżej znajdują się niektóre z nich:

Filtrowanie kanału wiadomości - możliwość filtrowania, która tworzy reguły przetwarzające posty w kanale. To Ty decydujesz, jak ma wyglądać Twój kanał, z możliwością grupowania postów w kategorie. Możesz ukrywać historie według słów kluczowych, autora lub aplikacji. Jeśli jednak nie wiesz, jak tworzyć filtry, nic straconego, ponieważ narzędzie ma gotowe filtry, które można dodać jednym kliknięciem. Jednym z takich filtrów jest na przykład ukrywanie reklam.

Ukryj przeczytane posty - Kolejną funkcją jest możliwość ukrywania postów, które zostały już przeczytane. Wystarczy oznaczyć je jako przeczytane, a już nie pojawią się na Twoim kanale.

Ukryj części strony, których nie chcesz widzieć - Po wybraniu tego interfejsu z menu, na stronie pojawią się zaznaczone obszary, które można ukryć na zawsze. Wystarczy kliknąć te, które chcesz ukryć. Możesz też oczywiście wrócić do ustawień i ponownie włączyć wyświetlanie wybranej sekcji.

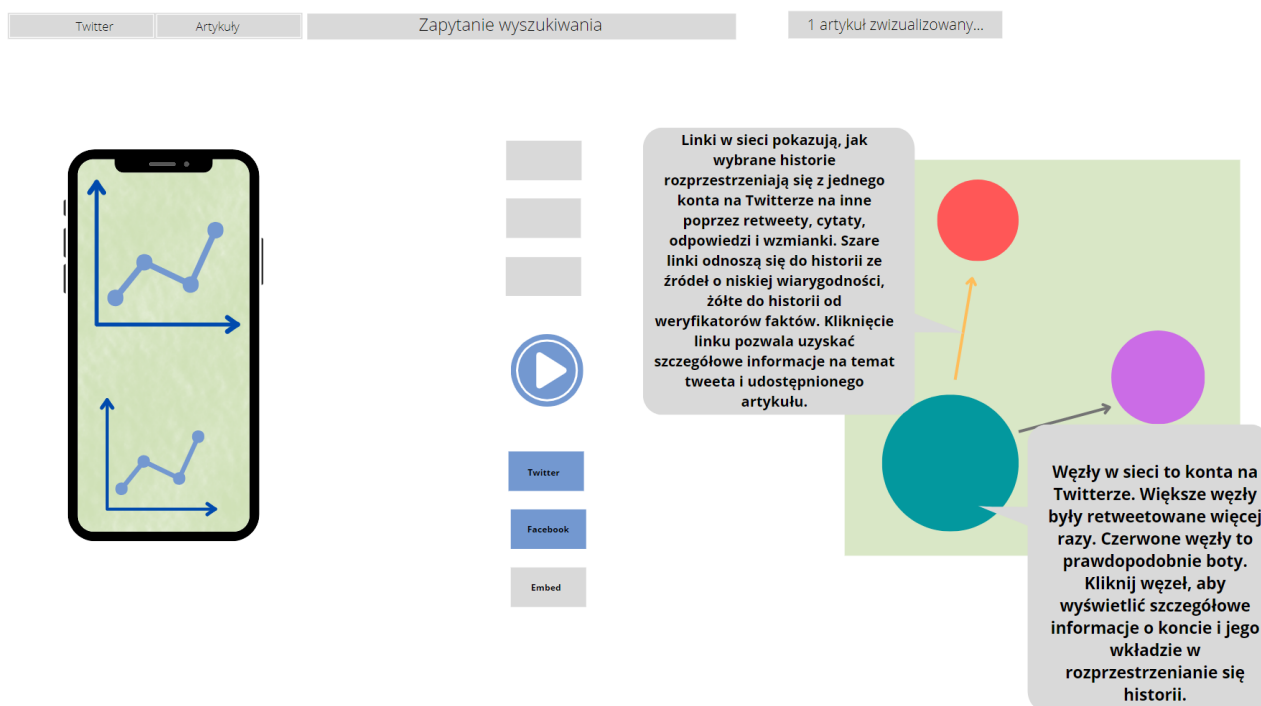

Obraz 13.

Źródło: <https://socialfixer.com/index.html>

2.4.2. Hoaxy

Jest to narzędzie dedykowane platformie Twitter. Jest to narzędzie ilustrujące rozprzestrzenianie się artykułów w sieci. Wyszukuje informacje sięgające 2016 roku. Podąża za udostępnionymi linkami do wiadomości, które pochodzą ze źródeł o niskiej wiarygodności, a także z niezależnych organizacji weryfikujących fakty. Poniżej znajduje się samouczek, jak to działa.

Obraz 14.

Źródło: Opracowane przez CWEP na podstawie informacji ze strony internetowej

Twitter Artykuły Zapytanie wyszukiwania 1 artykuł zwizualizowany...

Obraz 15.

Źródło: Opracowane przez CWEP na podstawie informacji ze strony internetowej <https://hoaxy.osome.iu.edu/>

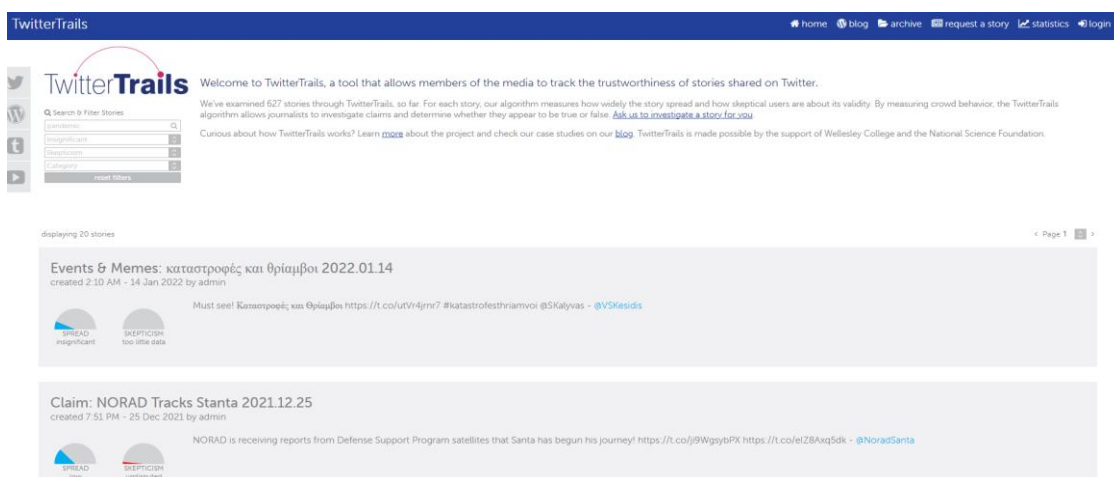

Obraz 16.

Źródło: <https://hoaxy.osome.iu.edu/>

2.4.3. TwitterTrails

Jest to narzędzie, które ma na celu zwalczanie informacji wprowadzających w błąd poprzez wykorzystanie algorytmu, który analizuje rozprzestrzenianie się historii i reakcję użytkowników na daną historię. Do tej pory zebrano i przeanalizowano 627 historii za pomocą Twitter Trails.

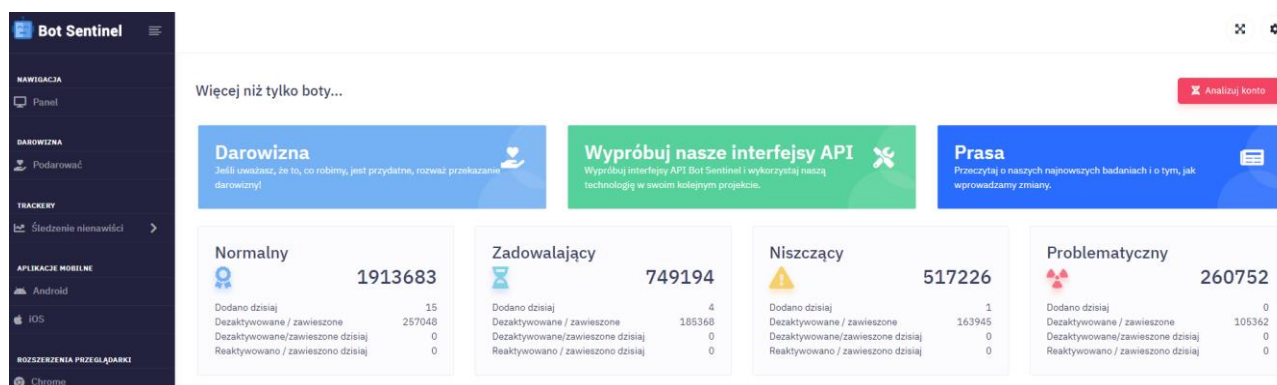

Obraz 17.

Źródło: <http://twittertrails.com/>

2.4.4. BobSentinel

Platforma do weryfikacji kont na Twitterze. Wykorzystuje uczenie maszynowe, klasyfikując konta z dokładnością do 95%. Bot Sentinel wykrywa tak zwane "boty", analizując tweety, które są uznawane za nieodpowiednie przez zasady Twittera. Konta są oceniane w skali od 0% do 100%. Im wyższa ocena konta, tym większe prawdopodobieństwo, że jest ono zaangażowane w rozpowszechnianie fałszywych wiadomości mających na celu wywołanie podziałów i chaosu.

Obraz 18.

Źródło: <https://botsentinel.com/>

2.5. INTERNETOWE NARZĘDZIA SZKOLENIOWE DO ROZWIJANIA UMIEJĘTNOŚCI ROZPOZNAWANIA FAKE NEWSÓW

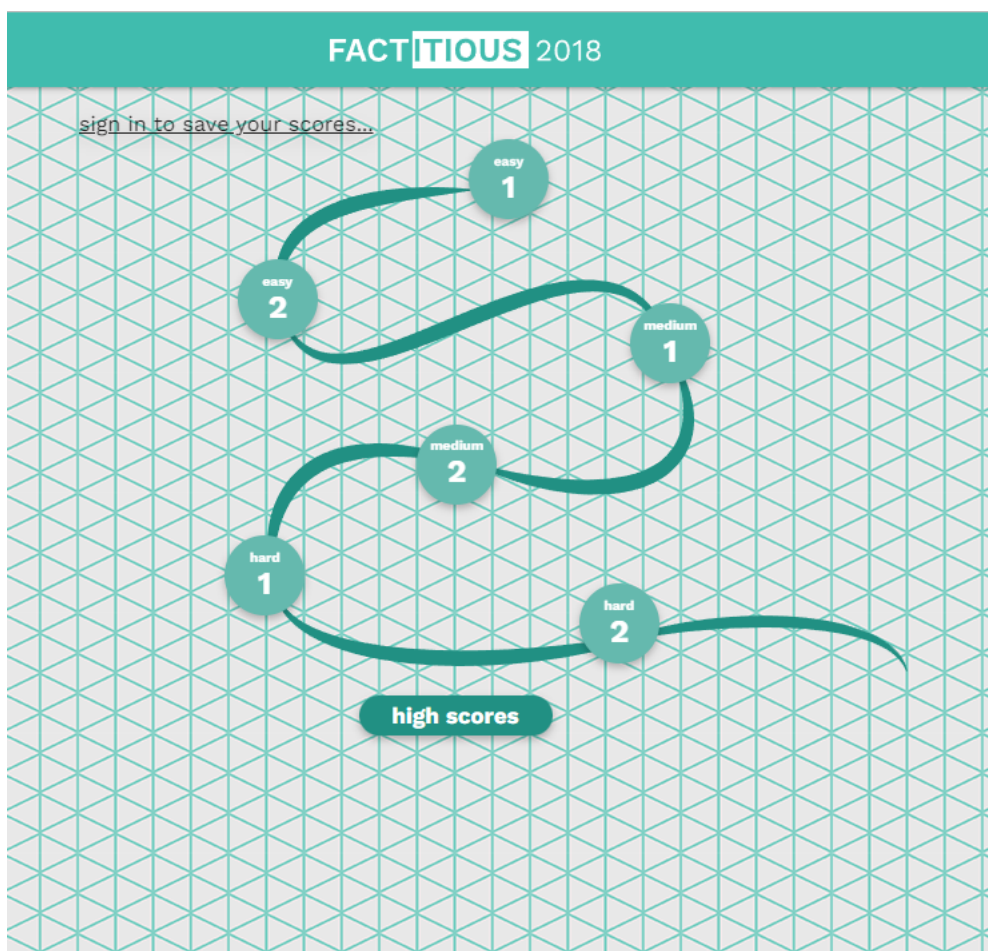
2.5.1. Factitious

Dzięki tej grze edukacyjnej można poprawić umiejętność rozpoznawania fałszywych informacji. Gra opiera się na trzech krokach:

1. Przeczytaj artykuł,
2. Zaznacz X, jeśli uważasz, że jest fałszywy,
3. Zaznacz V, jeśli uważasz, że jest prawdziwy.

Możesz sprawdzić źródło artykułu klikając na niego. Gra Factitious składa się z trzech poziomów trudności: *łatwego*, *średniego* i *trudnego*.

Zacznij od najłatwiejszego i zbieraj punkty, aby przejść do następnego poziomu!

Obraz 19.

Źródło: <http://factitious.augamestudio.com/#/>

2.5.2. Bad News

Gra polega na zdobyciu jak największej liczby odbiorców przy jednoczesnym budowaniu fałszywej wiarygodności serwisu informacyjnego.

Gra ma na celu uświadomienie technik wykorzystywanych do manipulowania i rozpowszechniania fałszywych informacji. Korzystając z tego narzędzia, staniesz się bardziej odporny na fałszywe informacje napotykane w mediach społecznościowych i będziesz wiedział, że nie warto ich rozpowszechniać wśród znajomych. Zwiększysz również swoją pewność siebie w rozpoznawaniu technik manipulacji. Gra przeznaczona jest dla użytkowników od 14 roku życia.

Obraz 20.

Źródło: <https://www.getbadnews.com/en/intro>

3. DALSZĄ LEKTURĄ

Tutaj udostępniamy dodatkowe zasoby, które można wykorzystać do pogłębienia wiedzy związanej z Modułem:

Materiały wideo

<https://www.youtube.com/watch?v=yBU2sDIUbp8>

<https://www.youtube.com/watch?v=hB6qjlxKItA>

<https://www.youtube.com/watch?v=tRZ-N3OwUs>

<https://www.youtube.com/watch?v=wJG7kFmS0FE>

<https://www.youtube.com/watch?v=nmgbFODPiBY>

4. BIBLIOGRAFIA

<https://adblockplus.org/en/>

<https://www.thefactual.com/>

<https://chrome.google.com/webstore/detail/websiteswhitelist/bmlipnlhfpjgmajlennmdkl djmehahnmd?hl=en>

<https://chrome.google.com/webstore/detail/domainwhitelist/pdfmaijcdceohdpbclfdidi obpfpdkda?hl=en>

<https://www.logically.ai/fact-check>

<https://mediabiasfactcheck.com/>

<https://www.snopes.com/>

<https://www.factcheck.org/>

<https://www.google.com/imghp?hl=en>

<https://tineye.com/>

<https://29a.ch/photo-forensics/#forensic-magnifier>

<https://www.invid-project.eu/tools-and-services/invid-verification-plugin/>

<https://socialfixer.com/index.html>

<https://hoaxy.osome.iu.edu/>

<http://twittertrails.com/>

<http://factitious.augamestudio.com/#/>

<https://www.getbadnews.com/en/intro>

<https://whatsnewinpublishing.com/fighting-fake-news-5-powerful-and-free-tools-for-journalists/>

<https://www.rand.org/research/projects/truth-decay/fighting-disinformation/search.html>

<https://thetrustedweb.org/ai-powered-tools-for-fighting-fake-news/>

MODUŁ 7: #fake news – Analiza popularnych wiadomości w mediach społecznościowych

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Moduł ma na celu wspieranie osób o mniejszych szansach (dorosłych o niskich kwalifikacjach, bezrobotnych, dorosłych zagrożonych ubóstwem) w **identyfikowaniu i analizowaniu popularnych fake newsów** krążących po **platformach społecznościowych i Internecie**. Aby ułatwić dorosłym osiągnięcie celu modułu, przedstawiono przegląd różnych rodzajów mediów społecznościowych, a także korzyści i zagrożenia związane z ich wykorzystaniem.

Ponadto moduł skupia się na głównych obszarach, w których fake newsy krążą w sieciach społecznościowych i platformach, internetowych, podając kilka przykładów popularnych fake newsów.

Wreszcie, moduł ma na celu przeanalizowanie, **jak wykrywać fake newsy w mediach społecznościowych**, dostarczając praktycznych wskazówek i wyjaśniając, jak poprawić umiejętności potrzebne do identyfikowania popularnych fake newsów.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Po zakończeniu modułu uczestnik powinien:

- o mieć świadomość korzyści i zagrożeń związanych z mediami społecznościowymi,
- o rozpoznawać, czy wiadomości krążące w mediach społecznościowych są prawdziwe czy fałszywe
- o analizować popularne fake newsy w mediach społecznościowych
- o rozumieć, jak radzić sobie z popularnymi fałszywymi wiadomościami w mediach społecznościowych.

2. TREŚĆ NAUCZANIA

Media społecznościowe jako źródło wiadomości to wykorzystanie internetowych platform mediów społecznościowych zamiast tradycyjnych platform medialnych do uzyskiwania wiadomości. Podobnie jak telewizja zmieniła ludzi, którzy słuchali treści medialnych, w obserwatorów treści medialnych w okresie od 1950 do 1980 roku, pojawienie się mediów społecznościowych stworzyło pokolenie twórców treści medialnych.

Jako platforma partycypacyjna, która pozwala na treści generowane przez użytkowników i udostępnianie treści we własnej sieci wirtualnej, korzystanie z mediów społecznościowych jako źródła wiadomości pozwala użytkownikom angażować się w newsy na różne sposoby, w tym:

- o Konsumowanie wiadomości,

- o Odkrywanie wiadomości,
- o Udostępnianie lub ponowne publikowanie wiadomości,
- o publikowanie własnych zdjęć, filmów lub raportów o nowościach,
- o Komentowanie wiadomości.

Korzystanie z mediów społecznościowych jako źródła wiadomości stało się coraz bardziej popularnym sposobem uzyskiwania informacji zarówno przez starszych, jak i młodych dorosłych. Istnieją sposoby, w jakie media społecznościowe pozytywnie wpływają na świat wiadomości i dziennikarstwa, ale ważne jest, aby przyznać, że istnieją również sposoby, w jakie media społecznościowe negatywnie wpływają na wiadomości, które ludzie konsumują, takie jak fake newsy, stroniczne wiadomości i niepokojące treści.

Dlatego ważne jest, aby być w stanie zidentyfikować charakter wiadomości krążących w mediach społecznościowych, a w przypadku natknięcia się na fałszywe wiadomości, zrozumieć, jak sobie z nimi radzić.

2.1. WIADOMOŚCI W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH: PRAWDA CZY FAŁSZ?

Zanim dowiemy się, jak odróżnić prawdziwe wiadomości od tych fałszywych krążących w mediach społecznościowych, warto poświęcić kilka słów na temat potencjału, szans i zagrożeń związanych z korzystaniem z mediów społecznościowych, a także roli wiadomości w różnych typach mediów społecznościowych.

2.1.1. Potencjał, szanse i zagrożenia związane z korzystaniem z mediów społecznościowych

W oparciu o najbardziej znaną i akredytowaną definicję dostarczoną przez Andreasa Kaplana i Michaela Haenleina, media społecznościowe to *“grupa aplikacji internetowych, które opierają się na ideologicznych i technologicznych podstawach Web 2.0 i które umożliwiają tworzenie i wymianę treści generowanych przez użytkowników”*⁹.

Możemy uprościć tę **koncepcję**, mówiąc, że media społecznościowe to interaktywne technologie, które ułatwiają tworzenie i dzielenie się informacjami, pomysłami, zainteresowaniami i innymi formami ekspresji za pośrednictwem wirtualnych społeczności i sieci.

Główną cechą jest zatem ich **horyzontalność** w tworzeniu i rozpowszechnianiu treści, co kontrastuje z wertykalnością klasycznych mediów masowych. W przeciwieństwie do tradycyjnych mediów, w mediach społecznościowych wszystkie zaangażowane osoby mogą tworzyć treści i rozpowszechniać je na tym samym poziomie.

Powszechne korzystanie z mediów społecznościowych przyniosło zmiany nie tylko w rolach komunikacji, ale także w sposobach komunikacji: nie jest to już jednostronny

⁹ “Użytkownicy świata, łączy się! Wyzwania i możliwości mediów społecznościowych”, 2010, Andreas Kaplan i Michael Haenlein.

komunikat typu "jeden do wielu", ale wielokierunkowy komunikat typu "wielu do wielu" lub "równy z równym". "Monolog" staje się "dialogiem" między użytkownikami, a zatem nadawca i odbiorca zmieniają się w ciągłym przepływie ról, bez hierarchii.

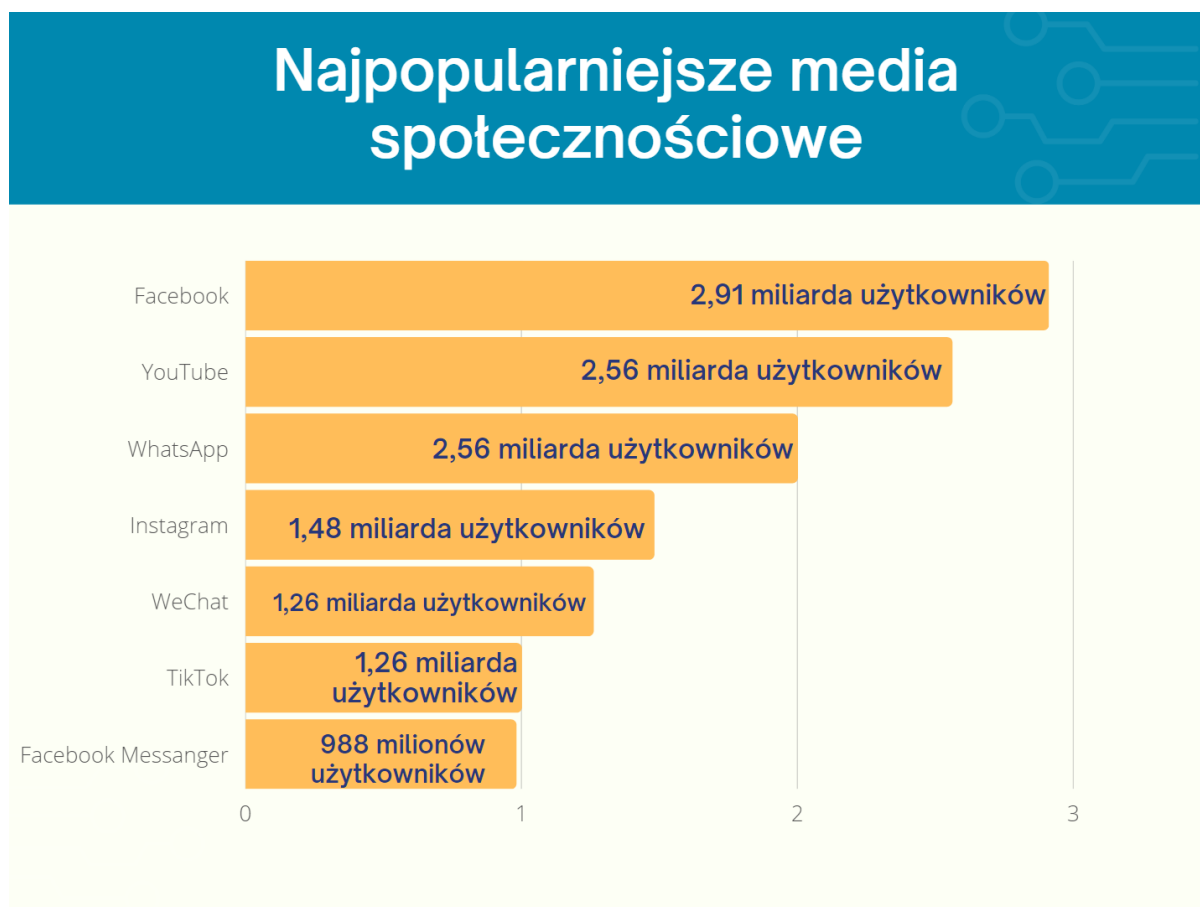
Można powiedzieć, że różne rodzaje mediów społecznościowych mają następujące **cechy** wspólne:

1. interaktywne aplikacje internetowe Web 2.0,
2. Treści generowane przez użytkowników, takie jak posty tekstowe lub komentarze, cyfrowe zdjęcia lub filmy oraz dane generowane przez wszystkie interakcje online.
3. Użytkownicy tworzą profile specyficzne dla stron internetowych lub aplikacji, które są zaprojektowane i utrzymywane przez organizację mediów społecznościowych.
4. rozwój internetowych sieci społecznościowych poprzez łączenie profilu użytkownika z profilami innych osób lub grup.

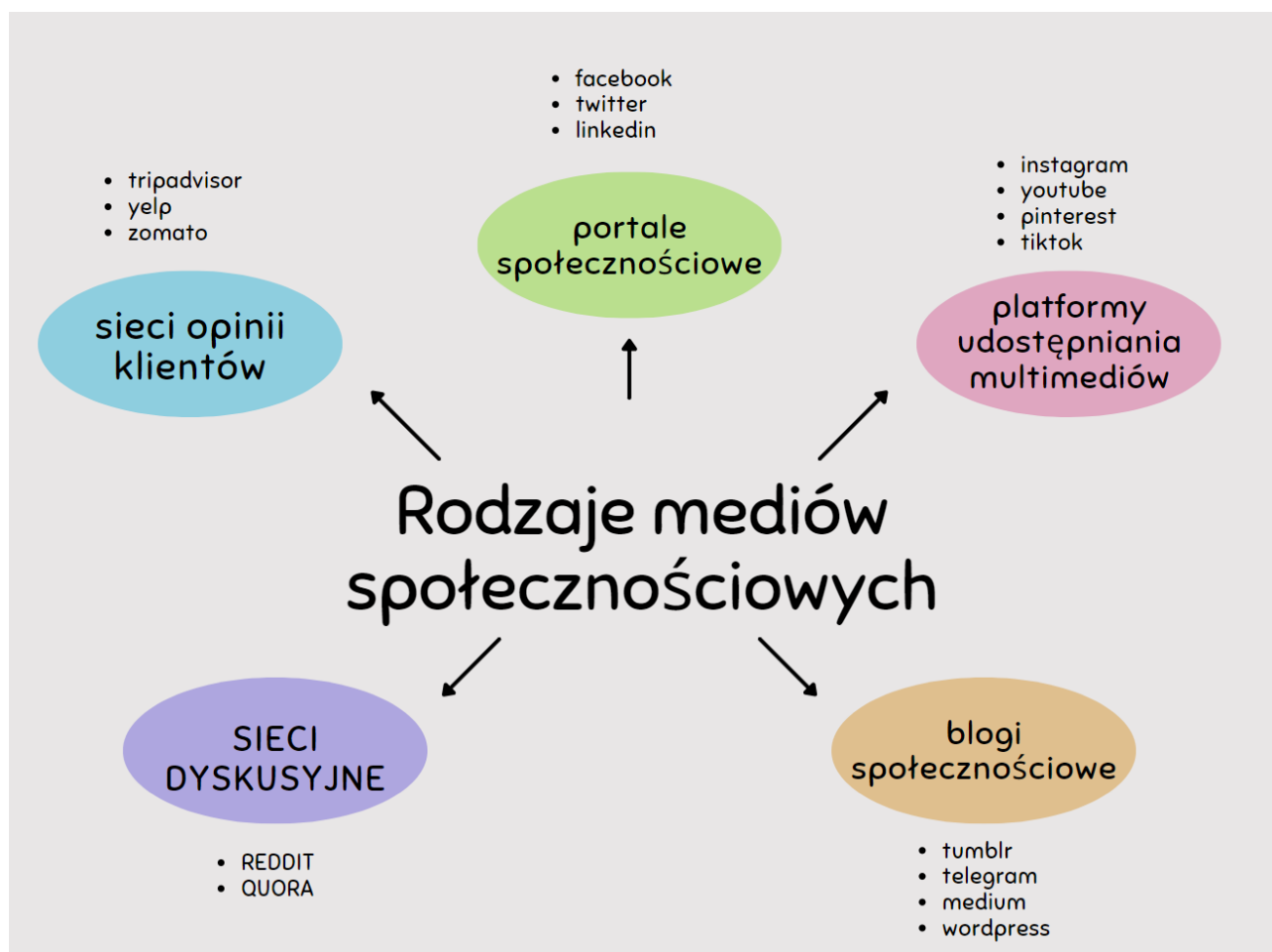
Stworzone przez TUCEP

Ogólnie rzecz biorąc, możemy podsumować dane liczbowe dotyczące najpopularniejszych serwisów społecznościowych na styczeń 2022 r.¹⁰ w następujący sposób:

Stworzone przez TUCEP

¹⁰ "Najpopularniejsze sieci społecznościowe na świecie od stycznia 2022 r., uszeregowane według miesięcznej liczby aktywnych użytkowników" - <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

Stworzone przez TUCEP

Podziału mediów społecznościowych można dokonać według oferowanych przez nie usług. Najpopularniejsze z nich wymieniono poniżej wraz z kilkoma przykładami:

o **PORTALE SPOŁECZNOŚCIOWE**

Celem jest dzielenie się pomysłami, opiniami i treściami z innymi użytkownikami. Najlepszymi przykładami są Facebook i Twitter, a także LinkedIn, choć jest on przeznaczony do bardziej profesjonalnego użytku i dlatego ma funkcje, które sprawiają, że korzystanie z niego jest bardziej skomplikowane.

Poniżej znajduje się krótki opis najpopularniejszych portali społecznościowych:

- **FACEBOOK:** Wiele osób korzysta z tej platformy, aby łączyć się z rodziną, przyjaciółmi i markami. Możesz udostępniać aktualizacje statusu, zdjęcia, filmy, linki do treści i ankiety.
- **TWITTER (teraz X):** Podobnie jak Facebook, platforma ta służy do publikowania zdjęć, filmów, linków, ankiet i innych materiałów promujących związków i bezpośrednią komunikację. Najbardziej istotną różnicą jest rozmiar wiadomości: w przeciwieństwie do innych sieci społecznościowych, możesz użyć tylko 280 znaków dla każdej wiadomości.
- **LINKEDIN:** Jest to świetne miejsce dla profesjonalistów do nawiązywania kontaktów i budowania relacji zawodowych, dzielenia się informacjami, znajdowania nowych miejsc pracy i rekrutowania nowych kandydatów.

o PLATFORMY UDOSTĘPNIANIA MULTIMEDIÓW

Ten rodzaj mediów społecznościowych jest używany przez ludzi do **udostępniania treści multimedialnych**, takich jak obrazy, filmy i inne treści. Najlepszymi przykładami sieci medialnych są:

- **INSTAGRAM**: to darmowa i internetowa aplikacja do udostępniania multimediów, w której ludzie mogą przysyłać zdjęcia i filmy, udostępniając je wybranej grupie znajomych. Aplikacja ta pozwala znajomym na interakcję poprzez publikowanie komentarzy i polubień do udostępnionych zdjęć lub filmów.
- **YOUTUBE**: jest drugą co do wielkości wyszukiwarką na świecie, a także jedną z najczęściej używanych do wyszukiwania i oglądania filmów obejmujących szeroki zakres tematów.
- **PINTEREST**: to wizualnie skoncentrowana witryna do dzielenia się kreatywnymi pomysłami i produktami..
- **TIKTOK**: to platforma mediów społecznościowych do tworzenia, udostępniania i odkrywania filmów o długości do 60 sekund. Jest to platforma używana szczególnie przez młodych ludzi do wyrażania siebie poprzez śpiew, taniec, komedię i "synchronizację ust".

o BLOGI SPOŁECZNOŚCIOWE

Te sieci społecznościowe pozwalają ludziom **dzielić się informacjami o nowościach, wydarzeniach i aktualnych lub istotnych tematach**. Poruszają one również tematy, które mają znaczenie dla ich docelowych odbiorców. Blogi społecznościowe umożliwiają udostępnianie informacji w czasie rzeczywistym, co jest ich cechą wspólną z mediami społecznościowymi. Sieci blogów społecznościowych są jednym z bardziej unikalnych rodzajów mediów społecznościowych, ponieważ wymagają tworzenia stałych treści do publikacji i regularnego zaangażowania użytkowników, co wymaga więcej pracy niż inne platformy społecznościowe.

Przykładami sieci blogów społecznościowych są:

- **TUMBLR**: to wirtualne narzędzie do blogowania i mikroblogowania, które umożliwia użytkownikom udostępnianie krótkich treści tekstowych z elementami multimedialnymi, takimi jak linki, obrazy, cytaty, rysunki itp.
- **TELEGRAM**: Oprócz aplikacji do przysyłania wiadomości, Telegram jest jednym z nowych narzędzi do tworzenia publicznych lub prywatnych kanałów, w których można transmitować na żywo audio i wideo oraz pisać na wiele różnych tematów.
- **MEDIUM**: to platforma blogowa stworzona przez współzałożycieli Twittera, o tej samej strukturze, ale gdzie pomysły i historie są udostępniane bez limitu znaków i nie tylko dla znajomych, nawet jeśli dostęp jest tylko za zaproszeniem.
- **WORDPRESS**: to system zarządzania treścią o otwartym kodzie źródłowym, który ułatwia tworzenie i zarządzanie stroną internetową lub blogiem obejmującym szeroki zakres tematów wykorzystywanych przez każdego, kto chce utrzymać obecność online w sieci, dzieląc się wiadomościami i informacjami.

○ SIECI DYSKUSYJNE

Za pośrednictwem tych platform społecznościowych ludzie na całym świecie mają możliwość omawiania wiadomości, informacji i opinii dotyczących szerokiego zakresu tematów lub problemów, od finansów po politykę i zabawne wiadomości. Ludzie widzą dyskusje dotyczące treści i dołączają do nich, aby zobaczyć, co ludzie komentują lub mówią. Najbardziej znanymi przykładami sieci dyskusyjnych są:

- **REDDIT:** to społecznościowy serwis informacyjny i forum, na którym treści są społecznie wspierane i promowane przez członków serwisu poprzez głosowanie. Rzeczywiście, nazwa pochodzi od słów "czytam to" (ang. "I read it"), ponieważ zakłada się, że ludzie czytają opinie, przemyślenia, informacje i doświadczenia zamieszczone w serwisie i przekazują swoje opinie, uczestnicząc w dyskusji.
- **QUORA:** to globalna platforma internetowa umożliwiająca zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi związanych z szerokim zakresem tematów. Treść jest generowana przez użytkowników, ponieważ osoby korzystające z tej platformy tworzą, edytują i organizują odpowiedzi.

○ SIECI OPINII KLIENTÓW

Dzięki tej kategorii mediów społecznościowych użytkownicy mogą znajdować, udostępniać i przeglądać różne informacje o różnych produktach, **usługach lub markach**. Gdy firma ma pozytywne recenzje, jej wypowiedzi stają się bardziej wiarygodne, ponieważ opinie na ich temat oznaczają dowód społeczny. Sieci te oferują użytkownikom miejsce do recenzowania różnego rodzaju produktów i usług, z których korzystali. Najlepsze sieci recenzji to TripAdvisor, Yelp lub Zomato.

W skrócie, podsumowanie różnorodności mediów społecznościowych skategoryzowanych według celu przedstawiono w poniższej tabeli:

CEL	RODZAJ MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH	PRZYKŁADY
Debatowanie i omawianie tematów oraz dzielenie się opiniami na tematy związane z Internetem	Fora dyskusyjne	Reddit Quora
Oglądanie filmów	Platformy wideo	YouTube TikTok Facebook Stories i rolki na Instagramie
Tworzenie społeczności	Platformy społecznościowe	Grupy na Facebooku Slack
Udostępnianie krótkich wiadomości zarówno prywatnie, jak i	Znikające treści	Stories na Instagramie Snapchat

CEL	RODZAJ MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH	PRZYKŁADY
publicznie przez 24 godziny		Stories na Facebooku
Posłuchaj rozmów na żywo na różne tematy	Platformy dźwiękowe	Twitter Spotify Clubhouse
Transmisje wideo na żywo organizowane przez jedną osobę lub w formie konferencji z wieloma osobami.	Transmisje na żywo	YouTube, Instagram Facebook TikTok Twitch
Współpraca z profesjonalistami	Platformy biznesowe	LinkedIn Twitter
Poszukiwanie informacji i inspiracji w szerokim zakresie (zakupy, podróże, sport, jedzenie, pogoda itp.).	Platformy inspiracji	Pinterest, YouTube Instagram Blogi
Nadawanie wiadomości i informacji	Platformy informacyjne	Telegram

2.1.2. Jakie są korzyści z korzystania z mediów społecznościowych?

Nie da się zaprzeczyć, że w dzisiejszych czasach każdy jest na jakiejś platformie mediów społecznościowych, niezależnie od wieku, płci, pochodzenia społecznego i kulturowego czy wykształcenia i statusu zatrudnienia. Nastolatki na TikToku, influencerzy, dorośli i małe firmy na Instagramie i Facebooku lub profesjonalści na LinkedIn: media społecznościowe to pierwsza opcja, która przychodzi na myśl, gdy szuka się możliwości nawiązania kontaktu, a także szukania informacji w dowolnej dziedzinie.

Ogólnie rzecz biorąc, ludzie korzystają z mediów społecznościowych na poziomie osobistym, aby pozostać w kontakcie z przyjaciółmi i dalszą rodziną. Niektórzy używają różnych aplikacji społecznościowych do tworzenia karier w sieci, znajdowania ludzi na całym świecie o podobnych zainteresowaniach i dzielenia się swoimi przemyśleniami, uczuciami, spostrzeżeniami i emocjami. Ci, którzy angażują się w te działania, są częścią wirtualnej sieci społecznościowej.

Media społecznościowe są również niezbędnym narzędziem dla firm, które wykorzystują platformy do znajdowania i angażowania klientów, zwiększania sprzedaży poprzez reklamę i promocję, oceny trendów konsumenckich oraz oferowania obsługi klienta lub wsparcia.

Media społecznościowe, jeśli są inteligentnie wykorzystywane, mogą przynieść wiele korzyści. Będąc najlepszą formą bezpośredniego kontaktu z docelowymi odbiorcami, platformy te mają wszelkie kwalifikacje, aby poprawić życie każdego człowieka.

Stworzone przez TUCEP

Oto **kilka korzyści** płynących z inteligentnego korzystania z różnych mediów społecznościowych:

- o **Nawiązywanie relacji i pozostawanie w kontakcie.** Media społecznościowe ułatwiają znalezienie grup ludzi o podobnych poglądach lub nawiązanie nowych znajomości. Znalezienie przyjaznej społeczności może pomóc nam poczuć się docenionym i zaakceptowanym. Media społecznościowe to również łatwy sposób na utrzymanie istniejących relacji z rodziną i przyjaciółmi, którzy są daleko od nas, poprzez wysyłanie wiadomości, udostępnianie zdjęć, wykonywanie połączeń telefonicznych lub połączeń wideo w celu pozostania w kontakcie. W mediach społecznościowych można dotrzeć do nowych kontaktów i rozpocząć rozwijanie relacji z nimi. Ten poziom łączności jest wyjątkową zaletą mediów cyfrowych.
- o **Wzrost poziomu wiedzy.** W mediach społecznościowych omawiane są różne tematy, stare i nowe. Czytanie lub uczestniczenie w rozmowach może poruszyć ważne tematy, na które należy zwrócić uwagę i które warto omówić z zaufanymi osobami. Ponadto media społecznościowe dają nam możliwość dołączenia do grup branżowych, aby uczestniczyć w dyskusjach, uczyć się i rozwijać.
- o **Rozsyłanie wiadomości.** Media społecznościowe są jednym z najszybszych sposobów rozpowszechniania wiadomości z całego świata. Z jednej strony może to być przytłaczające, ale z drugiej strony informuje nas o ważnych wydarzeniach. Co więcej, media społecznościowe zapewniają każdej osobie możliwość szybkiego promowania i rozpowszechniania wiadomości o imprezie lub wydarzeniu zarówno lokalnie, jak i globalnie.
- o **Nauka i edukacja.** Media społecznościowe to świetne miejsce dla wszystkich ludzi, gdzie można znaleźć ekspertów, profesjonalistów, samouczki i programy

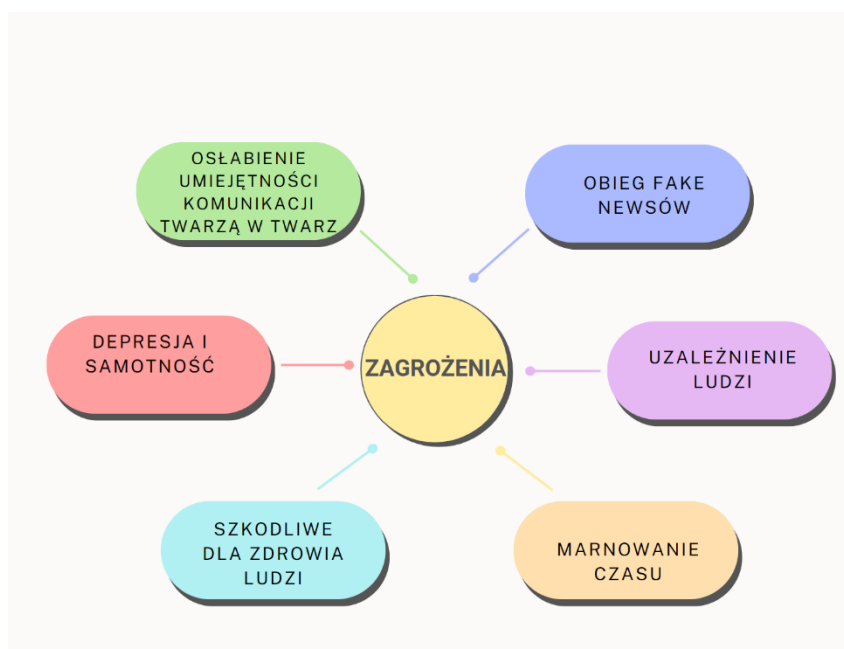
szkoleniowe, które pozwalają zdobyć nowe umiejętności i wiedzę, a także poprawić swoje kompetencje dzięki bezpłatnym kursom online, treściom i webinarom oferowanym w sieci. Wiele influencerów otwarcie dzieli się swoją wiedzą, aby pomóc innym w rozwoju. Jest to również idealna przestrzeń dla firm do reklamowania swoich usług i produktów.

- o **Oferowanie/otrzymywanie wsparcia.** Media społecznościowe są doskonałym narzędziem do podnoszenia świadomości na temat ważnej sprawy lub wspierania innych osób realizujących ważne projekty leżące w interesie publicznym. W sferze prywatnej media społecznościowe są narzędziem do oferowania i otrzymywania wsparcia dla wykonywanej pracy, takiej jak zakładanie nowej firmy lub dzielenie się projektami. Jest to również sposób na znalezienie kontaktów w swojej dziedzinie zainteresowań poprzez dzielenie się swoją wiedzą i umiejętnościami oraz zdobywanie nowych.
- o **Rozwijanie umiejętności miękkich, takich jak empatia.** Kiedy ludzie dzielą się osobistymi lub niepokojącymi rzeczami w Internecie, istnieje możliwość okazania empatii poprzez wspieranie, zachęcanie innych i okazywanie zainteresowania tym, co się z nimi dzieje za pośrednictwem wiadomości i komentarzy. Ponadto obserwowanie, jak inni przezwyciężają trudne okoliczności, może być inspirujące i pomóc nam spojrzeć na sprawy z nowej perspektywy.
- o **Znalezienie swojego głosu.** Media społecznościowe dają ludziom w każdym wieku możliwość rozwijania platformy otwartej dla szerokiego grona odbiorców w celu dzielenia się informacjami, wiadomościami i opiniami. Pomaga to ludziom budować pewność siebie, zdobywać nowe umiejętności komunikacyjne i szybko rozpowszechniać ważne i pozytywne wiadomości.

2.1.3. ...a co z zagrożeniami?

Wysoka dostępność, szybkość rozprzestrzeniania się informacji i niskie koszty sprawiają, że media społecznościowe są najszybszym i najłatwiej dostępnym środkiem komunikacji i informacji dla każdego. Pojawienie się nowych technologii i lepszego dostępu do internetu dla wszystkich w rzeczywistości przekształciło użytkowników ze zwykłych konsumentów treści w ich aktywnych producentów: każdy może tworzyć nowe treści, które każdy może edytować, udostępniać i rozpowszechniać do woli.

Jest to jeden z głównych powodów, dla których media społecznościowe mogą stać się łatwym celem dla fake newsów tworzonych i rozpowszechnianych przez pozbawionych jakichkolwiek skrupułów użytkowników.

Stworzone przez TUCEP

Chociaż media społecznościowe mają swoje pozytywne strony, jak wyjaśniono powyżej, istnieje również strona negatywna związana z kilkoma **zagrożeniami**, takimi jak poniżej:

- **Osłabienie umiejętności komunikacji twarzą w twarz.** Ponieważ większość ludzi korzysta z mediów społecznościowych do komunikowania się z innymi, jednym z najgorszych aspektów jest to, że zmniejsza to zdolność do komunikowania się twarzą w twarz. Wszyscy używają mediów społecznościowych do interakcji z innymi, w wyniku czego stopniowo niszczą swoją zdolność do interakcji osobistej, która obejmuje zestaw innych umiejętności osobistych. Wiele doświadczeń pokazuje, że ludzie, którzy komunikowali się za pośrednictwem mediów społecznościowych, nie nauczyli się, jak komunikować się twarzą w twarz, a w konsekwencji fizyczna komunikacja stała się dla nich niezwykle trudna. W oparciu o badania naukowe, może to zwiększać ryzyko zachorowania na chorobę afektywną dwubiegunową i inne zaburzenia psychiczne.
- **Fake newsy.** Media społecznościowe odgrywają znaczącą rolę w rozpowszechnianiu fake newsów, ponieważ ludzie z łatwością tworzą fałszywe posty w mediach społecznościowych i dzielą się nimi z innymi na całym świecie, rozpowszechniając je w grupach. Ponadto brak systemu weryfikacji sprawia, że jeszcze łatwiej jest tworzyć fałszywe wiadomości na różne tematy i publikować je w mediach społecznościowych. Inne osoby mogą również udostępniać i przekazywać je innym osobom i grupom, rozpowszechniając fałszywe wiadomości na całym świecie.
- **Uzależnienie ludzi.** Jednym z najgorszych aspektów mediów społecznościowych jest możliwość uzależnienia się od nich, co stanowi poważne globalne zagrożenie związane z mediami społecznościowymi. Większość osób korzysta z mediów społecznościowych tak często, że uzależnia się od nich. Nieustannie przeglądają swoje kanały informacyjne i współtworzą je. Większość osób stale przegląda swoje

kanały informacyjne, uzależniając się od nich, bez względu na wiek. Wprowadzenie mediów społecznościowych do życia ludzi znacznie przyczyniło się do ich wykluczenia ze społeczeństwa i świata przyrody. Żyjąc jak w wirtualnej bańce, wiele osób szuka schronienia w mediach społecznościowych, aby uniknąć tego, co dzieje się w otaczającym ich świecie, myśląc, że mogą uciec od konsekwencji.

- o **Marnowanie czasu.** Wiele osób korzysta z mediów społecznościowych z różnych powodów: dla zrelaksowania się, w celach osobistych lub zawodowych. Aktywność ta wymaga jednak pewnej ilości czasu, biorąc pod uwagę, że kiedy zaczynasz przeglądać lub przewijać media społecznościowe, czas mija tak szybko, że nie zdajesz sobie z tego sprawy. Nie demonizując korzystania z mediów społecznościowych, oczywisty jest fakt, że łatwo jest marnować cenny czas na media społecznościowe, czas, który można zamiast tego poświęcić na bardziej produktywne i zdrowe działania.
- o **Szkodliwe dla zdrowia ludzi.** Media społecznościowe szkodzą również zdrowiu ludzi. Nadmierne korzystanie z platform mediów społecznościowych zostało powiązane z wieloma problemami zdrowotnymi u ludzi. Ludzie zaczynają prowadzić siedzący tryb życia z powodu ciągłego korzystania z platform mediów społecznościowych o każdej porze dnia i nocy. Sprzyja to wzrostowi otyłości, ponieważ coraz więcej użytkowników mediów społecznościowych woli spędzać czas przed urządzeniami mobilnymi niż spacerować na świeżym powietrzu lub uczestniczyć w zajęciach fizycznych i grach. Powoduje to szereg problemów w ich codziennej rutynie zdrowotnej i naraża ich na różne szkodliwe zaburzenia.
- o **Depresja i samotność.** Ludzie, którzy spędzają zbyt dużo czasu w mediach społecznościowych, często popadają w depresję i samotność. W rzeczywistości, zwłaszcza od czasu pandemii Covid-19, media społecznościowe stały się głównym narzędziem komunikacji międzyludzkiej, sprzyjając samotności. Czasami wydaje nam się, że mamy wielu przyjaciół na podstawie obserwujących nas w mediach społecznościowych, ale w rzeczywistości okazuje się, że jesteśmy bardzo samotni.

Co więcej, ilość czasu spędzanego przed urządzeniami ma znaczący wpływ na nasz mózg: powoduje nie tylko depresję, ale także inne objawy złego stanu zdrowia psychicznego, od lęku i bezsenności po chroniczny stres i brak poczucia własnej wartości.

2.1.4. Media społecznościowe i newsy

Aby móc wykrywać fake newsy w mediach społecznościowych, ważne jest, aby znać znaczenie pojęcia "**news**" i określić, co może sprawić, że będzie on popularny.

Potencjalnie każde wydarzenie może być newsem i staje się nim, gdy przyciąga zainteresowanie opinii publicznej: możemy zatem powiedzieć, że tym, **co czyni wydarzenie newsem, jest jego relacja z publicznością.**

W tym momencie pojawia się pytanie: jakie cechy sprawiają, że newsy są interesujące, a tym samym popularne w oczach opinii publicznej?

Istnieją **kryteria**, zwane "wartościami newsów", które pozwalają nam ocenić zdolność newsa do wzbudzenia zainteresowania i ciekawości czytelnika/słuchacza. Przyjrzyjmy się niektórym z tych kryteriów:

- o **COŚ NOWEGO**: jeśli wydarzenie powtarza się z pewną częstotliwością i ma te same cechy, przez co nie jest już nowe, mało prawdopodobne jest, aby znów przyciągnęło zainteresowanie opinii publicznej i po prostu straci na popularności.
- o **BIEŻĄCE** wydarzenia, które miały miejsce lub zostały odkryte na tyle niedawno, aby wzbudzić ciekawość czytelników. Jest to ważna koncepcja, na której opiera się również konkurencyjność produktu redakcyjnego/medialnego.
- o **BLISKOŚĆ**: im wydarzenie jest bliższe czytelnikom (pod względem geograficznym, psychologicznym, kulturowym itp.), tym bardziej prawdopodobne jest, że przyciągnie uwagę publiczności i stanie się potencjalnie popularne.
- o **ROZMIAR**: Im większy rozmiar wydarzenia, tym większy wpływ może ono mieć na publiczność czytelników/widzów.
- o **DRAMATYCZNOŚĆ**: newsy, które wywołują silne emocje lub wrażenia, wzbudzają ciekawość opinii publicznej znacznie bardziej niż nudne wiadomości.
- o **PRAKTYCZNE KONSEKWENCJE**: newsy, które mają bezpośredni wpływ na codzienne życie ludzi są potencjalnie bardziej popularne niż newsy, które nie mają związku z codziennym życiem (np. wzrost kosztów życia, nowe przepisy, które wprowadzają zmiany w życiu ludzi, kryzysy gospodarcze).

W dzisiejszych czasach media społecznościowe odgrywają kluczową rolę w rozpowszechnianiu newsów. Rzeczywiście, jednym z najbardziej charakterystycznych aspektów dzisiejszego społeczeństwa jest **szybkość** i dotyczy to również dziedziny informacji: media społecznościowe stały się tak popularne, ponieważ dostarczane przez nie newsy rozprzestrzeniają się tak szybko, są stale aktualizowane i stanowią doskonałe narzędzie do bycia na bieżąco z tym, co dzieje się w każdej części świata.

Chociaż media społecznościowe przyniosły pozytywne zmiany, nie powinniśmy lekceważyć ich negatywnych konsekwencji. Szybkie i natychmiastowe rozprzestrzenianie się informacji dotyczy nie tylko treści uznawanych za "ważne" lub "prawdziwe", ale także fake newsów, które sprawiają, że ludzie wpadają w pułapkę dezinformacji.

Duża ilość fake news krąży w sieciach społecznościowych i nawet jeśli nie wszystkie z nich są zamierzone, w przypadku innych, artykuły z wymyślonymi lub atrakcyjnymi tytułami są tworzone w celu przyciągnięcia zainteresowania użytkownika do kliknięcia i otwarcia linku (zjawisko "click-baitingu"), generując w ten sposób publiczność i zyskując widoczność.

Możemy zatem stwierdzić, że pojawienie się mediów społecznościowych w odniesieniu do informacji jest mieczem obosiecznym.

Zaletą i wadą obiegu newsów w mediach społecznościowych jest ich główna cecha, czyli **dezintermediacja**. Informacje są publikowane i udostępniane w sieci w czasie rzeczywistym i bez żadnego filtra lub kontroli, ponieważ każdy użytkownik Internetu może potencjalnie być producentem treści.

Ta swoboda tworzenia treści za pośrednictwem mediów społecznościowych sprawia, że ludzie czują się wolni w wyrażaniu swoich myśli, opinii, wartości i nastrojów bez ponoszenia konsekwencji. Prowadzi to do tego, że ludzie nie są zbyt dobrze poinformowani i wierzą w to, że mają bardzo słuszną opinię na określony temat, dlatego, że przeczytali artykuły w mediach społecznościowych a w rzeczywistości nic o nim nie wiedzą.

Na czym więc opiera się wiarygodność newsa krążącego w mediach społecznościowych?

Wiarygodność i rzetelność wydawcy treści internetowych nie wynika z jego umiejętności lub doświadczenia jako redaktora lub profesjonalisty w dziedzinie, do której odnoszą się newsy, ale z jego widoczności zbudowanej dzięki zdolności do wzbudzania ciekawości u potencjalnych czytelników.

Tym, co utrudnia sprawdzenie, czy news w mediach społecznościowych jest rzetelny i pochodzi z wiarygodnego źródła, jest ogromna wolność słowa, która pozwala na tworzenie ogromnej ilości treści w sieci.

Co więcej, w przeciwieństwie do newsów publikowanych w tradycyjnych gazetach, informacje krążące w sieci i mediach społecznościowych nie muszą być zgodne z deontologią dziennikarską i nie są nawet kontrolowane przez systemy weryfikacji źródeł.

Wszystko to potwierdza stwierdzenie amerykańskiego poety i naukowca, Charlesa Simica, który określił okres historyczny, w którym żyjemy, jako "wiek ignorancji", w którym jesteśmy otoczeni dezinformacją przekazywaną za pomocą narzędzi takich jak sieć i media społecznościowe.

2.1.5. Jak rozpoznać fake news krążący w mediach społecznościowych?

Jak pokazano do tej pory, nie ulega wątpliwości, że fake newsy znajdują żyzny grunt w mediach społecznościowych z wielu powodów wymienionych w poprzednich akapitach. Według raportu 'Router Institute Digital news report 2021'¹¹, Uniwersytetu Oksfordzkiego, w którym przebadano około 46 krajów, wiarygodność newsów czytanych w mediach społecznościowych pozostaje wysoka, a Facebook został uznany za głównego producenta fake newsów w mediach społecznościowych.

Chociaż większość ludzi twierdzi, że wie, czym są fake newsy i wielu uważa, że jest w stanie odróżnić je od prawdziwych wiadomości, pojawia się pytanie, dlaczego zjawisko wprowadzania ludzi w błąd jest nadal tak powszechne.

Odpowiedź tkwi w fakcie, że ludzie są zbyt pewni swoich umiejętności, ale w rzeczywistości nie każdy jest w stanie odróżnić prawdziwe informacje od fałszywych informacji krążących w mediach społecznościowych.

Jak zatem rozpoznać fake newsy krążące w mediach społecznościowych?

¹¹ https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2021-06/Digital_News_Report_2021_FINAL.pdf

Ponieważ media społecznościowe są platformą publiczną, na której każdy może publikować wszystko bez odpowiedzialności za sprawdzanie faktów, to od użytkowników zależy odróżnienie informacji wprowadzających w błąd od dezinformacji.

Tym, co odróżnia informację wprowadzającą w błąd od dezinformacji, jest intencja osoby lub kanału, który ją udostępnia.

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE W BŁĄD (MISINFORMATION)	DEZINFORMACJA
Informacje wprowadzające w błąd to fałszywe lub niedokładne informacje. Są one klasyfikowane jako "fałszywe lub wprowadzające w błąd treści, w tym mistyfikacje, teorie spiskowe, sfabrykowane newsy, nagłówki zachęcające do kliknięcia, a nawet satyra". Wprowadzenie w błąd (Misinformation) NIE MA na celu umyślnego wprowadzenia w błąd. Zamiast tego ma na celu kształtowanie lub zmianę opinii publicznej na dany temat.	Dezinformacja to fałszywa informacja, która MA na celu celowe wprowadzenie w błąd poprzez celowe mylenie faktów. Może być rozpowszechniana przy użyciu tych samych metod, co wprowadzanie w błąd: oszustwa, clickbaity, zmyślane newsy. Dezinformacja jest tworzona w celu oszukiwania.

Istnieje kilka powodów, dla których konta w mediach społecznościowych osób fizycznych, a nawet firm, mogą rozpowszechniać informacje wprowadzające w błąd. Może to mieć na celu zwiększenie skuteczności marketingu w mediach społecznościowych, zwiększenie ruchu online, zwiększenie liczby obserwujących własną stronę lub firmę, wywołanie reakcji emocjonalnej lub odwrócenie uwagi.

Informacje wprowadzające w błąd mogą być niebezpieczne w mediach społecznościowych, ponieważ ogromna ilość informacji i długość progu uwagi odbiorców pozwala twórcom fake news na sprawowanie kontroli nad czytelnikami.

Jeśli chcesz stać się bardziej obeznany z mediami i być w stanie zidentyfikować fake news, możesz zadać sobie następujące pytania:

- ✓ Czy konto, które udostępniło post, ma emocjonalny lub zawodowy interes w tych wypowiedziach?
- ✓ Na czym koncentruje się treść?
- ✓ Czy informacje są uzasadnione?
- ✓ Czy ta treść jest wiarygodna lub czy wspomina o wiarygodnych źródłach?
- ✓ Dlaczego news jest ważny dla właściciela konta, który go udostępnił?

2.2. POPULARNE FAKE NEWSY W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

Media społecznościowe i związane z nimi nowe formy relacji stały się główną przestrzenią wymiany informacji, opinii, nawiązywania kontaktów, ale także pracy i nauki. Za pośrednictwem platform cyfrowych informacje są tworzone i rozpowszechniane przez każdego, relacje prywatne i publiczne są przekształcane, a zjawiska społeczne i polityczne są pod silnym wpływem mediów społecznościowych.

Jednocześnie narzędzia te pokazały swoją moc i zawrotną prędkość w przekazywaniu informacji i newsów o znaczeniu ogólnym oraz w relacjonowaniu faktów o znaczeniu publicznym.

Z biegiem czasu, wszystkie te działania ułatwiły rozprzestrzenianie się popularnych fake newsów w różnych dziedzinach i sferach życia publicznego i prywatnego.

2.2.1. Najpopularniejsze obszary

W jakich obszarach fake news są najczęściej spotykane, a co za tym idzie - najbardziej popularne?

W oparciu o raport krajowy opracowany na poziomie ponadnarodowym przez organizacje partnerskie MCRE, koncentrujący się na analizie fake newsów w sześciu krajach UE (Rumunia, Włochy, Cypr, Polska, Portugalia, Hiszpania), stwierdzono, że główne obszary, w których krążą fake newsy są następujące:

- polityka i rząd,
- zdrowie,
- środowisko,
- gospodarka i biznes,
- rozrywka i sport.

2.2.2. Kilka przykładów

Ciągły przepływ informacji udostępnianych w czasie rzeczywistym sprawił, że media społecznościowe stały się podstawowym elementem naszego społeczeństwa i środkiem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i międzynarodowych. Dzięki mnogości dostępnych platform społecznościowych, każdy ma możliwość bycia na bieżąco z newsami i trendami w wydarzeniach politycznych poprzez wszelkiego rodzaju treści, takie jak artykuły, posty, filmy, transmisje na żywo, tweety i wiadomości udostępniane przez prywatnych obywateli, dziennikarzy i instytucje rządowe. Wszystko to pozwala nam monitorować sytuację w terenie i możliwy rozwój wydarzeń politycznych.

W dziedzinie **polityki** istnieją niezliczone przykłady fake newsów krążących w historycznych i kluczowych momentach zarówno na poziomie lokalnym/krajowym, jak i globalnym.

Zdecydowanie najbardziej aktualny przykład dotyczy roli mediów społecznościowych w **konflikcie rosyjsko-ukraińskim**: jest to pierwszy, który jest obserwowany nie tylko przez tradycyjne media, ale także przez media społecznościowe, które mają horyzontalną i wielokierunkową komunikację, w której rządy i organy prowadzą dialog z ludnością i jednocześnie obywatele prowadzą dialog z nimi.

Od początku wojny media społecznościowe stały się środkiem zarówno komunikacji i informacji, jak i propagandy politycznej w konflikcie między Rosją a Ukrainą. Wieści te wstrząsnęły światem i słusznie zdominowały nagłówki w gazetach, mediach drukowanych i na platformach cyfrowych.

Przepływ informacji nie jest już kształtowany (tak jak w przeszłości) wyłącznie za pośrednictwem tradycyjnych mediów (telewizja, gazety czy radio): kiedyś zdjęcia czy filmy były robione wyłącznie przez fotoreporterów przebywających na terenach, gdzie toczy się wojna, a dziś każda osoba znajdująca się wewnątrz konfliktu może udokumentować to, co się tam dzieje za pomocą swojego smartfona, a następnie podzielić się tym z resztą świata za pośrednictwem Internetu.

Rzeczywiście, platformy takie jak Twitter (X), Instagram, TikTok i Telegram są wykorzystywane do opowiadania historii i przeżywania wojny z perspektywy pierwszej osoby. Czasami zdarza się, że obywatele dzielą się newsami jeszcze zanim media dotrą bezpośrednio na miejsce zdarzenia, aby jeszcze lepiej przedstawić fakty w czasie rzeczywistym.

Ta cecha stanowi **ryzyko dla wiarygodności newsów krążących w mediach społecznościowych**: z jednej strony zrozumienie wojny i tego, co się dzieje, jest ułatwione dzięki mediom społecznościowym; z drugiej strony, będąc narzędziem w rękach każdego, **może być obiektem propagandy i manipulacji, a także niezamierzonej dezinformacji**.

W rzeczywistości informacje, zarówno prawdziwe, jak i fałszywe, rozprzestrzeniają się za pośrednictwem platform cyfrowych znacznie szybciej, a wydarzenia są filmowane w czasie rzeczywistym.

Wojna na Ukrainie to moment, w którym TikTok po raz pierwszy stał się wiodącym medium społecznościowym w kształtowaniu publicznego dyskursu i opinii. Wygenerowało to strumień treści, które były udostępniane i stały się wiralami, a wiele z nich nawet nie zostało zweryfikowanych. Jest to chaos, w którym wszystko wydaje się pozbawione kontekstu i trudno jest odróżnić fikcję od rzeczywistości. Taka jest jednak struktura TikToka: niekończący się strumień krótkich filmów, chwytliwych, ale nieszczególnie zredagowanych, w których pojawiają się nie tylko treści z profili, które zdecydowaliśmy się śledzić, ale wszystko, co algorytm platformy zidentyfikuje jako interesujące dla użytkownika.

Wybory prezydenckie w USA w 2016 r.

Wybory prezydenckie w USA w 2016 roku dobrze udokumentowały wpływ możliwości rozpowszechniania fałszywych informacji za pośrednictwem platform społecznościowych. Zjawisko to wykorzystuje siłę mediów społecznościowych,

umożliwiając każdemu dotarcie do milionów odbiorców z treściami, które nie są w żaden sposób sprawdzane ani weryfikowane pod kątem zgodności z faktami.

Jeśli chodzi o wyszukiwanie najświeższych newsów, Twitter (obecnie X) jest pierwszym miejscem, które przychodzi na myśl: ten portal społecznościowy został skrytykowany za swoją rolę w wyborach prezydenckich w USA w 2016 roku. Badanie przeprowadzone przez naukowców z Uniwersytetu Oksfordzkiego twierdzi, że Twitter był pełen polaryzujących i spiskowych treści podczas wyborów prezydenckich w 2016 roku. Treści te zawierały linki rosyjskiego pochodzenia, WikiLeaks i śmieciowe źródła newsów. Treści te wykorzystywały wprowadzające w błąd informacje, aby wpłynąć na zrozumienie przez czytelników kwestii publicznych poprzez dzielącą i podburzającą retorykę.

Chociaż użytkownicy mediów społecznościowych udostępniali wiele treści politycznych, ilość wiadomości i informacji politycznych napisanych przez profesjonalistów była konsekwentnie niższa niż ilość wiadomości skrajnych, sensacyjnych, spiskowych, fake newsów i innych form śmieciowych newsów.

W rezultacie rozpowszechniane fake newsy wywołały znaczną dezorientację wśród czytelników, którzy byli zmuszani do szanowania lub nienawidzenia jednego kandydata zamiast tego drugiego, często na podstawie emocjonalnych wezwań.

Covid-19

Podczas pandemii Covid-19 znacznie wzrosło wykorzystanie mediów społecznościowych jako sposobu na znalezienie newsów. Duży odsetek populacji szukał informacji o pandemii za pośrednictwem Instagrama, Facebooka i Twittera. Ludzie mieli zarówno pilną potrzebę zrozumienia, co dzieje się w nierzeczywistym czasie, którego doświadczali, jak i czuli potrzebę bycia na bieżąco. Jednak nie mogąc ocenić, czy wiadomości krążące w mediach społecznościowych pochodzą z wiarygodnych i rzetelnych źródeł, padli ofiarą fake newsów i teorii spiskowych, które znalazły podatny grunt na wielu platformach społecznościowych.

Rozprzestrzenianie się dezinformacji i informacji wprowadzających w błąd na temat COVID-19 ma bardzo poważne reperkusje, zagrażając zdrowiu publicznemu i bezpośrednio wpływając na życie ludzi.

Fake newsy, które krążą od początku pandemii, stanowiąc poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi, mają na celu przede wszystkim:

- o promowanie fałszywych produktów i usług (np. fałszywych testów na Covid-19 i szczepionek),
- o zachęcanie do fałszywego poczucia bezpieczeństwa (np. wprowadzające w błąd informacje na temat leczenia),
- o wzbudzanie podejrzeń i wątpliwości co do oficjalnych wytycznych i źródeł.

2.3. KRYTYCZNE WYKORZYSTANIE MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH W CELU UNIKNIĘCIA ROZPOWSZECHNIANIA FAKE NEWSÓW

Oferowana przez media społecznościowe możliwość poczuć się aktywną częścią ekosystemu informacyjnego rozszerza odpowiedzialność poszczególnych użytkowników i ich "społeczne" zachowanie. Użytkownicy są wzywani do "krytycznego korzystania" z sieci społecznościowych poprzez unikanie rozpowszechniania, bez indywidualnej kontroli, treści i wiadomości o niskiej jakości i wiarygodności. Ma to na celu ochronę zarówno wiarygodności użytkownika, jak i, bardziej ogólnie, wiarygodności systemu informacyjnego.

„To, co mówimy, posty, które lubimy i treści, które udostępniamy, stają się częścią przepływu informacji w naszych kontaktach. Każdy z nas jest "medium" i powinniśmy czuć się odpowiedzialni za nasze działania i wybory w tych cyfrowych środowiskach. Bycie w pełni świadomym naszych zachowań online może sprawić, że będziemy razem lepsi i wniesiemy pozytywny i konstruktywny wkład w ekosystem informacyjny”.

Valigia Blu (Włoska społeczność informacyjna),

post z dnia 20.10.2016

Ponieważ dzisiejszy cyfrowy i wirtualny świat oferuje nam możliwość aktywnego uczestnictwa, rozpowszechniania i tworzenia treści, ważne jest, aby zdobyć wiedzę, postawy i umiejętności, aby rozpoznać, kiedy i jakie informacje są potrzebne, gdzie i jak uzyskać te informacje, jak je krytycznie ocenić, a przede wszystkim jak z nich korzystać w sposób etyczny. Ten zestaw wiedzy i umiejętności nazywany jest **kompetencjami medialnymi i informacyjnymi**, zdefiniowanymi przez UNESCO¹².

Jak wspomniano powyżej, w dzisiejszych czasach jesteśmy przytłoczeni mnóstwem newsów: niektórych prawdziwych, innych fałszywych, a jeszcze innych błędnych. Oprócz rozwijania umiejętności takich jak krytyczne myślenie, możemy nauczyć się rozróżniać, które newsy są prawdziwe poprzez praktykę: oznacza to nie poprzestawanie na tym, co wydaje nam się prawdziwe, ale zadawanie pytań, uważne czytanie i szukanie dowodów na poparcie tego, co czytamy.

Wszystkie osoby korzystające z mediów społecznościowych odgrywają ważną rolę w zapobieganiu rozprzestrzenianiu się fake newsów, upewniając się, że coś jest wiarygodne, zanim się tym podzielą. Co więc możemy zrobić, aby rozpoznać fałszywe treści dostępne w Internecie? Kiedy konieczne jest podwójne sprawdzenie treści zanim udostępnimy ją w sieci?

Nie powinniśmy posuwać się do obalania wszystkiego, co pojawia się w mediach społecznościowych, ale musimy przyjąć **określone zachowania i rozwijać umiejętności**, które pozwolą nam dokonać właściwej oceny newsów, z którymi się zetknęliśmy, jak wyjaśniono poniżej.

¹² <https://www.unesco.org/en/media-information-literacy>

Kiedy natkniesz się na newsa krążącego po sieci za pośrednictwem mediów społecznościowych, powinieneś najpierw zadać sobie kilka pytań, zanim udostępnisz lub przekażesz dalej post lub artykuł, takich jak:

Czy jestem pewny/a źródła? Czy jest to gorący lub kontrowersyjny temat? Czy osoba czytająca mój post oparłaby ważną decyzję na podstawie tego, co udostępniam? Czy wydaje się to "zbyt piękne, by mogło być prawdziwe"?

Aby ułatwić analizę newsa krążącego w sieci, warto rozważyć pięć następujących pytań:

Jakiego rodzaju fałszywe treści?

Przed uwierzeniem w coś lub udostępnieniem czegoś, ważne jest, aby zidentyfikować, czy jest to prawdziwa czy fałszywa treść. Wśród różnych rodzajów fałszywych informacji, które są rozpowszechniane, najbardziej istotne są:

Mistyfikacje (Hoaxes) i fake newsy: Są to wiadomości rozpowszechniane z zamiarem wprowadzenia ludzi w błąd. Powody, dla których takie newsy są rozpowszechniane, mogą być różne: powody polityczne, ideologiczne, złośliwe intencje, aby sławne osoby wypadły źle, korzyści finansowe itp. Mistyfikacja staje się "medialna", gdy jest rozpowszechniana i wzmacniana przez środki masowego przekazu, celowo lub nieumyślnie, z powodu niewystarczającej weryfikacji źródeł newsa.

Oszustwa (Scams): Pojawiają się newsy lub posty, których celem jest "kradzież" danych osobowych użytkownika lub skłonienie go do kliknięcia linku, który spowoduje pobranie złośliwego oprogramowania na jego komputer.

Reklamy: Czasami pojawiają się fałszywe reklamy podszywające się pod prawdziwe treści, które mogą wprowadzać czytelników w błąd.

KTO rozpowszechnia te newsy?

Dorośli są bardziej skłonni zaufać treści wiadomości, jeśli została ona udostępniona przez osobę, której ufają, więc zawsze należy zidentyfikować osobę, która ją opublikowała. Jeśli osoba, która udostępniła newsa, nie wskazała jego źródła, należy je sprawdzić i nie zakładać, że źródłem jest gazeta, sieć telewizyjna lub internetowy serwis informacyjny.

Po zidentyfikowaniu źródła dowiedz się, kim jest autor i dlaczego można go uznać za wiarygodne źródło rozpowszechnianych przez niego newsów. W zależności od rodzaju źródła, możesz przeprowadzić następujące czynności sprawdzające:

- o **Strona internetowa:** sprawdź, czy dany adres internetowy istnieje.
- o **Artykuł naukowy lub zdrowotny:** wyszukaj nazwisko autora, aby zobaczyć, co się pojawi.
- o **Zdjęcie/artykuł o czymś, co dzieje się w danym miejscu:** sprawdź, czy inne newsy/zdjęcia o tym wydarzeniu zostały już opublikowane.

DLACZEGO te newsy są rozpowszechniane?

Ważne jest, aby zidentyfikować powód, dla którego dana wiadomość została podana: pamiętaj, że sensacyjne lub ekstrawaganckie wiadomości lub nagłówki często ukrywają fałszywe wiadomości. Konieczne jest badanie za pomocą pytań przewodnich, takich jak:

Czy chce mnie rozśmieszyć? Przestraszyć? Rozzłościć mnie? Czy używa emocjonalnie nacechowanych słów lub obrazów, aby wywołać we mnie emocje?

Należy również pamiętać, że niektóre źródła fake newsów proponują historie z zamiarem wzbudzenia w użytkowniku nadziei, że są one prawdziwe, aby skłonić go do kliknięcia i rozpowszechnienia ich: należy więc uważać na historie, w które chce się wierzyć.

KIEDY news zaczął się rozprzestrzeniać?

Wiele newsów jest publikowanych więcej niż raz: możesz wyszukać artykuł, aby sprawdzić, czy był już wcześniej publikowany. W przypadku zdjęć można wyszukać opis zdjęcia, aby sprawdzić, czy nie pojawi się coś opublikowanego wcześniej.

Kolejnym sygnałem, który należy wziąć pod uwagę przy ocenie wiarygodności newsa, jest czas aktywności konta osoby publikującej newsa. Jeśli konto wydaje się być nowe lub niedawno zaczęło publikować posty bez jakiegokolwiek wcześniejszej historii, należy zwrócić na to uwagę.

GDZIE mogę się dowiedzieć, czy to coś prawdziwego?

W sieci istnieją metody pozwalające zrozumieć, czy dany news jest prawdziwy, czy nie:

- ✓ W celu sprawdzenia newsów online można skorzystać ze specjalnych stron monitorujących prawdziwość faktów, takich jak www.factcheck.org www.snopes.com www.poynter.org www.PolitiFact.com (na poziomie międzynarodowym) i inne podobne strony na poziomie krajowym.
- ✓ W przypadku obrazów można przeprowadzić wyszukiwanie wsteczne w serwisie TinEye (www.tineye.com) gdzie znajdziesz informacje o tym, gdzie pojawił się obraz, a także pokaże podobne obrazy, aby określić, czy obraz został zmodyfikowany.

W skrócie, bez konieczności zostania "osobą oceniającą" lub "sprawdzającą fakty", możesz postępować zgodnie z przydatnymi wskazówkami, aby wykryć, czy to, co czytasz, może być niedokładne, niepoprawne lub nawet fałszywe.

3. DALSZA LEKTURA

Czym są media społecznościowe w prostym angielskim - stworzone przez Rapid Learning Life

<https://www.youtube.com/watch?v=jQ8J3IHhn8A>

Media społecznościowe, objaśnienia dla początkujących ze wskazówkami, historią, nauką, zasobami

<https://www.youtube.com/watch?v=ItoTvKPhgFk>

10 najpopularniejszych platform mediów społecznościowych w 2023 r.

<https://www.shopify.com/blog/most-popular-social-media-platforms#:~:text=The%20latest%20statistics%20show%20that,are%20active%20users%20of%20Facebook>

“25 zalet mediów społecznościowych, o których warto pamiętać”

<https://www.youtube.com/watch?v=3zQtfnCdcNw>

Jakie są niebezpieczeństwa związane z nadmiernym udostępnianiem treści w mediach społecznościowych?

<https://www.youtube.com/watch?v=e2xm5fc5MQk>

“Wiarygodne źródło: pięć wskazówek, jak ustalić, czy źródło jest wiarygodne”

<https://www.youtube.com/watch?v=tdcmjPR7Ntw>

4. BIBLIOGRAFIA

“Most popular social networks worldwide as of January 2022, ranked by number of monthly active users” - <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

<https://www.digitalvidya.com/blog/types-of-social-media/>

<https://www.webfx.com/blog/social-media/types-of-social-media/#:~:text=Reddit%20is%20a%20popular%20discussion,communities%20covers%20a%20different%20topic>

<https://giustocontatto.it/quando-un-tuo-evento-diventa-una-notizia/>

<https://www.culturedigitali.org/i-social-media-in-guerra-tra-informazione-e-disinformazione/>

<https://www.agendadigitale.eu/cultura-digitale/guerra-il-ruolo-centrale-di-tiktok-per-informazione-e-fake-news/>

<https://www.jumpstartmag.com/top-fake-news-stories-on-social-media/>

Parkinson, H. J. Click and elect: how fake news helped Donald Trump win a real election. The Guardian (2016)

<https://www.europol.europa.eu/covid-19/covid-19-fake-news>

<https://www.indypl.org/blog/for-adults/fake-news>

<https://www.factcheck.org/2016/11/how-to-spot-fake-news/> How to spot fake news?, Eugene Kiely, Lori Robertson, posted on November 18, 2016

https://mediasmarts.ca/sites/mediasmarts/files/tip-sheet/tipsheet_false_content.pdf